

TUTKIMUS SHARENTING-ILMIÖN VAIKUTUKSESTA LAPSEN YKSITYISYYTEEN

Katariina Kotola
Maisterintutkielma
Sosiaalityö
Yhteiskuntatieteiden ja filo-
sofian laitos
Jyväskylän yliopisto
Kevät 2023

JYVÄSKYLÄN YLIOPISTO

Tiedekunta Humanistis-yhteiskuntatieteellinen	Laitos Yhteiskuntatieteiden ja filosofian laitos
Tekijä Katariina Kotola	
Työn nimi Tutkimus sharenting-ilmion vaikutuksesta lapsen yksityisyyteen.	
Oppiaine Sosiaalityö	Työn tyyppi Maisterintutkielma
Aika Kevät 2023	Sivumäärä 76
Ohjaaja Satu Ranta-Tyrkkö	
<p>Tiivistelmä</p> <p>Sosiaalityön pro gradu -tutkimuksessani selvitin mitä vanhemmat julkaisevat lapsistaan sosiaaliseen mediaan ja millä perustein he päättävät, mikä on yksityistä ja mikä julkista. Lisäksi selvitin, mikä on sosiaalityön ja erityisesti lastensuojelun rooli lapsen yksityisyyden suojelemisessa. Tutkimuksen lähtökohtana olivat sharenting-ilmio ja Sandra Petronion yksityisyyden hallinnan teoria. Sharenting-ilmioillä tarkoitetaan vanhempien tapaa jakaa lapsistaan liikaa tietoa sosiaaliseen mediaan niin, että se vaarantaa lapsen yksityisyyden. Tutkimus oli laadullinen tutkimus, jonka aineistona toimi verkkokysely (n=99). Kyselyn tulokset analysoitiin teorialähtöisen sisällönanalyysin avulla. Tutkimukseni tärkeimpänä tuloksena olivat vanhempien itseensä ja toisiin kohdistamat yksityisyyden rajat sekä lasten itsensä asettamat yksityisyyden rajat, jotka tosin ilmenivät vanhempien kertomina. Tutkimukseni tulokset osoittavat, että suurin osa vanhemmista julkaisee lapsistaan sosiaaliseen mediaan kuvia ja tietoja, mutta osa pyrkii samalla suojelemaan lastensa yksityisyyttä useilla keinoilla. Vanhempien huoli lasten yksityisyydestä ei kuitenkaan useimpien vastaajien kohdalla tarkoittanut sitä, että lapsesta julkaiseminen olisi lopetettu. Tutkimuksen tuloksena kävi myös ilmi, että lasten kasvaessa heidän yksityisyyden rajansa muuttuivat ja kehittyivät.</p> <p>Tutkimuksen kenties tärkeimpänä tuloksena oli se, että lapsen yksityisyyden suojelemaan liittyvä lainsäädäntö on hyvin puutteellista ja vaikeuttaa huomattavasti esimerkiksi lastensuojelun mahdollisuuksia suojella lapsia sharenting-ilmioilta.</p>	
Asiasanat: Sosiaalinen media, sharenting, lastensuojelu, yksityisyys	
Säilytyspaikka Jyväskylän yliopisto	
Muita tietoja	

KUVIOT

KUVIO 1	Vastaajien jakauma julkaisukäyttämisen suhteen.....	36
KUVIO 2	Lasten iät suhteessa julkaisemisen runsauteen.....	37
KUVIO 3	Yksityisyyden rajojen muodostuminen	39
KUVIO 4	Havainnollistus yksityisyyden rajoista.....	51

TAULUKOT

TAULUKKO 1	Sisällönanalyysin vaiheet.....	3
------------	--------------------------------	---

SISÄLLYS

1	JOHDANTO	6
2	SHARENTING-ILMIÖ.....	7
2.1	Sosiaalinen media ja yksityisyys.....	7
2.2	Sharenting	9
2.3	Lapsen yksityisyyteen liittyvä lainsäädäntö	11
2.4	Sharenting-ilmiön riskit ja hyödyt.....	16
2.5	Ilmiön tutkimus ja yhteys sosiaalityöhön.....	20
3	TEOREETTINEN LÄHESTYMISTAPA	22
3.1	Yksityisyyden hallinnan teoria	22
3.2	Teorian perusoletukset.....	24
3.3	Yksityisyys sääntöjen muodostuminen	26
4	TUTKIMUKSEN TOTEUTUS.....	28
4.1	Tutkimusaineisto ja verkkokysely aineistonkeruumenetelmänä	28
4.2	Laadullinen sisällönanalyysi	30
4.3	Tutkimusetiikka	33
5	TUTKIMUSTULOKSET	34
5.1	Lapsen asioiden julkaiseminen sosiaaliseen mediaan yleisenä toimintatapana.....	34
5.2	Yksityisyyden rajat.....	38
6	LAPSUUS SOSIAALISESSA MEDIASSA	47
6.1	Lapsi osana sosiaalista mediaa.....	47
6.2	Yksityisyyden rajat lasta suojelemassa	50
6.3	Sosiaalityön paikka lapsen yksityisyyden suojelemisessa	56
7	JOHTOPÄTÖKSET & POHDINTA	58
7.1	Tulosten yhteenveto ja ajatuksia jatkotutkimuksesta.....	58
7.2	Tutkimuksen luotettavuus.....	60

LIITTEET

LIITE 1. Kyselylomake

1 JOHDANTO

Sosiaalisen median nousukauden myötä ihmiset jakavat yhä enemmän tietoa itsestään erilaisilla sosiaalisen median alustoilla. *Sosiaalinen media* on käsitteenä suhteellisen tuore, koska myös sosiaalinen media ilmiönä on verrattain uusi. Sosiaalisen median käsite on levinnyt yleiseen käyttöön 2000-luvun puolivälissä. (Laaksonen, Matikainen & Tikka 2013, 16.) Sosiaalinen media on maailmanlaajuinen ilmiö ja sen tarjoamien erilaisten palveluiden käyttäminen onkin yksi suosituimmista internetin aktiviteeteista. Vuonna 2019 sosiaalisen median palveluita käytti arvioilta 2,96 miljardia ihmistä ympäri maailman. (Statista 2021.) Yksinkertaistetusti sosiaalista mediaa voitaisiin kuvata lajitelmaksi erilaisia verkossa olevia palveluita, joissa käyttäjät voivat luoda ja jakaa sisältöä (Kaplan & Haenlein 2010, 61). Käsitteen määrittely ei kuitenkaan ole aivan näin yksinkertaista, koska palvelut voivat vaihdella sisällöltään huomattavasti.

Sosiaalisen median käytön yleistymisen myötä myös lasten läsnäolo sosiaalisen median alustoilla nimenomaan vanhempien toimesta on yhä yleisempää. Eräiden tutkimusten mukaan vanhemmat ehtivät jakaa lapsistaan sosiaaliseen mediaan noin 1300 kuvaa ennen näiden 12. syntymäpäivää. (Lindqvist 2022). Viime vuosien aikana olen seurannut Youtube-palvelussa useita eri sisällöntuottajia, jotka ovat kritisoineet esimerkiksi perheestään videomuotoisia blogeja työkseen julkaisevia henkilöitä ja näiden videoiden vaikutusta videoilla esiintyvien lasten yksityisyyteen. Tutkimusaiheeni saikin inspiraation juuri näistä videoista. Käsittelen tässä tutkimuksessa niin kutsuttua sharenting-ilmiötä ja sen aiheuttamaa uhkaa lapsen yksityisyydelle. Aloitan taustoittamalla tätä ilmiötä sekä lapsen yksityisyyteen liittyvää lainsäädäntöä. Lisäksi pohdin tutkimusaiheeni merkitystä sosiaalityölle. Tämän jälkeen siirryn esittelemään tutkimukseni teoreettista viitekehystä sekä tutkimuksen toteutusta ja valitsemani analyysimenetelmää. Tutkimuksen viimeisissä luvuissa esittelen tutkimukseni tuloksia ja pohdin mahdollisia jatkotutkimuksen aiheita. Lopuksi arvioin vielä tutkimukseni luotettavuutta.

2 SHARENTING-ILMIÖ

2.1 Sosiaalinen media ja yksityisyys

Kuten alussa totesin, sosiaalinen media on kokoelma useita erilaisia verkossa toimivia palveluita, jotka mahdollistavat sisällön jakamisen itsestä ja toisista. Sosiaalinen media on haastava ympäristö yksityisyyden kannalta. Yksityisyyden käsitteelle löytyy lukuisia määritelmiä. Pohjimmiltaan yksityisyydellä tarkoitetaan ihmisen oikeutta pitää henkilökohtaiset asiat omana tietonaan ja valtaa päättää siitä, millaisia asioita hän haluaa itsestään muille jakaa (Livingstone 2006, 2). Hyvin kapeaa tulkintaa käyttäen voitaisiin ajatella, että ylipäätään minkään tiedon julkaiseminen sosiaalisessa mediassa tarkoittaa omasta yksityisyydestä luopumista (De Wolf 2020, 1060). Sosiaalinen media myös korostaa yksityisyyden paradoksisia luonnetta. Yhtäältä koetaan tarvetta jakaa omia henkilökohtaisia asioita, mutta toisaalta tarvetta pitää ne yksityisinä (Petronio 2002, 12).

Sosiaalisessa mediassa jaettu tieto ei aina rajoitu vain jakajaan itseensä, vaan esimerkiksi vanhemmat jakavat tietoa, kuvia ja videoita lapsistaan. (Business Wire 2010.) Vanhempien lisäksi tietoa ja kuvia lapsista jakavat myös perheen sukulaiset ja ystävät (Fox & Grubbs Hoy 2019, 414). Erään tutkimuksen mukaan alle 13-vuotiaiden lasten vanhemmat jakavat lapsistaan keskimäärin 71 kuvaa ja 29 videota sosiaalisessa mediassa vuosittain (Children's Commissioner 2018, 2). Toisessa tutkimuksessa puolestaan havaittiin, että 79 % juuri vanhemmiksi tulleista amerikkalaisista äideistä ja 76 % isistä julkaisi lapsestaan kuukausittain kuvia Facebookkiin. (Bartholomew, Schoppe-Sullivan, Glassman, Dush & Sullivan 2012, 460).

Lyhyessä ajassa lasten asioiden julkaisemisesta sosiaaliseen mediaan on tullut uusi normi (Leaver 2018, 4). Halu jakaa lapsen elämään liittyviä virstanpylväitä ja

merkittäviä hetkiä on varsin ymmärrettävä. Tärkeiden hetkien jakamisen lisäksi sosiaalinen media on hyvä tapa olla yhteydessä läheisiin ihmisiin. Mikä olisikaan kätevämpää, kuin päivittää lapsen kuulumiset kaikkien läheisten nähtävälle samaan paikkaan. Nykyajan perhe onkin digitalisaation myötä muuttunut entistä verkostoituneemmaksi (Rainie & Wellman 2012, 147). Voidaan puhua eräänlaisesta lapsuuden ja perhe-elämän medioitumisesta (Krotz 2009, viitattu lähteessä Autenrieth 2018, 220). Tällä tarkoitetaan median koko yhteiskunnan läpäisevää luonnetta (Ampuja, Koivisto & Väliverronen 2014, 26).

Aihetta käsittelevässä tutkimuksessa on havaittu, että sosiaaliseen mediaan jaetut valokuvat ylläpitävät kaukana toisistaan asuvien perheiden suhteita. (Jomhari, Gonzalez & Kurniawan 2009, 238.) Muita syitä lapsen kuvien ja tietojen jakamiselle ovat muun muassa verkostoituminen ja toisilta vanhemmilta saatava tuki (Archer & Kao 2018, 122), tuki äitiyden tuomista muutoksista selviämiseen, (Fox & Grubss Hoy 2019, 421), kuvien käyttäminen blogeissa ja brändiyhteistöissä (Abidin 2017,7), kuvien jakamisesta saatava sosiaalinen hyväksyntä (Brosch 2016, 233) ja kuvien jakaminen eräänlaisena harrastuksena (Jomhari ym. 2009, 242). Edellä mainittujen asioiden lisäksi lapsen kuvien ja tietojen julkaiseminen voi toimia sosiaalisen vertailun kanavana. Broschin (2016, 233) tutkimuksessa havaittiin positiivinen korrelaatio Facebook-kaverien määrän ja lapsesta julkaistujen kuvien välillä. Tutkimuksessa päädyttiin siihen lopputulokseen, että kuvien jakaminen voi olla tapa todistella ja vahvistaa omaa vanhemmuutta. Varsinkin Instagram näyttäytyy tärkeänä alustana lapsen tarinan ja vanhemmuuden kokemusten jakamisessa (Le Moignan, Lawson, Rowland, Mahoney & Briggs 2017, 4944; Tiidenberg & Baym 2017, 10–11).

Kuvien ja tietojen jakamiseen voi vaikuttaa myös se, että niin sanotuista diginatiiveista on tullut lähivuosina vanhempia. Autenrieth (2014, viitattu lähteessä Autenrieth 2018, 233) käyttää diginatiiviin käsitettä kuvaamaan viimeistä sukupolvea, joka on siirtynyt verkkoon ja sosiaaliseen median itsenäisesti ja omasta halustaan. Viimeisellä tarkoitan tässä sitä, että diginatiivien sukupolvi on viimeinen, jonka vanhemmat eivät ole julkaisseet heistä sosiaalisessa mediassa kuvia, vaan he ovat siirtyneet sosiaaliseen mediaan itsenäisesti ja omasta halustaan. Diginatiivin käsitteen on alun perin kehittänyt Mark Prensky vuonna 2001 ja hän kuvaa sillä sukupolvia, jotka eivät ole eläneet ilman internetiä tai mobiililaitteita (Helsingin yliopisto 2017). Kärjistäen voitaisiin ajatella, että koska diginatiivit vanhemmat ovat tottuneet julkaisemaan itsestään tietojansa sosiaaliseen median, he tekevät niin myös omien lapsiensä kohdalla (Fox & Grubss Hoy 2019, 414). Kuvien ja tietojen jakaminen ei kuitenkaan ole täysin ongelmaton. Julkisen ja yksityisen rajojen hämärtyessä vanhempien on yhä vaikeampaa päättää, mitä kaikkea lapsesta voi sosiaaliseen mediaan julkaista (Lankton, McKnight, and Tripp 2017 2). Liian henkilökohtaisen tiedon julkaiseminen voi vaarantaa lapsen yksityisyyden.

Pyrin tässä tutkimuksessa selvittämään vastaukset seuraaviin kysymyksiin:

1. Millaista sisältöä vanhemmat julkaisevat lapsistaan sosiaaliseen mediaan?
2. Miten vanhemmat päättävät, mitkä asiat ovat yksityisiä ja mitkä julkisia?
3. Mikä on sosiaalityön ja erityisesti lastensuojelun rooli lasten yksityisyyden suojelemissa sosiaalisessa mediassa?

2.2 Sharenting

Vanhempien tavasta jakaa liikaa henkilökohtaista tietoa lapsistaan sosiaalisessa mediassa tavalla, joka vaarantaa lapsen yksityisyyden, käytetään nimitystä *sharenting* (Brosch 2018, 78). Sharenting käsite muodostuu sanoista "*share*" ja "*parenting*". Suomeksi "*jakaminen*" ja "*vanhemmuus*". Kuten yllä todettiin, vanhemmilla on monia syitä jakaa lapsistaan kuvia ja tietoja sosiaaliseen median. Jakamisen syistä riippumatta on tärkeää muistaa, että varsinkin pienten lasten kohdalla vastuu lapseen liittyvän tiedon jakamisesta jää yksin lapsen vanhemman tai huoltajan harteille (Blum-Ross & Livingstone 2017, 4). Broschin vuonna 2016 (82) julkaisussa tutkimuksessa todettiin, että monet vanhemmat eivät ota tätä vastuuta tarpeeksi vakavasti, vaan jakavat varsin huolettomasti tietoja lapsistaan. Tällaisia tietoja ovat esimerkiksi lapsen koko nimi ja valokuvat.

Varsinkin valokuvat voivat olla luonteeltaan hyvin henkilökohtaisia. Lasten digitaalinen jalanjälki alkaa usein rakentua jo ennen heidän syntymäänsä, alkaen ultraäänikuvan julkaisemisesta sosiaaliseen mediaan (Brosch 2016, 226.) *Digitaalisen* jalanjäljen käsite voi kuulostaa varsin abstraktilta. Käytännössä kyse on siitä, että kaikesta toiminnasta internetissä jää eräänlainen jälki. Nämä jäljet muodostavat datakokonaisuuden, jota kutsutaan digitaaliseksi jalanjäljeksi. (Oulun kaupungin kirjasto 2021.) AVG technologiesin (2010) laajassa tutkimuksessa kartoitettiin pienten lasten digitaalista jalanjälkeä Englannissa, Kanadassa, Australiassa, Amerikassa, Uudessa-Seelannissa, Japanissa, Ranskassa, Saksassa, Italiassa ja Espanjassa. Tutkimuksessa havaittiin, että jopa 81 prosentilla alle 2- vuotiaista lapsista on digitaalinen jalanjälki.

Sharenting-ilmiötä on tutkittu niin lasten, kuin vanhempienkin näkökulmista. Livingstonen, Blum-Rossin & Zhangin (2018, 5) tutkimukseen vastasi yhteensä 2032 brittiläistä vanhempaa. Tutkimuksessa selvisi, että kaikista haastatelluista vanhemmista 96 % käytti internetiä kuukausittain. Näistä internetiä kuukausittain käyttävistä 75 % julkaisi lapsistaan kuvia tai videoita sosiaaliseen mediaan, kun taas 25 % ei julkaissut lapsista kuvia tai videoita ollenkaan. Suurin osa lapsensa kuvia ja videoita

jakavista halusi julkaista niitä vain läheistensä nähtäville. Vain 10 % julkaisi lapsensa kuvia laajalle yleisölle (yli 200 ihmistä) ja vain 3 % hyvin laajalle yleisölle, kuten blogeihin.

EU Kids online- tutkimuksen (2020) mukaan 9–14 prosenttia suomalaisista lapsista oli pyytänyt omia vanhempiaan poistamaan jotakin heistä itsestään julkaistua materiaalia sosiaalisesta mediasta. 15–16- vuotiain lasten kohdalla samaa oli pyytänyt 16 prosenttia lapsista. Samassa tutkimuksessa selvitettiin myös sitä, kuinka usein vanhemmat olivat viimeisen vuoden aikana julkaisseet lapsestaan sosiaalisessa mediassa tietoja ilman lupaa. 12–14-vuotiain kohdalla näin oli käynyt 15 prosentille ja 15–16-vuotiaista jopa 22 prosentille.

Samankaltaisia tuloksia saatiin myös Lastensuojelun keskusliiton (2019, 9–11) toteuttamassa tutkimuksessa. Kyseessä oli 13–17- vuotiaille nuorille toteutettu internetkysely, johon vastasi hiukan yli 800 nuorta. Kyselyn tuloksista selvisi, että noin 45 % vastanneista nuorista koki, että heistä oli julkaistu internettiin kuvia tai tietoja ilman lupaa. Noin 10 prosenttia nuorista puolestaan koki, että näiden tietojen tai kuvien julkaisemisesta oli aiheutunut heille myöhemmin haittaa. Hinikerin, Schoenebeckin ja Kientzin tutkimuksessa (2016, 1385) lapset toivat esiin turhautumisensa siitä, että vanhemmat jakavat heistä liikaa tietoja sosiaaliseen mediaan. Lasten mukaan vanhempien jakama sisältö nolostutti heitä, ja heitä harmitti, ettei heiltä kysytty lupaa julkaisuun. Unicefin (2021) mukaan 12 ikävuoteen mennessä lapsesta on sosiaalisessa mediassa noin 1000 omien vanhempien julkaisemaa kuvaa. Ranzinin, Newlandsin ja Lutzin (2020, 9) tutkimuksessa puolestaan todettiin, että ne vanhemmat, jotka jakavat itsestään paljon Instagramissa, jakavat siellä paljon tietoa ja kuvia myös lapsistaan. Tämä vahvistaa aiemmin esitettyä ajatusta siitä, että joillekin vanhemmille tällainen sharenting-käyttäytyminen on jatke oman sosiaalisen median käytölle (Holiday ym. 2020).

Lapsen iällä näyttää olevan jonkin verran merkitystä siihen, kuinka paljon hänestä jaetaan sisältöä sosiaaliseen mediaan. Lapsesta julkaistujen kuvien ja tietojen määrä saavuttaa huippunsa lapsen täyttäessä 4-vuotta. Jaetun materiaalin määrä vähenee tasaisesti 4-ikävuoden jälkeen. Tämä voi johtua esimerkiksi siitä, että lapsi itse alkaa pyytää, ettei hänestä julkaistaisi materiaalia tai se, että lapsi itse siirtyy sosiaalisen median käyttäjäksi ja julkaisee itse itsestään. (Livingstone ym. 2018, 5.) Varhaislapsuus voidaan siis nähdä erityisen kriittisenä vaiheena niin sanotun datafikaation suhteen. Tällä tarkoitetaan sitä, että jokainen sosiaalisen elämän osa-alue voidaan muuttaa internettiin julkaistavaksi dataksi. (Mascheroni 2018, 517).

Myös vanhempien iällä ja sukupuolella on todettu olevan jonkin verran vaikutusta sharenting-käyttäytymiseen. Tosin tulokset ovat osin ristiriitaisia keskenään. Livingstone ym. (2018, 6) tutkimuksessa kuukausittain nettiä käyttävät vanhemmat jakoivat lapsista kuvia vaihdellen. 35 % jatoi kuvia hyvin harvoin, 25 % viikoittain. Nuoret vanhemmat jakoivat lapsistaan enemmän kuvia, kuin huikan iäkkäämmät

vanhemmat. Pienten lasten vanhemmat jakoivat enemmän, kuin teinien vanhemmat. Ja isät jakoivat enemmän, kuin äidit. Toisaalta samaisessa tutkimuksessa todettiin, että vaikka erot eri ryhmien välillä olivat tilastollisesti merkittäviä, ne olivat silti varsin pieniä. Ammarin ym. (2015, 4) tutkimuksessa puolestaan havaittiin, että äidit jakavat lapsista eniten sisältöä ja tekevät näin myös suurimman osan niistä päätöksistä, jotka vaikuttavat lapsen yksityisyyteen sosiaalisessa mediassa. Samankaltaisia tuloksia on saatu myös muun muassa Cino & Dalledonnen (2020) ja Jomharin ym. (2009) tutkimuksissa.

2.3 Lapsen yksityisyyteen liittyvä lainsäädäntö

Vanhemmat nähdään lastensa suojelijoina ja heidän oletetaan toimivan aina lapsensa parhaaksi (Shmueli & Blecher-Prigat 2011, 760). Näin ei kuitenkaan aina ole. Sharenting-ilmiö näyttäytyy ongelmallisena hyvin monesta syystä. Ensinnäkin asiaa on syytä tarkastella lainsäädännöllisestä näkökulmasta. Lapsen yksityisyyteen liittyvää lainsäädäntöä löytyy useista lähteistä. YK:n lapsen oikeuksien sopimus hyväksyttiin YK:n yleiskokouksessa vuonna 1989. Sopimus on ratifioitu Suomessa vuonna 1991. (Lapsen oikeudet 2021). Ratifioinnilla tarkoitetaan sopimuksen hyväksymistä sitovasti. Käytännössä tämä tarkoittaa valtion lainsäädännön muokkaamista sopimuksen sisältöä vastaavaksi. (Unicef 2021a). YK:n lapsen oikeuksien sopimuksen kuudennessatoista artiklassa todetaan, että lapsen yksityisyyteen, kotiin tai kirjeenvaihtoon ei saa puuttua ilman painavaa syytä. Lapsen kunniaa tai mainetta ei myöskään saa laittomasti halventaa. Samaisessa artiklassa säädetään myös, että lapsella on lain takaama oikeus suojeluun tällaiselta puuttumiselta ja halventamiselta. Suomen perustuslaissa (731/1999, 10.1 §, PL) säädetään, että jokaisella on oikeus turvattuun yksityiselämään. Oikeudesta yksityisyyteen säädetään myös Euroopan unionin perusoikeuskirjassa. Kahdeksannessa artiklassa säädetään jokaisen oikeudesta omien henkilötietojen suojaan ja asianmukaiseen käsittelyyn.

Oikeudellista säätelyä tähän aiheeseen on osittain löydettävissä myös lastensuojelulaista (417/2007) sekä laista lapsen huollosta ja tapaamisoikeudesta (361/1983, tästä lähtien lapsenhuoltolaki). Molemmissa laeissa korostetaan sitä, että lapsen perheellä on vastuu lapsen hyvinvoinnista. Esimerkiksi lapsenhuoltolain 4 §:ssä säädetään, että huoltaja on vastuussa lapsen kehityksen ja hyvinvoinnin turvaamisesta. Huoltajalla on näiden asioiden turvaamiseksi myös oikeus päättää esimerkiksi lapsen kasvatuksesta ja muista henkilökohtaisista asioista. Samassa pykälässä kuitenkin myös määritellään, että ennen tällaista henkilökohtaista asiaa koskevan päätöksen tekemistä tulee lapsen kanssa keskustella asiasta lapsen ikätaso ja kehitys huomioiden.

Sosiaaliseen mediaan liittyen aikuisella olisi siis periaatteessa oikeus päättää lapsensa asioiden julkaisemisesta, mutta lapsen kanssa pitäisi ensin keskustella.

Lapsen yksityisyyden suojelemiseksi on tärkeää tietää, mitkä kaikki asiat ovat henkilötietoja. Henkilötietolain (523/1999) kolmannen pykälän määritelmän mukaan henkilötietoja ovat: *”Kaikenlaiset luonnollista henkilöä taikka hänen ominaisuuksiaan tai elinolosuhteitaan kuvaavat merkinnät, jotka voidaan tunnistaa häntä tai hänen perhettään tai hänen kanssaan yhteisessä taloudessa eläviä koskeviksi”*. Henkilötietojen käsittelyllä puolestaan tarkoitetaan: *”Henkilötietojen keräämistä, tallettamista, järjestämistä, käyttöä, siirtämistä, luovuttamista, säilyttämistä, muuttamista, yhdistämistä, suojaamista, poistamista, tuhoamista sekä muita henkilötietoihin kohdistuvia toimenpiteitä.”*

Euroopan unionin ratkaisussa Bodil Lindqvist (C-101/01, 6.11.2003) on osittain käsitelty tätä aihetta. Ratkaisussa käsiteltiin henkilön kotisivuillaan julkaisemia nimiä, harrastuksiin liittyvää tietoa sekä puhelinnumeroita. Ratkaisussa todettiin, että tällaisten tietojen julkaiseminen (vaikkakin vain kotisivulla) on nähtävissä automatisoituna henkilötietojen käsittelynä. Samalla tavalla voitaisiin ajatella, että valokuvien ja muiden yksityisten tietojen julkaiseminen sosiaalisessa mediassa olisi yllä mainittua henkilötietojen käsittelyä. Virkkalan (2016, 44) mukaan ei kuitenkaan ole tiedossa, että tällaiseen julkaisemiseen olisi koskaan varsinaisesti puututtu henkilötietolain keinoin. Onkin hyvä huomata, että Bodil Lindqvist -tapaus on käsitelty vuonna 2003, minkä jälkeen asiat ovat muuttuneet melko paljon. Esimerkiksi kuvien julkaiseminen sosiaalisessa mediassa on aivan toisella tavalla yleistä, kuin tuolloin. Virkkala toteaaakin, että nykyisin asiaa käsiteltäisiin kenties enemmänkin sen pohjalta, mitä kyseisen sosiaalisen median alustan käyttöehdot määrittävät sallituksi.

Omien henkilötietojen käsittelyyn on yleensä annettava suostumus. Voidaan siis pohtia, että myös lapsen tulisi antaa lupa kaikkiin itseään koskeviin julkaisuihin. Epäselvää on, voiko minkään ikäinen lapsi ymmärtää sosiaalisen median laajuutta, kun sen ymmärtäminen on myös aikuiselle haastavaa. Tähän kysymykseen ei löydy yksiselitteistä vastausta lainsäädännöstä. Henkilötietolaissa (523/1999) tai Euroopan unionin henkilötietodirektiivissä ei ole määritetty mitään ikärajaa sille, kuka on tarpeeksi vanha antamaan suostumuksensa omien henkilötietojen käsittelyyn. Tätä aihetta on käsitelty tietosuojavaltuutetun ratkaisussa dnro 403/45/2001. Ratkaisu liittyy siihen, onko lapsella oikeus tarkistaa omia potilasrekisteritietojaan. Tietosuojavaltuutettu totesi kannanotossaan, että jokaisella on henkilötietolain 26 § suoma oikeus saada tietää itsestään henkilötietorekisteriin tallennetut tiedot. Tietosuojavaltuutettu korosti ratkaisussaan, että alaikäisen oikeus omiin henkilötietoihin määrittyy ensisijaisesti sellaisten säädösten pohjalta, jotka muutenkin määrittävät lapsen itsemääräämisoikeutta.

Tämä ratkaisu valottaa lapsen omia oikeuksia omiin henkilötietoihinsa, mutta ei käsittele sitä, millainen oikeus esimerkiksi lapsen vanhemmalla on niiden julkaisemiseen. Tietosuojavaltuutetun ratkaisussa 259/452/2013 puolestaan pohdittiin, voiko alaikäinen antaa suostumuksensa siihen, että hänestä urheilukilpailussa julkaistuja kuvia laitetaan nettiin. Tässä tapauksessa tietosuojavaltuutettu korosti, että tunnistettavien henkilötietojen julkaisemiseksi olisi hankittava vapaaehtoinen ja yksilöity suostumus kyseessä olevalta henkilöltä. Tietosuojavaltuutettu kuitenkin totesi, että lapselta ei tällaista suostumusta voida saada, vaan suostumus tulee hankkia lapsen huoltajalta. Edellä olevat ratkaisut ovat ristiriidassa keskenään, koska lapsella on oikeus omiin tietoihinsa, mutta lapsen suostumus ei kuitenkaan riitä, kun niiden julkistamista pohditaan. Tämä herättää kysymyksen myös siitä, onko vanhemmalla siten absoluuttinen oikeus kaikkiin lapsen tietoihin? (Virkkala 2016, 31).

Sosiaalityön ja lastensuojelun kannalta on mielenkiintoista käsitellä myös lakia viranomaisen toiminnan julkisuudesta (621/1999, jatkossa julkisuuslaki). Julkisuuslakia sovelletaan myös sosiaalihuollon asiakirjoihin, mutta lakia sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista (821/2000) sovelletaan muun muassa silloin, kun säädetään lastensuojelun asiakirjojen salassapidosta. (Virkkala 2016, 57). Nostin tämän aiheen esiin siksi, koska jotkut vanhemmat haluavat esimerkiksi kuvata tai äänittää tapaamisia lastensuojelun kanssa. Olen myös itse joutunut työni kautta useampiin tällaisiin tilanteisiin. Joissakin tapauksissa näitä tallenteita julkaistaan laajemmalle yleisölle esimerkiksi YouTuben kautta. Tällaisten tietojen julkaiseminen on kuitenkin varsin ongelmallista, koska kyseessä eivät ole vain vanhemman, vaan myös lapsen asiat.

Vanhemman oikeutta lapsen liittyvien viranomaisneuvottelujen tallentamiseen on käsitelty eduskunnan apulaisoikeusmiehen ratkaisussa dnro 2276/4/13. Kyseessä on ollut tilanne, jossa vanhempi on halunnut videoida lastaan ja itseään koskevan lastensuojelun tapaamisen. Sosiaalityöntekijät olivat tilanteessa kieltäneet tämän, koska sama henkilö oli aiemmin julkaissut salassa pidettäväksi luokiteltavaa materiaalia internetissä. Sosiaalityöntekijät pyrkivät tällä suojelemaan lapsen yksityisyyttä ja omaa yksityisyyttään. Annetun ratkaisun mukaan kyse on loppujen lopuksi siitä, että vastakkain olivat vanhemman oikeus sananvapauteen sekä lapsen ja työntekijän oikeus yksityisyyteen. Lisäksi ratkaisussa korostettiin, että sosiaalihuollon asiakkaan asemasta säädetyn lain nojalla asiakkaalla on myös oikeus saada tietoja viranomaisten toiminnasta. Ratkaisussa apulaisoikeusmies huomioi sen, että lapsen yksityisyyden vaarantuminen oli tilanteessa todellinen riski, mutta asiakkaalla on kuitenkin lähtökohtainen oikeus itseään koskevien keskustelujen tallentamiseen. Tallennuksen kieltämiseen ei riitä pelkkä epäily siitä, että tiedot voitaisiin julkaista internetissä.

Euroopan unionin yleinen tietosuojasetus (*GDPR= General Data Protection Regulation*) tuli voimaan toukokuussa 2016 ja asetukseen sisältynyt siirtymäaika päättyi

toukokuussa 2018, jolloin asetus tuli voimaan täysimittaisena. Lisäksi GDPR-asetusta täydentävä Suomen oma tietosuojalaki tuli voimaan vuonna 2019. Asetuksen tarkoituksena on tarjota parempi suoja kansalaisen henkilötiedoille ja päätäntävaltaa niiden käsittelyyn liittyen. (Tietosuoja-asetus.org 2022.) Asetuksen tavoitteena oli myös tehdä lapsen henkilötietojen käsittelystä turvallisempaa, mutta asetusta laatiessa ei ole huomioitu tilanteita, joissa aikuiset käsittelevät oman lapsensa henkilötietoja. Asetusta laadittaessa onkin selkeästi keskitytty enemmän siihen, miten lapsia ja nuoria voidaan suojella internetin vaaroilta heidän itsensä käyttäessään internettiä. (Donovan 2020, 37.)

GDPR-asetuksessa säädetään (8.artikla) muun muassa siitä, että alle 13-vuotiaan lapsen tulee saada vanhempainvastuunkantajan suostumus käyttäessään sellaisia tietoyhteiskunnan palveluita, joissa käsitellään lapsen henkilötietoja suostumuksen perusteella. Asetuksessa säädetään myös lapsen oikeudesta häntä koskevan tiedon poistamiseen ja oikeutta saada tietoa käytettävistä palveluista ja niihin kuuluvista tietosuojasuojista. (Lastensuojelun keskusliitto 2019, 47.) Nämä säädökset eivät kuitenkaan ota huomioon sitä, että ainoastaan lapsi ei toimi internetissä, vaan myös lapsen vanhempi voi julkaista lapsesta tietoja. Asetus jättää huomiotta myös sen, että kaikki vanhemmat eivät ole yhtä tietoisia lapsen tietosuojan tärkeydestä ja sen suojelemiseen tarvittavista toimenpiteistä. Vanhemmat eivät myöskään aina toimi lapsensa edun mukaisesti. (Donovan 2020, 53.) Lapsen elämän jakaminen sosiaaliseen mediaan on siis jo lainsäädännön kannalta arveluttavaa.

Sosiaalisen median ja vanhempien jakamiskäyttäytymisestä erityisen mielenkiintoista tekee ristiriita lapsen yksityisyyden suojan ja toisaalta vanhemman sananvapauden toteutumisen välillä (Virkkala 2016, 11). Euroopan ihmisoikeussopimuksen 10. artikla säättää jokaisen oikeudesta sananvapauteen. Käytännössä tämä tarkoittaa sitä, että kaikilla ihmisillä on oikeus esimerkiksi mielipiteiden ja tietojen vastaanottamiseen ja levittämiseen ilman, että viranomaiset puuttuvat siihen. Samassa kuitenkin huomioidaan, että tähän vapauteen kuuluu myös vastuuta. Sananvapautta voidaan rajoittaa esimerkiksi yleisen turvallisuuden tai luottamuksellisten tietojen suojelemiseksi. Oikeudesta sananvapauteen on säädetty myös Suomen perustuslain 12 pykälässä.

Mitä seurauksia yksityisyyden suojan piiriin kuuluvien asioiden julkaisemisesta voi sitten olla? Suomen rikoslain (1889/39) 24. luvun 12 §:ssä määritellään, että henkilön yksityiselämää loukkaavan tiedon levittäminen sekä saman rikoksen törkeä muoto ovat asianomistajarikoksia. Tämä tarkoittaa sitä, että jos asianomistaja itse ei vaadi syytteen nostamista, ei syyttäjäkään voi sitä tehdä. Virkkalan (2016) mukaan myöskään Euroopan ihmisoikeustuomioistuimessa ei ole ollut vielä yhtään tapausta, jossa olisi käsitelty vanhemman lapsestaan sosiaaliseen mediaan julkaisemaa tietoa.

Tuomioistuimessa ei myöskään ole ollut käsiteltävänä tapauksia, joissa olisivat ristiriidassa keskenään lapsen oikeus yksityisyyteen ja vanhemman oikeus sananvapauteen. On kuitenkin todennäköistä, että ajan kuluessa myös tällaisia tapauksia alkaa tulla tuomioistuimen käsiteltäväksi. Tapauksien puuttumisesta huolimatta Euroopan ihmisoikeustuomioistuin on linjannut, että 8. artiklan takaama perhe-elämän suoja ei oikeuta vanhempaa tekemään sellaisia asioita, jotka vaarantavat esimerkiksi lapsen terveyden tai kehityksen. Toisaalta lapsen asioiden jakamisessa ei aina ole edes kyse siitä, että lapsi varsinaisesti vaarantuisi, vaan jakaminen itsessään tuntuu lapsesta epämiellyttävältä.

Vaikuttaa siltä, että Suomen lainsäädäntö on asiassa varsin puutteellinen. Kansainvälinen lainsäädäntö tarjoaa enemmän keinoja lapsen yksityisyyden suojelemiseen. Käytännössä lapsilla on melko olemattomat mahdollisuudet käyttää näitä oikeusturvakeinoja. Tilannetta ei helpota se, jos yksityisyyden rikkoja on lapsen oma huoltaja. Näissä tilanteissa puuttuu se taho, joka valvoisi lapsen edun toteutumista. (Tervo 2016, 92). Norjassa on vuonna 2012 tehty muutos henkilötietolakiin, jossa linjataan, että lapsen henkilötietoja ei saa käsitellä niin, että se on ristiriidassa lapsen edun kanssa. Säädös ei koske vain esimerkiksi lapsen henkilötietoja käsitteleviä viranomaisia, vaan myös lapsen vanhempia. Tällaiseksi lapsen edun vastaiseksi tavaksi käsitellä henkilötietoja katsotaan esimerkiksi lapseen liittyvien lastensuojeluasioiden julkaiseminen. Säädös kuitenkin korostaa, että vanhempi on edelleen päävastuussa lapsen edun suojelemisesta. Uudistus ei tee tietosuojaviranomaisesta asiaa valvovaa elintä, vaan vastuu on sosiaaliviranomaisilla. (Virkkala 2016, 67).

Kaiken kaikkiaan lainsäädännöstä ei löydy vastausta siihen, kuinka vanha lapsen tulisi olla, jotta hän voisi päättää, mitä hänestä saa julkaista sosiaalisessa mediassa. Yhtenä kriteerinä voitaisiin ainakin käyttää sitä, onko lapsi jo oppinut ilmaisemaan itseään. Toinen kriteeri voisi olla se, käyttääkö lapsi itse sosiaalisen median palveluita, jolloin hänellä on ainakin jokin näkemys siitä, mitä kuvan julkaiseminen esimerkiksi Facebookissa tarkoittaa. (Virkkala 2016,13; Tervo 2016, 86).

Tervo (2016, 89) on kerännyt nuorten suosituksia siitä, miten aikuisten tulisi toimia halutessaan julkaista lapsia ja nuoria koskevaa sisältöä. Nuoret toivoivat vanhemmilta luvan kysymistä ja huolellista harkintaa julkaisemisen tarpeellisuuden suhteen. Aikuisille Tervo (2016, 90, 92) puolestaan suosittelee, että lapsista ei julkaistaisi mitään arkaluontoista sisältöä. Lapsen iästä ja kehitystasosta riippuu, voiko lapsi päättää siitä, saako kuvan julkaista. Jos lapsi ei voi ilmaista suostumustaan, olisi syytä miettiä, rikooko kuva lapsen yksityisyyttä. Tärkeää olisi pohtia julkaisun välttämättömyyttä ja sitä, mitä siitä voi seurata lapselle myöhemmin.

Tulevaisuudessa olisi huolehdittava, että lapsilla on enemmän tietoa omista oikeuksistaan ja sellaisia oikeusturvakeinoja, joita heidän on mahdollista käyttää. Myös vanhempia on tärkeää kouluttaa lapsen yksityisyyden suhteen. Tämän suhteen on jo

osittain ryhdytty toimeen. Esimerkiksi Pelastakaa Lapset ry on auttanut kehittämään Nettivihje-palvelun. Palvelussa voi ilmiantaa laitonta aineistoa internetissä. Palvelu on ensisijaisesti tarkoitettu seksuaalirikosten havaitsemiseen, mutta sillä on myös muita käyttömahdollisuuksia. (Tervo 2016, 92). Suomen tietosuojavaltuutettu on tehnyt valokuvia ja yksityisyydensuojaa koskevan oppaan. Oppaassa ohjeistetaan, että valokuvia internettiin julkaistessa tulisi aina henkilötietolakia mukaillen pyytää julkaisuun lupa. (Virkkala 2016, 28). Lisäksi Yhdistyneiden kansakuntien lapsen oikeuksien komitea on suositellut yllä mainitun Norjassa tehdyn lakiuudistuksen pohjalta, tietosuojavaltuutetulle oikeutta estää huoltajan tekemä loukkaus lapsen yksityisyyteen. Tällaista uudistusta kaivattaisiin myös Suomeen. (Tervo 2016, 92).

2.4 Sharenting-ilmion riskit ja hyödyt

Lainsäädännön rikkomisen lisäksi lapsen kuvien ja tietojen jakamiseen sosiaalisessa mediassa liittyy monia muita riskejä. Ilmeisin riski on se, että vanhempi voi vahingossa tulla julkaiseeksi lapsestaan kuvia tai tietoja, jotka ovat lapsen mielestä myöhemmin jollakin tavalla epämieluisia (Brosch 2016, 227). Vanhempien julkaisujen takia lapsi voi joutua myös niin sanotun digitaalisen kidnappauksen uhriksi. Tässä ilmiössä on kyse siitä, että ihmiset varastavat lasten kuvia ja jakavat niitä esittäen, että lapsi on heidän omansa. (O’Neil 2015.) Kyseessä ei ole varsinainen kidnappaus, jossa lapsi fyysisesti vietäisiin, mutta riskinä on se, että lapsen kuvat alkavat ikään kuin elää omaa elämäänsä internetissä. Stanford (2015) kertoo artikkelissaan Tommy-vauvasta, joka joutui digitaalisen kidnappauksen uhriksi. Tommyyn kuvia käyttävä Instagram-tili käytti Tommya eräänlaisena roolipelin hahmona. Roolipeli tapahtui kuvan kommentiosiossa. Suurin osa kommenteista oli positiivisia ja normaaleja, joissa kehuttiin vauvaa söpöksi, mutta mukana oli myös seksuaalissävytteisiä kommentteja.

Suurin riski lasten kuvien jakamisessa on kenties se, että kuvat voivat päätyä väärin käsiin ja niitä voidaan käyttää väärällä tavalla. Ikävä esimerkki tällaisesta oli äideistä koostuva yksityinen Facebook-ryhmä, jossa jaettiin vammaisten lasten kuvia pilkkaamistarkoituksessa (Huffpost.com 2013). Toinen mieleen tuleva esimerkki kuvien väärinkäytöstä on se, että pedofiili pääsee käsiksi lapsesta julkaistuihin alastonkuviin. Lapsen kuvia jakaessa tulisi ymmärtää, että tietyllä hetkellä sopivalta tuntuva kuva ei välttämättä ole sitä tulevaisuudessa (Brosch 2016, 227). Alastonkuva pienestä lapsesta voi tuntua suloiselta ja viattomalta, kun lapsi on 4-vuotias, mutta se ei välttämättä ole sitä enää (ainakaan lapsen mielestä) tämän ollessa 14-vuotias. Kuvat ja tarinat jäävät sosiaaliseen mediaan esimerkiksi lapsen tulevan elämänkumppanin tai työnantajan löydettäväksi (Kamenetz 2019).

Lapsen varhaisvuosina vanhemmat ovat lapseen liittyvän tiedon hallitsijoita ja voivat rakentaa lapsen identiteettiä sosiaalisessa mediassa (Steinberg 2017, 839; Ouvrein & Verswijvel 2019, 320). Vanhemmat ikään kuin kirjoittavat lapsen elämäntarinan, ennekuin hän itse on edes kykenevä kertomaan sitä (Kamenetz 2019). Sosiaalinen media on ensisijaisesti perustettu sille oletukselle, että jokainen jakaa omasta profiilista omia asioitaan, omasta tahdostaan. Tämä oletus rikkoutuu, kun vanhempi julkaisee lapsestaan asioita tämän puolesta, ja samalla raja vanhemman ja lapsen välillä muuttuu epäselväksi. (Leaver 2015, 151; Blum-Ross & Livingstone & Zhang, 2017,111.) Tämä lapsen puolesta julkaiseminen voidaan nähdä lapsen kannalta eräänlaisena oman toimijuuden menettämisenä (Cino & Dalledonne 2020, 196).

Ilmiön vakavuudesta kertoo se, että Norja Unicef on toteuttanut vuonna 2021 *Stop sharenting*-nimisen kampanjan, jonka tarkoituksena on luoda tietoisuutta lasten tietojen jakamisen vaarallisuudesta. Kampanja painottaa lasten oikeutta yksityisyyteen ja sitä, että julkaistujen kuvien merkitys voi muuttua ajan saatossa. Kampanjan mukaan sharenting- ilmiö saattaa olla vastuussa suurimmasta osasta henkilöllisyysvarkauksista vuoteen 2030 mennessä. Kampanja muistuttaa, että internettiin julkaisujen asioiden pysyvä poistaminen on hyvin vaikeaa, ellei mahdotonta. On tärkeää muistaa, että lapsen oikeus yksityisyyteen ajaa aina ohi vanhemman oman tarpeen julkaista perheestään tietoja sosiaalisessa mediassa. (Unicef 2021.)

Tärkeässä osassa sharenting-ilmiötä ovat vanhempien taidot suojella lapsensa yksityisyyttä. Eräässä tutkimuksessa haastatellut vanhemmat kertoivat, että alle 60 % heidän Facebook-kavereistaan on sellaisia, joita he tervehtisivät, jos he tulisivat kadulla vastaan (Children's Commissioner 2018, 2). Nominetin (2018) tutkimuksessa havaittiin, että alle puolet kyselyyn vastanneista haastateltavista koki osaavansa käyttää sosiaalisen median yksityisyysasetuksia kunnolla. Hiukan parempaa osaamista havaittiin Livingstionen ym. (2018, 1) tutkimuksessa, jossa 58 % lapsistaan kuvia ja tietoja sosiaaliseen mediaan julkaisevista vanhemmista kertoi osaavansa käyttää yksityisyysasetuksia. Äidit kokivat osaamisensa yksityisyydenhallinnan suhteen isiä paremmaksi. Yksityisyysasetuksiin liittyvistä tuloksista voidaan päätellä, että sosiaaliseen mediaan julkaistu materiaali voi päätyä sellaisten henkilöiden nähtäväksi, joille sitä ei ole tarkoitettu. Sosiaalinen media onkin tehnyt erilaisen tiedon jakamisesta niin normaalia, että toisen yksityistä tietoa saatetaan jakaa jopa vahingossa (DeGroot & Vik 2017, 8). Yksityisyysasetuksien hallinnan haasteellisuus näkyy myös tutkimuksissa. Hargittain ja Marwickin (2016, 3572) mukaan on havaittavissa väsymystä oman yksityisyyden suojelemiseen sosiaalisessa mediassa, koska omaa tietoa ja sen leviämistä on vaikeaa hallita esimerkiksi eri alustojen käyttämien teknologioiden ja käyttöehtojen takia.

Monista riskeistä huolimatta asioiden jakamiseen sosiaalisessa mediassa liittyy myös positiivisia piirteitä. Sosiaalisessa mediassa verkostoitumisen avulla vanhempien on mahdollista saada esimerkiksi vertaistukea ja neuvoja muilta vanhemmilta. Haastavan pikkulapsiarjen keskellä voi tuntua hyvältä jakaa asioita toisten kanssa, jotka ovat samassa tilanteessa. Lisäksi lapsen asioiden jakamiseen sosiaalisessa mediassa liittyy tietynlainen ylpeys omasta lapsesta ja halu jakaa tämän saavutuksia muille. Tämä puolestaan aiheuttaa vanhemmassa positiivisia tunteita. (Engevik 2021.)

Sharenting-ilmion tutkimisessa haastavinta lieneekin se, että ilmiö ei ole yksiselitteinen. Edellä olen maininnut monia huolestuttavia lukuja, jotka osoittavat, että useat vanhemmat eivät ole tarpeeksi tietoisia sosiaalisen median vaaroista. Tästä huolimatta vanhemmat ovat myös huolissaan lastensa yksityisyydestä sosiaalisessa mediassa ja pyrkivät suojelemaan sitä (Chalklen & Anderson, 2017; Lipu & Siibak, 2019). Vanhempien huoli lapsen ja median suhteesta ei missään nimessä ole uusi asia (Wartella & Jennings 2001, 59). Ennen sosiaalista mediaa huoli vain keskittyi esimerkiksi television tai radion haitallisiin vaikutuksiin. Teknologian kehittyessä ja monimuotoistuksessa vanhempien odotetaan olevan koko ajan enemmän tietoisia siitä, miten he voivat suojella lastaan sosiaalisessa mediassa (Wartella, Rideout, Lauricella & Connell 2014, 4). Lapsen ja median välisen suhteen kontrolloiminen voidaan nähdä osoitukseksi hyvästä vanhemmuudesta (Caronia 2010, viitattu lähteessä Cino & Dalledonne 2020, 183).

Autenriethin (2018, 222) tutkimuksessa vanhemmat nimesivät kolme asiaa, joista he olivat eniten huolissaan lastensa yksityisyyden ja sosiaalisen median suhteen. *Ensimmäinen* pelättiin, että tuntematon mies pääsisi lapsen kuviin käsiksi. Pelko tuntemattomasta miehestä osoittaa sen, että pedofiilit nähdään sukupuolittuneesti yksinomaan miehinä. Tällainen käsitys on virheellinen ja lisäksi mahdollistaa sen, että mahdollisesti lapselle vaarallinen henkilö pystyy pysymään piilossa sukupuolensa takia. *Toisena* pelkona nimettiin lapsen kuvien käyttäminen kaupallisiin tarkoituksiin ilman vanhemman lupaa. *Kolmantena* pelkona oli lapsen digitaalisen jalanjäljen kasvaminen. Livingstonen ym. (2018, 8–9) tutkimuksessa 25 % lapsistaan kuvia ja videoita jakavista vanhemmista ei ollut lainkaan huolissaan jakamisen mahdollisista seurauksista. Vastaavasti 75 % vanhemmista koki asiasta jonkinlaista huolta. Vaikuttaakin siltä, että vanhemmat ovat alkaneet ymmärtää, että suuri digitaalinen jalanjälki voi olla lapselle melkoinen taakka lapsen kasvaessa (Autenrieth 2018, 222).

Millaisiin toimiin vanhemmat sitten ovat ryhtyneet suojelemaan lastensa yksityisyyttä? Lapsesta saatetaan esimerkiksi julkaista vain sellaisia kuvia, joissa lapsi näkyy kaukaa, lapsen kasvoja ei näy, lapsesta näkyy vain osa tai kuvaa on jollakin tavalla editoitu. Kuvien julkaisua rajoitetaan vain tärkeisiin tapahtumiin, kuten syntymäpäiviin. (Autenrieth 2018, 223–224, 227.) Lapsesta kirjoitetaan sosiaalisessa mediassa vain lapsen nimen ensimmäistä alkukirjainta käyttäen (Goggin & Ellis 2020, 224). Vältetään

nolojen kuvien tai tarinoiden julkaisua (Autenrieth 2018, 222), ei julkaista kuvia lapsesta uimapuvussa (Fox & Grubbs Hoy 2019, 417), muokataan omaa profiilia esimerkiksi säätämällä yksityisyysasetuksia, hyväksymällä kaveriksi vain läheisiä ihmisiä tai poistetaan aiemmin julkaistua sisältöä (Madden 2012; Boyd & Hargittai 2010; Childm Haridakis & Petronio 2010, 1867.)

Luvan kysyminen lapselta kuvan jakamiseen on myös yksi keino suojella lapsen yksityisyyttä, tai vähintään tapa vahvistaa lapsen toimijuutta ja itsemääräämisoikeutta. Livingstone ym. (2018, 8-9) tutkimuksessa 25 % lapsistaan kuvia jakavista vanhemmista kysyi kuvan julkaisuun etukäteen luvan. Luvan kysyminen oli yleisintä teinien vanhemmilla ja niillä vanhemmilla, jotka kertoivat olevansa huolissaan lapsensa yksityisyydestä. Lähes 1/5 kuvia jakavista vanhemmista kertoi jakavansa lapsestaan kuvia, jos lapsi itse pyysi sitä. Nämä vanhemmat olivat myös enemmän huolissaan lapsen yksityisyydestä. Vaikuttaakin siltä, että neuvottelemalla ja lapsen yksityisyyttä kunnioittamalla on mahdollisuus löytää jonkinlainen tasapaino lapsen koko elämän jakamisen ja täyden jakamattomuuden väliltä. (Livingstone ym. 2018, 8-9.)

Edellä käsittelin sitä, että melko suuri osa vanhemmista on huolissaan lapsensa yksityisyydestä sosiaalisessa mediassa ja pyrkii myös suojelemaan ja kunnioittamaan lapsen yksityisyyttä. Tämä ei kuitenkaan tarkoita sitä, että nämä toimet tekisivät *sharing*-ilmiön ongelmattomaksi. Hiukan yllättäen Livingstone ym. (2018, 8-9) tutkimuksessa todettiin, että ne vanhemmat, jotka jakoivat eniten kuvia ja videoita lapsistaan sosiaaliseen mediaan, olivat myös eniten huolissaan lapsensa yksityisyydestä. Monissa tutkimuksissa on havaittu (Joinson, Reips, Buchanan & Schofield 2010; Taddicken 2014), että huoli yksityisyydestä ei juurikaan välity jakamiskäyttäytymiseen. Vaikuttaakin siltä, että kuvien jakamisesta saatavat edut painavat vaakakupissa enemmän, kuin jakamisesta mahdollisesti aiheutuvat riskit (Chalken & Anderson 2017, 9; Livingstone ym. 2018, 8-9). Ellisonin, Vitakin, Steinfieldin, Grayn ja Lampen (2011, 20) tutkimuksessa todettiin, että mitä enemmän itsestään paljastaa sosiaalisessa mediassa, sitä enemmän se tuottaa etuja, kuten tykkäyksiä ja huomiota.

Suhde käyttäjien huolen yksityisyyden suhteen ja tapa, jolla he jakavat asioita sosiaalisessa mediassa on herättänyt paljon kiinnostusta tutkijoissa. (Ranzini ym. 2020, 3). Vanhemmilla on hyvin erilaisia käsityksiä siitä, kuka lapsen yksityisyydestä sosiaalisessa mediassa lopulta on vastuussa. Moni haluaisi saada tietoa siitä, miten voisi kontrolloida paremmin lapsestaan leviävää tietoa. Osan mielestä vastuu yksityisyyden suojelemisesta taas on sosiaalisen median palveluilla. (Chalken & Anderson 2017, 9.) Kaiken kaikkiaan on selvää, että lapsen henkilökohtaisten tietojen sosiaalisessa mediassa jakamiseen liittyviin seurauksiin ei ole kiinnitetty tarpeeksi huomiota. (Shmueli & Blecher-Prigat 2011, 762). Monet aktivistit ja tutkijat ovat sitä mieltä, että lasten asema digitaalisessa muutoksessa tulee huomioida paremmin ja lasten ääntä pitää kuunnella heidän yksityisyyttään koskevissa asioissa. (Livingstone & Third 2017,

657). Lapsen yksityisen tiedon jakamisen ei tulisi jäädä vain vanhemman oman harkinnan varaan, vaan sitä tulisi säädellä muutenkin (Brosch 2018, 78).

2.5 Ilmiön tutkimus ja yhteys sosiaalityöhön

Suuri osa sharentingia koskevasta tutkimuksesta on luonteeltaan laadullista ja tarjoaa ikään kuin alustavan kuvan ilmiöstä. Aihetta ei ole tutkittu tarpeeksi laajalla kvantitatiivisella otteella. Tarvitaan enemmän kvantitatiivista tietoa sharentingin seurauksista, vanhempien huolesta lapsen yksityisyyden suhteen ja vertailua vanhempien toimintatavoista oman ja lastensa yksityisyyden suhteen. (Ranzini ym. 2020, 1–2.) De Wolfin (2020, 1070) mukaan myös teinien ja vanhempien välinen yksityisyyden rajojen kontrollointi on alituttua. Suuri osa tutkimuksesta keskittyy siihen, miksi vanhemmat jakavat lapsistaan tietoa tai miten he ottavat huomioon teinin oman mielipiteen (Blum-Ross, Livingstone & Zhang, 2017; Brosch, 2016). Teinien oma ääni puuttuu tutkimuksesta.

Kaksi edellä mainittua asiaa voidaan nähdä kritiikkinä omalle tutkimukselleni, koska oma tutkimukseni on luonteeltaan kvalitatiivinen ja keskittyy nimenomaan vanhempien kokemuksiin. Koen kuitenkin, ettei siihen, miten vanhemmat päättävät, mitä asioita he lapsestaan sosiaaliseen mediaan julkaisevat, ole mahdollista päästä kunnolla käsiksi kvantitatiivisella otteella. Päätös vanhempien valitsemisesta tutkimuskohteeksi puolestaan perustuu siihen, että aineiston hankinta on huomattavasti helpompaa, kun kyseessä ovat aikuiset eivätkä lapset. Lisäksi on tärkeää ottaa huomioon, että koko sharenting-ilmiön lähtökohtana on *vanhemman* lapsestaan tekemä julkaisu. Vanhempi on myös vastuussa alaikäisen lapsensa yksityisyyden suojelemisesta. Tästä syystä on mielestäni tärkeää tutkia aihetta nimenomaan vanhempien näkökulmasta.

Tätä aihetta tutkiessa on otettava huomioon myös se, että sharenting on loppujen lopuksi varsin etuoikeutettu ongelma. Tarkoitin tällä sitä, että esimerkiksi kehittyvissä maissa tällaista asiaa tuskin tultaisiin ottaneeksi esiin vakavana ongelmana. Lisäksi ilmiö on erilainen eri maiden konteksteissa. Asiat, jotka nähdään toisten maiden kontekstissa lapsen yksityisyyttä rikkovina, eivät välttämättä ole sitä toisissa maissa. Esimerkiksi Wolfe (1978, viitattu lähteessä Petronio 2002, 73) pohtii tekstissään sitä, että lasten vaippojen vaihtaminen julkisilla paikoilla tai lasten uiminen alasti voitaisiin nähdä lapsen yksityisyyden rikkomisena, koska lapset eivät vielä pysty itse ilmaisemaan yksityisyytensä rajoja. Suomalaisesta näkökulmasta asia ei kuitenkaan näyttyä samalla tavalla, vaan tuntuu melko tavanomaiselta.

Yllä mainitusta huolimatta olen vahvasti sitä mieltä, että sharenting on oleellinen tutkimusaihe sosiaalityön kannalta. Olen omassa työssäni lastensuojelussa havainnut,

että vanhemmille tulee usein riitaa esimerkiksi siitä, kun toisen uusi puoliso jakaa lapsesta asioita sosiaaliseen mediaan. Joskus myös sijaisperheille on epäselvää, miten sijoitetun lapsen kanssa tulisi toimia sosiaaliseen mediaan julkaisemisen suhteen. Tällaisten käytännön seikkojen lisäksi aihe on tärkeä myös lapsen oikeuksien näkökulmasta. Sharenting-ilmion monista puolista huolimatta on selkeää, että lapsen kuvien ja tietojen julkaiseminen sosiaaliseen mediaan ilman lapsen lupaa rikkoo monia tämän laillisista oikeuksista. Voidaan myös pohtia sitä, minkä ikäinen lapsi ylipäättään ymmärtää, kuinka laajasta ja pysyvästä asiasta on kyse, kun hän antaa luvan julkaista itsensä jotakin sosiaaliseen mediaan. Lisäksi lainsäädäntö on tältä osin monin paikoin puutteellinen. Voidaankin pohtia, mikä esimerkiksi lastensuojelun rooli voisi tulevaisuudessa olla sharentingiin liittyen. On arvokasta saada tietoa siitä, mitä ja millä perustein vanhemmat lapsistaan sosiaaliseen mediaan julkaisevat sekä pohtia aihetta lainsäädännön ja sosiaalityön kannalta. Pyrin tällä tutkimuksella tuomaan huomiota sharenting-ilmiolle, valottamaan vanhempien päätösprosesseja lastensa kuvien ja tietojen jakamisen suhteen ja herättelemään ihmisiä ajattelemaan lapsen yksityisyyden vaarantamisen mahdollisia seurauksia.

3 TEOREETTINEN LÄHESTYMISTAPA

3.1 Yksityisyyden hallinnan teoria

Tutkimukseni ytimessä on kysymys siitä, mikä on yksityistä ja mikä julkista. Ihmiset päättävät jatkuvasti, mitä tietoja jakavat itsestään toisille ja mitä pitävät yksityisinä. Tämä ei koske vain sosiaalista mediaa, vaan esimerkiksi sitä, kuinka paljon ihminen päättää kertoa itsestään uudelle tuttavalle. On tietoa, joka on helposti kaikkien saatavissa, sekä tietoa, joka kerrotaan vain harvoille ja valituille (Goodstein & Reinecker 1974, viitattu lähteessä Petronio 2002, sivu). Yksityisyys on tärkeä osa ihmisyyttä, koska sen avulla on mahdollista tuntea olevansa toisista erillinen. Toisaalta jakamisen kokemus mahdollistaa yhteenkuuluvuuden tunteen toisten ihmisten kanssa. (Petronio, 2002, 1.) Yksityisyys on suosittu tutkimuskohde. Aikaisempi tutkimus on keskittynyt esimerkiksi yksityisyyden suojelemiseen ja yksityisyyteen liittyviin laillisiin seikkoihin. (Acquisti, Brandimarte & Loewenstein 2015). Sosiaalisen median nousun myötä huomattava määrä tutkittumusta on keskittynyt siihen, miten sosiaalinen media vaikuttaa yksityisyyteen (Hichang, Knijnenburg, Kobsa & Li 2018, 3).

Kiinnostus yksityisyyteen herättää myös kysymyksen siitä, miten ihmiset hallitsevat omaa yksityisyyttään. Yksityisyyden tarkastelussa avuksi voidaan ottaa Communication privacy management- teoria (Petronio & Child 2020, 76.) Suomeksi teoriasta käytetään nimitystä yksityisyyden hallinnan teoria (Jyväskylän yliopisto 2017). Yksityisyyden hallinnan teoria on Sanda Petronion kehittämä. Petronio julkaisi teorian ensimmäisen kerran kirjassaan *“Boundaries of Privacy: Dialectics of Disclosure”* vuonna 2002. Petronio on kuitenkin tutkinut yksityisyyttä ja tehnyt siitä julkaisuja jo vuodesta 1980-luvulta saakka. Yksityisyyden hallinnan teorian varhaisissa vaiheissa Petronio keskittyi lähinnä pyrkimään löytämään tavan operationalisoida yksityisyy-

den ja sen hallinnan käsite. (Petronio & Child 2020, 76.) Sittemmin teoria on muuttunut kokonaisvaltaisemmaksi tavaksi tarkastella yksityisen tiedon hallintaa kommunikatiivisesta näkökulmasta (Petronio 2010, 176). Yksityisyyden hallinnan teoriaa on käytetty aikaisemmassa tutkimuksessa hyvin laajan aihekirjon tutkimukseen. Aiheina ovat olleet muun muassa: autistisen lapsen yksityisyyden hallinta vanhempien näkökulmasta (Hays & Butauski 2018), ihmisten tapa jakaa yksityistä tietoa Facebookissa (Child & Starcher 2016) ja keskenmenojen asema vaiettuna puheenaiheena (Bute, Brann & Hernandez 2017.)

Petronion teoria ammentaa paljon Altmanin (1975, viitattu lähteessä De Wolf 2020, 1060) käsityksistä yksityisyyden suhteen. Myös Altman käsitteli työssään yksityisyyttä ja yksityisen tiedon jakamista. Hän keskittyi erityisesti yksityisen tiedon jakamiseen sosiaalisena prosessina. Altmanin (1975, viitattu lähteessä Petronio 2010, 178) ansioksi voidaan lukea myös sen selkiyttäminen, että yksityisyyden ymmärtämiseksi, sitä on tarkasteltava rinnakkain julkisuuden kanssa. Yksityinen ja julkinen eivät voi olla olemassa ilman toisiaan. Vaikka yksityisyyden hallinnan teoria ei ole ensimmäinen yksityisyyttä käsittelevä teoretisointi, se poikkeaa joiltakin osin edeltäjistään. *Ensinnäkin* Petronio (2010, 176) on rakentanut teorian dialektisesta näkökulmasta. Teoria siis ottaa huomioon sen, että ihmiset kokevat sosiaalisessa elämässään paljon ristiriitoja, kuten tarpeen jakaa ja toisaalta olla jakamatta yksityisiä asioitaan. *Toiseksi* teoria ottaa huomioon sen, että ihmisen yksityisyyden rajat voivat olla luonteeltaan yksilöllisiä sekä kollektiivisiä. *Kolmanneksi* teoria ottaa huomioon yksityisen tiedon vastaanottajan roolin tärkeyden kommunikaatiossa. *Neljänneksi* teoriassa lähdetään siitä oletuksesta, että yksityisyys, luottamuksellisuus ja asioiden jakaminen toisten kanssa ovat kiinteässä suhteessa keskenään. *Lisäksi* teoriassa huomioidaan tilanteet, joissa yksityisyyden hallinta ei onnistu toivotulla tavalla. (Petronio 2010, 176.) Edellä mainittujen seikkojen lisäksi yksityisyyden hallinnan säätelyminen säännöillä on uutta aiempaan teoretisointiin verrattuna (Petronio 2002, 3).

Aiempaa tutkimusta, jossa sharenting-ilmiötä olisi tutkittu yksityisyyden hallinnan teorian avulla löytyy jonkin verran, mutta ei kovin paljon. Esimerkiksi Ammarin ja kumppaneiden (2015) tutkimuksessa on hyödynnetty yksityisyyden hallinnan teoriaa tutkittaessa, miten vanhemmat jakavat lapsistaan tietoja sosiaaliseen mediaan. Lisäksi aiheita on tutkittu Foxin ja Grubbs Hoyn tutkimuksessa vuonna 2019 ja erityislasten näkökulmasta Haysin ja Butauskin tutkimuksessa vuonna 2018. Ranzinin (2020, 10) mukaan olisi kuitenkin tärkeää tutkia sharenting-ilmiötä entistä enemmän yksityisyyden hallinnan teorian avulla. Tästä syystä koen, että yksityisyyden hallinnan teoria tuottaa tarpeellista ja arvokasta tietoa valitsemastani aiheesta.

Perheen tutkiminen yksityisyyden yhteydessä on tärkeää, koska sosiaalisen median suosion kasvaminen on asettanut uusia haasteita myös perheiden yksityisyydelle (Petronio 2010, 175). Kuten yksityisyys yleensäkin, myös yksityisyys perheessä on

luonteeltaan paradoksisista. Yhtäältä halutaan olla läheisiä perheenjäsenten kanssa ja muodostaa yhteyksiä heihin, mutta toisaalta myös oman yksityisyyden säilyttäminen perheen sisällä on tärkeää. Yksityisyyden hallinnan teoria tarjoaa hyvän pohjan perheiden yksityisyyden tutkimiselle, mutta tutkimusta aiheesta tarvitaan vielä lisää. Perheessä olevan yksityisyyden ja julkisuuden välisen jännitteen tutkiminen ja purkaminen onkin yksi tulevaisuuden haaste tämän teorian käytössä. (Petronio 2010, 175, 178.) Yksityisyyden hallinnan teoriassa puhutaan paljon siitä, kuinka jaetusta yksityisestä tiedosta tulee tavallaan kaikkien osapuolien omistamaa. Lapsen ja vanhemman välinen tieto on tässä mielessä hiukan erilaista, koska tasavertaisen omistussuhteen sijaan kyseessä on huoltajan ja huollettavan välinen suhde. (Petronio 2010, 178.) Vanhemmat ovat vastuussa lastensa yksityisyyden ja sen rajojen valvomisesta, koska lapsi ei itse voi näitä rajoja valvoa.

Yksityisyyden hallinnan teoriaan liittyvä kritiikki kohdistuu lähinnä sen dialektisuuteen. Joidenkin mielestä teorian kuvaama ristiriita yksityisyyden ja jakamisen välillä ei ole luonteeltaan niinkään dialektinen, vaan enemmänkin dualistinen. Tällä tarkoitetaan sitä, että teoriassa jotenkin hahmotettaisiin yksityisyys ja jakaminen toisistaan täysin erillisinä, unohtaen niiden vuorovaikutteinen ja dynaaminen luone. (Baxter & Montgomery 1996, viitattu lähteessä Petronio 2002, 14.) Eli toisin sanoen kritiikki liittyy siihen, että teoria ei tarpeeksi huomioisi sitä, että jakaminen ja yksityisyys eivät voi olla olemassa ilman toisiaan.

3.2 Teorian perusoletukset

Yksityisen hallinnan teoria on luonteeltaan varsin laaja ja monimutkainen. Tästä syystä hyödynnän vain omalle tutkimukselleni tarpeellisia osioita teoriasta. Yksityisyyden hallinnan teoria perustuu viidelle perusoletukselle. *Ensinnäkin* ihmiset uskovat, että on olemassa yksityistä tietoa. Tätä yksityistä tietoa jaettaessa toisille ihmisille, voi tapahtua monenlaisia asioita. Yksityisen ja tärkeän tiedon jakaminen toisen kanssa voi esimerkiksi johtaa intiimiin suhteeseen, mutta se ei ole tällaisen tiedon jakamisen väistämätön seuraus. (Petronio 2002, 5.) Lisäksi yksityisen tiedon jakamisen tarkoituksena ei aina niinkään ole intiimin suhteen rakentaminen, vaan kyseessä voi olla esimerkiksi tarve purkaa omia tunteitaan tai ilmaista itseään (Petronio 2002, 6).

Teorian *toisena* oletuksena on, että ihminen omistaa omat yksityiset tietonsa ja hänellä on täten myös oikeus hallita niitä. Omistusoikeus ja kontrolli ovat tärkeä käsitepari tämän oletuksen kohdalla. Kun ihminen omistaa jotakin, hänellä on oikeus

päättää sen käytöstä. (Petronio 2002, 9.) Samasta syystä on luontevaa, että toisten ihmisten yritykset kontrolloida jotakin ihmisen omistusoikeuden piiriin kuuluvaa koetaan yksityisyyden loukkaukseksi (Schoeman 1984, Petronio 2002, 9).

Kolmantena perusoletuksena Petronio (2002, 6) mainitsee yksityisten tietojen suojelemisen yksityisyyden rajojen avulla. Rajat säätelevät tiedon kulkua ihmisten välisessä kommunikaatiossa. Rajat voidaan ymmärtää eräänlaisena merkkinä yksityisen tiedon omistusoikeudesta. Nämä rajat voivat olla luonteeltaan *yksilökohtaisia tai kollektiivisia*. (Petronio 2002, 6.) *Yksilökohtaiset* rajat viittaavat tässä itseä koskevaan yksityiseen tietoon asetettuihin rajoihin, esimerkiksi omiin terveystietoihin. *Kollektiiviset* rajat taas koskevat esimerkiksi perheen yksityisiä tietoja, joiden rajoista kaikki perheenjäsenet ovat vastuussa. (Petronio 2002, 6.) Yksityisyyden rajat eivät ole luonteeltaan yksiselitteisiä. Ne saattavat muuttaa muotoaan tai jotkut rajoista voivat jäädä pois kokonaan. Rajat voivat olla hyvin suoraviivaisia tai moniselitteisiä. Rajoja saatetaan esimerkiksi haluta vahvistaa jonkin hyvin yksityisen tiedon kohdalla tai heikentää, jos pyritään luomaan intiimimpää suhdetta jonkun toisen kanssa. (Petronio 2002, 6.)

Yllä mainittujen asioiden lisäksi rajojen muutokset voivat liittyä elämänkaaren vaiheisiin (Berardo 1974, viitattu lähteessä Petronio 2002, 6). Esimerkiksi lasten yksityisyyttä säätelevät rajat ovat luonteeltaan yleensä melko heikkoja. Tämä johtuu osittain siitä, että pienen lapsen käsitys yksityisyydestä on vielä hyvin epäselvä, koska itsen ja toisten erottamista vasta opetellaan. (Bok 1982, 29) Toisaalta vanhemmat opettavat lapsilleen jo nuoresta iästä lähtien yksityisyyssääntöjä (Petronio 2002, 7). Hyvä esimerkki tällaisesta on tilanne, jossa lapsi kertoo kaupassa kovaan ääneen, että äiti on kotona ilman housuja. Äiti voi tällaisessa tilanteessa opettaa lapselle, että tällaiset asiat ovat yksityisiä, eikä niitä ole syytä kertoa tuntemattomille.

Lapsen kasvaessa myös yksityisyyden rajat kehittyvät. Teini-ikäisen yksi tärkeistä kehitystehtävistä on muodostaa selkeä raja itsen ja vanhempien välille (Youniss & Smollar 1985, viitattu lähteessä Petronio 2002, 6–7.) Yksityisyyden rajat ovat paksuimmillaan aikuisuudessa. Ihmisen vanhetessa rajat alkavat taas ohentua. Tämä johtuu siitä, että ikääntyneet ihmiset joutuvat yleensä päästämään ihmisiä yksityisyytensä piiriin saadakseen apua esimerkiksi peseytymisessä tai pukeutumisessa. (Petronio & Kovach 1997, viitattu lähteessä Petronio 2002, 9.) Kuten äsken todettiin, yksityisyyttä hallinnoidaan yksityisyyden rajojen avulla. Teorian *neljäs* oletus keskittyykin siihen, miten nämä rajat muodostetaan. Petronion (2002, 11) mukaan yksityisyyden rajat muodostetaan erilaisten yksityisyyssääntöjen perusteella. Näitä sääntöjä sovelletaan niin yksilökohtaisiin kuin kollektiivisiin rajoihin.

Teorian *viides* perusoletus koskee yksityisyyden hallinnan dialektista luonnetta. Dialektiikan käsitteellä viitataan tässä siihen, että ihminen kokee sosiaalisessa elämässään usein ristiriitoja. Tällainen on esimerkiksi toisaalta tarve pitää asiat yksityisinä, mutta toisaalta tarve jakaa asioita toisten kanssa. (Petronio 2002, 12.)

3.3 Yksityisyysääntöjen muodostuminen

Oman tutkimukseni kannalta teorian keskeisin anti liittyy yksityisyyden rajoihin ja niitä määrittäviin sääntöihin, koska haluan tarkastella nimenomaan sitä, millä perusteilla vanhemmat päättävät, mitä he jakavat lapsistaan sosiaaliseen mediaan. Yksityisyyden säännöt eivät ole suoraviivaisia. Ihmiset ottavat elämänsä aikana uusia sääntöjä käyttöön, muokkaavat olemassa olevia sääntöjä ja luopuvat vanhoista säännöistä. Säännöt voivat olla luonteeltaan opittuja tai niistä voidaan neuvotella toisten kanssa. Yksityisyysäännöt muodostuvat ihmisille useiden eri kanavien kautta. Säännöt voidaan omaksua sosiaalistumalla jo olemassa oleviin sääntöihin. Tällaisia ovat esimerkiksi jo valmiiksi perheen tai organisaation sisällä olemassa olevat säännöt. (Petronio 2020, 72.) Sosiaalistumisen kautta saatujen yksityisyysääntöjen lisäksi yksityisyysäännöt voivat muodostua neuvottelemalla. Hyvä esimerkki tällaisesta on tilanne, jossa henkilölle kerrotaan jokin yksityinen tieto, mutta tiedon kertoja pyytää, että henkilölle X ei kerrota tätä jaettua tietoa. (Petronio 2002, 76–77.) Sääntöjen rikkomisesta tai noudattamisesta seuraa erilaisia asioita. (Petronio 2002, 23–24.) Yksityisyysääntöjen kehittymiseen vaikuttavat esimerkiksi kulttuuri, sukupuoli, motivaatio, konteksti ja riski-palkinto- suhde.

Jokaisessa *kulttuurissa* on omanlaisiaan yksityisyyden sääntöjä. Kulttuurin avulla ihminen oppii, mitkä asiat on yleisesti hyväksyttyä jakaa toisten kanssa ja mitkä taas on syytä pitää yksityisinä. Kaikissa kulttuureissa ja yhteiskunnissa on jonkinlainen käsitys yksityisyydestä. Näiden käsitysten ilmenemismuodot voivat poiketa huomattavasti toisistaan. (Petronio 2002, 39–40.)

Petronion käsitys *sukupuolen* merkityksestä yksityisyysääntöjen muodostumisessa voi tuntua hiukan vanhanaikaiselta nykyiseen sukupuolikäsitykseen verrattuna. Petronion teoriassa ei ole lainkaan huomioitu sukupuolten moninaisuutta. Joka tapauksessa tutkimusnäytön mukaan miehet ja naiset hallitsevat yksityisyyttään eri tavoin (Petronio, Martin & Littlefield 1984, viitattu lähteessä Petronio 2002, 42). Tosin nämä tutkimustulokset ovat osin vanhentuneita. Useiden tutkimusten mukaan (esim. Bath Daly 1972, Chelune 1975 & Davis 1978, viitattu lähteessä Petronio 2002, 43) naiset jakavat itsestään yksityisiä tietoja miehiä enemmän.

Petronio (2002, 39) ajattelee, että ihmisten erilaiset tarpeet ja *motivaatio* vaikuttavat siihen, miten he muodostavat yksityisyysääntöjä. Taylor (1979, viitattu lähteessä Petronio 2002, 49) toteaa, että tiedon jakamisesta mahdollisesti saatavat hyödyt tai aiheet haitat vaikuttavat yksityisyysääntöjen muodostamiseen. Esimerkiksi toisesta ihmisestä pitäminen tai tarve vastavuoroiseen kommunikointiin voi johtaa tarpeeseen

jakaa asioita. Myös tilanteiden *konteksti* on tärkeä tekijä yksityisyysääntöjen luomisessa. Kokemukset ja tilanteet vaikuttavat siihen, millaisia sääntöjä luodaan. Esimerkiksi jokin traumaattinen yksityisyyttä rikkova tapaus voi saada yksilön tekemään itselleen tiukemmat rajat. (Petronio 2002, 39).

Riski-palkkio-suhde sääntöjen kehityksessä viittaa siihen, ajatellaanko yksityisten tietojen jakamisesta olevan hyötyä vai haittaa (Petronio 2002, 39). Asioiden jakaminen toisen kanssa voi esimerkiksi helpottaa niiden käsittelyä myös omassa mielessä. Jakaminen voi myös tuottaa ihmisen kaipaamaa sosiaalista hyväksyntää, tehdä suhteesta läheisemmän tai lisätä sosiaalista kontrollia. (Petronio 2002, 66). Toisaalta jakamiseen liittyy riskejä. Mitä henkilökohtaisempi asia on kyseessä, sitä isommat riskit sen jakamiseen yleensä liittyvät. Näin myös todella henkilökohtaisten tietojen säätelyyn käytettävät rajat ja säännöt ovat yleensä tiukempia. (Petronio 2002, 67.) Suuren riskin tietoja ovat yleensä sellaiset, joiden paljastumisesta aiheutuisi häpeää. Riskejä voidaan jaotella erilaisiin tyyppeihin. Tiedon paljastuminen voi olla riski esimerkiksi turvallisuudelle, aiheuttaa stigmatisoitumista, johtaa ongelmiin suhteissa tai aiheuttaa roolin menetyksen (esimerkiksi työrooli). (Petronio 2002 68–71.)

Oman tutkimukseni kannalta tärkeää on erityisesti perheen yksityisääntöihin sosiaalistuminen. Lapset oppivat yksityisyydestä perheeltään. Jo aiemmin todettiin, että lasten yksityisyyden rajat ovat yleensä varsin heikot. Aiemmin todettiin myös, että yksityisyyden rajat ovat vahvimmillaan aikuisuudessa. (Petronio 2002, 6.) Aikuisen on ensisijaisesti vastuussa lapsen yksityisyydestä. Siksi onkin yllättävää, että lasten yksityisyydestä ei aina olla niin tarkkoja. Kasvaessaan lapsi oppii oman erillisyytensä vanhemmistaan ja muista ihmisistä. Lapselle kehittyy autonomian tunne itsensä ja oman yksityisyytensä suhteen. Näin mahdollistuu myös omien yksityisyyden rajojen tunnistaminen ja rakentaminen (Wolfe & Laufer 1974, 34, viitattu lähteessä Petronio 2002, 73.) Teini-ikässä lapsi alkaa kehittää omia yksityisyyssääntöjään ja ne voivat poiketa perheen ja vanhempien säännöistä. (Petronio 2002 73–74.) Yonisin ja Smollarin (1985, 77, mukaan teinin päätehtävä on kehittää oma erillinen identiteetti vanhemmasta. Lapsi kehittää omaa erillistä elämää, jonka kaikissa aspekteissa vanhemmat eivät ole mukana. Näin lapsesta tulee myös oman tiedon hallitsija.

Erimielisyydet kollektiivisten yksityisyyden rajojen suhteen johtavat joskus ilmiöön, jota Petronio (2002, 33) nimittää rajaturbulenssiksi. Tällä tarkoitetaan sitä, että ihmiset eivät esimerkiksi ole samaa mieltä jostakin yksityisyyttä koskevasta rajasta tai kokevat yksityisen tiedon paljastumiseen liittyvät riskit eri tasoisiksi. Turbulenssin ilmentyessä tilannetta yritetään yleensä korjata neuvottelemalla sääntöjä uudestaan ja mukauttaa rajoja kaikkia osapuolia miellyttäväksi.

Omassa tutkimuksessani teorian käyttö keskittyi suurelta osin erilaisten yksityisyyden sääntöjen ja rajojen etsimiseen aineistosta sisällönanalyysin avulla.

4 TUTKIMUKSEN TOTEUTUS

4.1 Tutkimusaineisto ja verkkokysely aineistonkeruumenetelmänä

Tutkimukseni aineistona toimi verkkokysely. Kyselytutkimus on nimensä mukaisesti juuri sitä, miltä se kuulostaa, asioiden kysymistä. Joskus käytetään myös nimeä *survey*. Haastattelun sijaan kysely tapahtuu kyselylomakkeen välityksellä. Kyselylomakkeen ja haastattelun merkittävin ero piileekin siinä, että kyselylomakkeen tulee toimia itsenäisesti, ilman, että haastattelija on vieressä selventämässä kysymyksiä. Kyselytutkimusta voidaan soveltaa hyvin monitieteellisesti. Se sopii tutkimusmenetelmäksi niin yhteiskuntatieteelliseen tutkimukseen, kuin vaikkapa palautekyselyyn. Kyselytutkimus on perinteisesti kvantitatiivista tutkimusta (Vehkalahti 2008, 11–13.) Tutkimusotetta saadaan kuitenkin helposti muutettua kvalitatiiviseksi, kun kysymykset muutetaan avoimiksi kysymyksiksi.

Kyselylomakkeita on yleensä tehty erilaisina postikyselyinä tai esimerkiksi puhelinhaastatteluina. Internetin yleistymisen jälkeen kyselyt ovat kuitenkin siirtyneet verkkoon. Verkkokyselyiden etuna onkin niiden helppous, kustannustehokkuus, ja mahdollisuus levittää kyselyä laajalle yleisölle. (Räsänen & Sarpila 2013, 68.) Kyselytutkimuksen parissa on jo pitkään kiinnitetty huomiota siihen, että kyselyn tulokset voivat vaihdella suuresti sen mukaan missä kontekstissa kysymykset esitetään. Ilmiöstä voidaan siis saada hyvin erilainen kuva postikyselyllä, kuin kasvokkain tapahtuvalla kyselyllä. (Räsänen & Sarpila 2013, 69.) Oma tutkimusaiheeni keskittyy kuitenkin ensisijaisesti internettiin, joten koen, että internet on sopiva ympäristö kysymysten esittämiseksi. Räsänen & Sarpila (2013, 68) toteavatkin, että esimerkiksi sosiaalista mediaa tutkittaessa, on vastaajia käytännöllistä ja järkevää lähestyä nimenomaan verkossa, eikä esimerkiksi postikyselyn kautta.

Hyvän kyselylomakkeen tärkeimpiä piirteitä ovat selkeys ja kohtuullinen vastausaika. Nämä seikat ovat tärkeitä, koska ihmisen halukkuus vastata kyselyyn perustuu pitkälti siihen, onko lomake ymmärrettävä, ja ettei siihen vastaamisessa mene liian kauan aikaa. (Borg 2021). Kyselyn vastaajalle tulee tehdä selväksi, mitä varten tietoja kerätään, miten niitä säilytetään ja kohdellaan. Lomakkeen alussa tulee olla selkeät vastausohjeet. Lomakkeen kysymysten tulee olla selkeitä ja yksiselitteisiä, kysymykset eivät saa olla sellaisia, että ne on mahdollista ymmärtää monella eri tavalla. Samaan aiheeseen liittyvien kysymysten asetteleminen peräkkäin luo lomakkeeseen selkeyttä. (Borg 2021). Kyselylomakkeen muotoilussa tulee kiinnittää huomiota siihen, että asioita kysytään tarpeeksi tarkasti. Kysymyksiä ei kuitenkaan kannata kysyä vain varmuuden vuoksi, jos niistä saatavia vastauksia ei todellisuudessa tarvita tutkimuksessa. (Borg, 2021).

Keräsin oman tutkimusaineistoni verkkokyselyn avulla. Loin kyselylomakkeen Webropol-ohjelman avulla. Kyselylomake koostui yhteensä yhdeksästä kysymyksestä, joista kuusi oli avoimia kysymyksiä ja kolme monivalintakysymyksiä (ks. LIITE 1.) Kyselylomake oli täysin anonyymi, eikä vastaamisen yhteydessä kerätty esimerkiksi vastaajien sähköpostiosoitteita. Kyselylomakkeissa suositellaan yleensä käyttämään avoimia kysymyksiä hyvin harkitusti, koska niihin vastaajan on vaikeinta vastata. Omassa tutkimuksessani halusin kerätä tietoa nimenomaan siitä, millaista sisältöä ja millä perusteilla vanhemmat julkaisevat lapsistaan sosiaaliseen mediaan. En usko, että näihin kokemuksiin on mahdollista päästä käsiksi valmiiksi rajatuilla vastausvaihtoehdoilla, joten päädyin tekemään kyselylomakkeen, jossa oli runsaasti avoimia kysymyksiä. Pidin lomakkeen kuitenkin tarpeeksi lyhyenä, jotta siihen ei olisi liian vaivalloista vastata.

Julkaisin kyselylomakkeen 09.01.2022 kolmessa Facebook-ryhmässä: *Naistenhuone*, *Äitylit ja Ragemutsit* (nykyään Ragemutsit ja ragefaijat). Naistenhuone on naisille suunnattu keskusteluryhmä, johon kuuluu tällä hetkellä 175 732 jäsentä. Äityleihin puolestaan kuuluu 63 619 jäsentä. Nimestään huolimatta myös se on suunnattu kaikille naisille, ei pelkästään äideille. Ragemutsit on 16 152 jäsentä sisältävä ryhmä, joka on tarkoitettu vertaistukiryhmäksi teini-ikäisten vanhemmille ja teinien kanssa työskenteleville. Kaikki muut ryhmät Ragemutseja lukuun ottamatta ovat vain naisille suunnattuja. Ryhmät ovat yksityisiä. Tämä tarkoittaa sitä, että vain jäsenet näkevät ryhmän julkaisut. Tiesin jo tutkimuksen suunnitteluvaiheessa, että halusin kerätä aineistoni itse. Se oli pakollista myös sen takia, ettei valitsemastani aiheesta ollut olemassa valmista aineistoa. Olen etsinyt kandidaatin tutkielmaani varten haastateltavia samaisista Facebook-ryhmistä, joten olin vakuuttunut siitä, että löytäisin niistä vastaajia myös tähän kyselyyn.

Julkaisin kyselyn kaikissa ryhmissä samaan aikaan, mutta Ragemutsit-ryhmässä ylläpitäjän täytyi ensin hyväksyä julkaisu. Asetin kyselyn vastausrajaksi 100

vastausta. Kyselyyn alkoi tulla nopeasti vastauksia ja kun olin saanut 73 vastausta, julkaisuani ei ollut vielä kukaan hyväksytty Ragemutseihin. Tästä syystä päädyin poistamaan julkaisuni Naistenhuoneelta ja Äityleistä. Kyselyni hyväksyttiin lopulta Ragemutseihin ja 100 vastauksen raja täyttyikin nopeasti saman illan aikana (9.1.2022). Vastauksista 73 kappaletta tuli siis Naistenhuoneelta ja Äityleistä sekä 27 kappaletta Ragemutseista.

4.2 Laadullinen sisällönanalyysi

Valitsin aineistoni analyysimenetelmäksi laadullisen sisällönanalyysin. Laadullinen sisällönanalyysi on hyvin monipuolinen menetelmä, jota voidaan käyttää muun muassa erilaisten tekstien (päiväkirjat, uutiset, raportit), haastattelujen tai kuvien analysointiin. Sisällönanalyysin tarkoituksena on paljastaa se, mitä aineiston avulla voidaan saada tietää jostakin asiasta. (Vuori 2021.) Laadullista sisällönanalyysia on mahdollista hyödyntää itsenäisenä menetelmänä tai osana laajempaa kokonaisuutta (Tuomi & Sarajärvi 2002, 105). Hyvistä puolistaan huolimatta sisällönanalyysin käytöllä on myös joitakin haittapuolia. Tutkimuksia, joissa tätä menetelmää on käytetty, on joskus kritisoitu niiden keskeneräisyydestä. Kritiikki on johtunut siitä, että näissä tutkimuksissa ei ole päästy varsinaisen analyysin tasolle, vaan aineistoa on vain järjestelty uudelleen. (Tuomi & Sarajärvi 2002, 105.) Tutkijan onkin kiinnitettävä tarkasti huomiota siihen, että vain aineiston uudelleen järjestely ei riitä tutkimustulosten tai johtopäätösten tekemiseen, vaan siihen tarvitaan tutkijan omaa tulkintaa ja päättelyä.

Sisällönanalyysia on mahdollista toteuttaa monella eri tavalla. Tuomen ja Sarajärven (2009, 91) mukaan sisällönanalyysi voidaan jaotella *teorialähtöiseen, aineistolähtöiseen ja teoriaohjaavaan sisällönanalyysiin*. *Teorialähtöinen sisällönanalyysi* etenee nimensä mukaisesti teorian ehdoilla. Analyysi määrittyy paljolti aikaisemman tutkimuksen ja tiedon pohjalle. Analyysin tarkoituksena on yleensä testata tätä aikaisempaa teoriaa. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 97–98.) *Aineistolähtöinen sisällönanalyysi* etenee vastaavasti aineiston ehdoilla. Ennen aineiston analyysia ei siis ole määriteltä valmiiksi mitään teoriaa tai tiettyjä analyysiyksiköitä, joiden mukaan edettäisiin. Tutkija ikään kuin antaa aineiston johdattaa tutkimuksen suuntaa. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 98–99). On tärkeää todeta, että aineistosta ei koskaan nouse itsestään mitään, vaan kaikki perustuu siihen, että tutkija itse päättää nostaa jotakin aineistosta esiin. Ei ole luotettavaa ajatella, että olisi olemassa puhtaan aineistolähtöistä tai puhtaan teorialähtöistä analyysia, koska tutkijan omat lähtökohdat vaikuttavat analyysiin, vaikka tämä pyrkisikin pysymään objektiivisena.

Teoriaohjaava sisällönanalyysi puolestaan hyödyntää teoriaa osana analyysia, mutta ei sido sitä niin tiukasti johonkin teoriaan. Teoriaohjaavaa sisällönanalyysia ohjaa vaihtelu aineistolähtöisyyden ja teoreettisten käsitysten välillä. (Tuomi & Sarajärvi 2002, 98–99.) Olen valinnut oman analyysini viitekehikseksi teoriaohjaavan analyysin. Aineistoa kerätessäni minulla ei ollut vielä varmoja ajatuksia siitä, minkä teorian avulla lähtisin myöhemmin analysoimaan tuloksia. Tästä syystä koen, että teorialähtöisen analyysitavan käyttäminen ei olisi ollut sopivaa. Aineiston keruun jälkeen minulle kuitenkin hahmottui se, että haluan käyttää aineistoni analysoimisessa apuna aikaisemmissa luvuissa esiteltyä yksityisyyden hallinnan teoriaa. Tästä syystä analyysia ei ollut mahdollista toteuttaa puhtaan aineistolähtöisesti.

Laadullisen sisällönanalyysin tarkoituksena on pyrkiä luomaan analyysirunko. Tämän analyysirungon sisälle muodostetaan erilaisia kategorioita. Kategorisoinnin avulla aineistosta pystytään erittelemään ne ilmaukset, jotka kuuluvat analyysirunkoon. Analyysin aloittamiseksi on valittava analyysiyksikkö. Tällä tarkoitetaan esimerkiksi sanaa tai lausetta. (Tuomi & Sarajärvi 2002, 112,117.) Analyysiprosessi voidaan kuvata kolmen eri vaiheen avulla: *reduointi*, *klusterointi* ja *abstrahointi*. Aineiston *reduointi* tarkoittaa ylimääräisen tutkimusaineiston pois karsimista. Tässä vaiheessa tutkijan tulisi jättää aineistosta pois kaikki selkeästi tutkimuksen kannalta epäolennainen aineisto. Redusoinnin jälkeen voidaan siirtyä aineiston klusterointiin. *Klusteroinnilla* tarkoitetaan aineiston ryhmittelyä yhtäläisyyksien ja erojen perusteella. Samoihin ryhmiin kuuluvat ilmaisut yhdistetään omiksi alaluokikseen. *Abstrahoinnissa* edellä luodut alaluokat yhdistetään pääluokiksi. Tarkoituksena on siis entisestään supistaa aineistoa ja erotella olennainen aines epäolennaisesta. Pääluokat voivat muodostua tutkijan itsensä luomiksi teoreettisiksi käsitteiksi tai yhdistyä jo valmiina olemassa oleviin teoreettisiin käsitteisiin. (Tuomi & Sarajärvi 2002, 110–114).

Aloitin aineiston analyysin lukemalla läpi kaikki vastauslomakkeet yksitellen. Heti alussa kävi selväksi, että kaikkia lomakkeen kysymyksiä ei ollut mielekästä analysoida sisällönanalyysin avulla, koska esimerkiksi kysymykseen siitä, kenen vastaaja haluaa julkaisemansa asiat näkevän, olivat kaikki vastaajat vastanneet lähes täysin samalla tavalla. Päätinkin edetä analyysissa niin, että raportoin kysymyslomakkeen alkupään kysymykset keskittyen enemmän niiden määrällisiin ominaisuuksiin ja käytin sisällönanalyysia vain sellaisiin kysymyksiin, joihin se soveltui. Sain Webropol ohjelmiston avulla tilastot vastaajien sukupuolijakaumasta, lasten iästä ja käytetyimmistä sosiaalisen median palveluista.

Myös muissa kysymyksissä oli osittain sellaisia elementtejä, joista ei ollut mielekästä tehdä sisällönanalyysia. Esimerkiksi kysymykseen siitä, julkaisivatko vastaajat ylipäätään mitään lapsestaan sosiaalisessa mediassa, vastaajat vastasivat pääasiassa kyllä tai ei. Tämän lisäksi vastauksiin oli kuitenkin usein myös kerrottu erilaisista säännöistä, jotka ohjasivat julkaisemista. Samassa vastauksessa oli siis osia, joita oli

järkevää analysoida sisällönanalyysin avulla, mutta toisaalta järkevää tarkastella vain määrällisesti. Esimerkiksi tämän kysymyksen kohdalla tein niin, että laskin ensin sen, kuinka moni vastaaja oli kertonut julkaisevansa lapsestaan jotakin ja kuinka moni taas ei. Tiesin, että sisällön analyysin suhteen halusin ennen kaikkea keskittyä siihen, löytyykö aineistosta erilaisia sääntöjä ja rajoja koskien lasten yksityisyyttä. Otin ne osat vastauksista, joista tällaisista rajoista ja säännöistä puhuttiin ja käsittelin niitä sisällönanalyysin avulla. Toimin samoin myös muiden sellaisten kysymysten kanssa, joissa oli tällä tavalla kahdenlaista tietoa.

Seuraavaksi kerron varsinaisen sisällönanalyysin toteuttamisesta. Aloitin ylivii-vaamalla aineistosta yhdellä värillä kaikki sellaiset ilmaisut, joissa puhuttiin jotakin yksityisyyden rajoihin tai julkaisemiseen liittyvistä säännöistä. Analyysiyksikkönä toimivat tässä lauseet ja lauseen osat. Alleviivauksen jälkeen kokosin ilmaukset yhteen listaan. Tässä kohtaa pelkistin ilmauksia vielä hiukan lyhyemmiksi ja selkeämmiksi. Tämän jälkeen siirryin aineiston klusterointiin. Erottelin ilmaisuja kategorioihin niin, että samaan asiaan liittyvät ilmaisut tulivat samaan kategoriaan. Tämän tuloksena syntyi kolme laajempaa kategoriaa (abstrahointi). Kategoriat olivat: vastaajan omaan toimintaan kohdistuvat säännöt, vastaajan toisiin ihmisiin kohdistamat säännöt sekä lapsen itse asettamat säännöt. Alla olevassa taulukossa (TAULUKKO 1.) on esitelty sisällönanalyysin vaiheita.

TAULUKKO 1 Sisällönanalyysin vaiheet

Alkuperäinen ilmaisu	Pelkistetty ilmaisu	Lajiteltu ilmaisu	Lopullinen kategoria
<i>"...Kuvat hyväksytän etukäteen. Kasvokuvia tai mitään noloa en julkaise."</i>	Luvan kysyminen lapselta. Säännöt julkaistavan sisällön suhteen.	Itse asetetut rajat.	Omaan toimintaan kohdistuvat rajat
<i>"Kyllä olemme keskustelleet ja teinin toiveesta en esim. enää hänestä laita tunnistettavia kuvia."</i>	Lapsi pyytänyt, että tunnistettavia kuvia ei julkaista. Lapsen toiveen noudattaminen.	Lapsi itse rajannut yksityisyyttään.	Lapsen asettamat rajat
<i>"Ja kaikki julkaisut pitää hyväksyttää ensin minulla."</i>	Lapsi ei saa julkaista itseltään ilman lupaa.	Lapsen yksityisyyden rajaaminen lapsen puolesta.	Toisiin kohdistuvat rajat

4.3 Tutkimusetiikka

Olen noudattanut tutkimusta tehdessäni hyvän tavan mukaisia eettisiä käytäntöjä. Tutkimuksen toteuttamista varten ei ollut tarpeellista hakea erillistä tutkimuslupaa tai pyytää eettistä ennakkoarviointia. Kyselyyn vastaaminen oli kaikille tutkittaville vapaaehtoista. Vastaukset olivat täysin anonyymeja eikä niiden yhteydessä kerätty esimerkiksi vastaajien sähköpostiosoitteita. Tutkittavien henkilöllisyydet eivät missään vaiheessa ole olleet edes tutkijan tiedossa. Tutkittaville kerrottiin, että heidän vastauksiaan käytetään vain tämän tutkimuksen tarkoituksiin, ja että vastaukset hävitetään tutkimuksen valmistuttua. Tutkittaville annettiin tutkijan yhteystiedot, jotta he pystyivät halutessaan saamaan lisätietoa tutkimuksesta ja kyselylomakkeesta. Kyselylomakkeen vastauksia on säilytetty tutkimuksen ajan sähköisessä Webropol-palvelussa. Vastauksiin on ollut pääsy vain tutkijalla itsellään. Vastausten paperisia versioita on säilytetty kansiossa lukollisessa kaapissa.

Vaikka tutkimusaineistoa on käsitelty asianmukaisesti kaikissa vaiheissa, kyselylomakkeen oleminen verkossa ja sen anonymiteetti aiheuttavat haasteita tutkimuksen luotettavuudelle. Oletusarvoisesti jokainen on Facebookissa omalla nimellään. Tästä ei kuitenkaan koskaan voi olla täysin varma, ja monet esiintyvät somessa niin sanotuilla feikki-profiileilla. En voi olla täysin varma siitä, että kaikki tutkimukseeni vastanneet henkilöt ovat todellisuudessa vanhempia. Aineistonkeruuta varten valitsemissani Facebook-ryhmissä on kuitenkin olemassa käytäntöjä, joiden avulla pyritään varmistamaan, että ryhmään pääsevät mukaan vain aidot henkilöt. Tutkijan on verkkokyselyissä luotettava siihen, että kyselyyn vastaavat vain sellaiset ihmiset, joille kysely on tarkoitettu.

Kyselylomakkeen suhteen voidaan pohtia myös tutkimuksen validiteettia. Validi tutkimusmenetelmä mittaa sitä asiaa, jota se on tarkoitettu mittaamaan (Puusa, Juuti & Aaltio 2020). Tutkimukseni aihe on sellainen, että se saattaa helposti herättää vanhemmissa esimerkiksi syyllisyyden tunteita, jos he kokevat, että heitä esimerkiksi arvostellaan omien lastensa kuvien julkaisusta sosiaalisessa mediassa. Tästä puolestaan voisi aiheutua, että vastaajat pyrkivät vastaamaan kyselylomakkeeseen tavalla, jolla he uskovat tutkijan toivovan heidän vastaavan. Tästä syystä pyrin tekemään kyselylomakkeesta mahdollisimman neutraalin ja korostamaan sitä, että kyseessä on tutkimus, joka selvittää vanhempien asenteita ja toimintatapoja lasten ja sosiaalisen median mukaan, eikä vanhempia tuomitseva tutkimus.

Tutkijan on hyvä pohtia myös omien lähtökohtiensa ja ennakoasenteidensa vaikutusta tutkimukseen. Olen aikaisemmin opiskellut pääaineenani sosiologiaa ja huomaan, että se on vaikuttanut paljon tutkimusaiheeni valintaan. Minulla ei ole omia lapsia tai hyvin vahvaa ennakkomielipidettä tutkimastani aiheesta, joten koen, että olen pystynyt lähestymään tutkimusaiheeni ainakin jollakin tavalla objektiivisesti.

5 TUTKIMUSTULOKSET

Tutkimukseni tavoitteena oli saada vastauksia kolmeen kysymykseen: mitä vanhemmat julkaisevat lapsistaan sosiaalisessa mediassa, miten he päättävät mikä on yksityistä ja mikä julkista ja mikä on sosiaalityön rooli sharenting-ilmiössä. Käyn tässä luvussa läpi tutkimukseni tuloksia.

5.1 Lapsen asioiden julkaiseminen sosiaaliseen mediaan yleisenä toimintatapana

Laatimaani kyselyyn tuli yhteensä 100 vastausta, joka olikin vastaajien maksimimäärä. Yksi sadasta lomakkeesta oli täytetty niin puutteellisesti, että päätin jättää sen lopullisesta aineistosta pois. Kaiken kaikkiaan vastaajia oli siis 99. Kyselyn alussa kysyttiin vastaajia määrittäviä demografisia kysymyksiä. Ensimmäisessä kysymyksessä kysyttiin vastaajan sukupuolta. Vastaajista 98 kertoi olevansa naisia ja yksi valitsi vaihtoehdon ”En halua sanoa”. Lomakkeen toisessa kysymyksessä kysyttiin sitä minkä ikäisiä lapsia vastaajalla on. Kysymyksessä oli mahdollista valita useampi vaihtoehto. Vastaajilla oli eniten 8–11-vuotiaita lapsia (39 %). Muun ikäisiä lapsia oli seuraavasti: 12–15-vuotiaat lapset 38 %, 4–7-vuotiaat lapset 33 %, 0–3-vuotiaat lapset 31 %, 16–17 v. lapset 16 % ja 18 ikävuotta vanhemmat lapset 12 %. Kyselyyn vastaajista selkeällä enemmistöllä oli siis suhteellisen pieniä lapsia.

Lomakkeen kolmannessa kysymyksessä kysyttiin mitä sosiaalisen median palveluita vastaaja käyttää. Selkeästi suosituimpia palveluita olivat Facebook (98 %), Instagram (80 %) sekä erilaiset viestintäpalvelut, kuten WhatsApp ja Signal. (86) %. Myös tässä kysymyksessä oli mahdollista valita useampi vastausvaihtoehto. Suosituimpien palveluiden lisäksi 50 prosenttia kertoi käyttävänsä YouTubea, 27 prosenttia

Snapchatia, 8 prosenttia Twitteriä ja 7 prosenttia muita palveluita (tähän kuului esimerkiksi TikTok-sovellus). Kaikkien demografisten kysymysten vastausprosentti oli 100.

Neljännessä kysymyksessä kysyttiin sitä, julkaiseeko vastaaja ylipäättään lapseltaan tietoja tai kuvia sosiaalisessa mediassa. Tiedolla tarkoitettiin tässä esimerkiksi lapsen elämään liittyviä tapahtumia, nimeä ja ikää. Lisäksi vastaajaa pyydettiin myös kertomaan, jos hän ei julkaise lapsestaan mitään sosiaalisessa mediassa. Tähän kysymykseen vastasi yhteensä 98 vastaajaa. Tämän kysymyksen osalta vastaajat jakautuivat selkeästi neljään eri ryhmään. Ensimmäinen ryhmä kertoi julkaisevansa kuvia ja tietoja lapsistaan, erittelemättä sen kummemmin, minkälaisia julkaistut asiat ovat tai millä ehdoin niitä julkaistaan. Tähän ryhmään kuului 29 vastaajaa. Tähän ryhmään kuuluvat vastaukset olivat alla olevan lainauksen tyyppisiä.

“Julkaisen” (LO5).

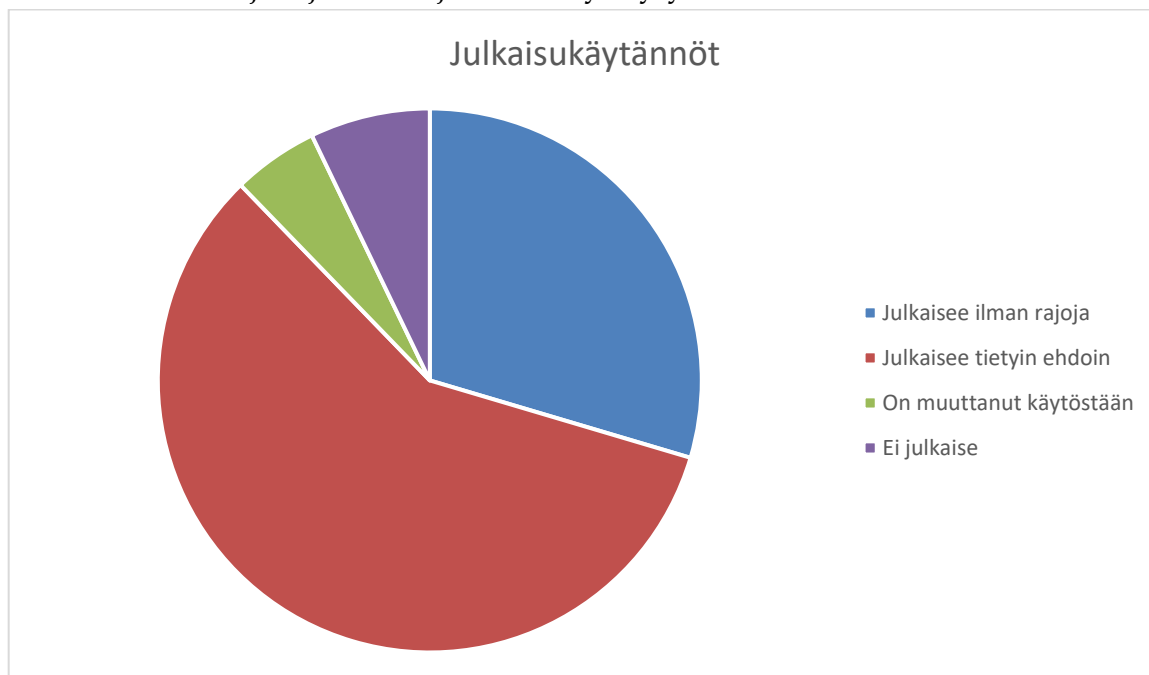
Ainoana poikkeuksena tähän oli yksi vastaus, johon vastaaja oli kirjoittanut *“Kyllä julkaisen face toimii ns. päiväkirjana”* (LO47). Varsinkin tästä lainauksesta voisi helposti tehdä päätelmän, että vastaaja ei pohdi sitä, millaista sisältöä hän lapsistaan julkaisee, koska sitä ei ole mitenkään eritelty vastaukseen. Tällaista päätelmää ei kuitenkaan voi tehdä, koska kyseessä voi olla myös se, että vastaaja ei esimerkiksi ole jaksanut kirjoittaa enempää.

Toinen ryhmä koostui sellaisista henkilöistä, jotka kertoivat kyllä julkaisevansa jotakin lapsistaan, mutta julkaisuihin liittyi tiettyjä reunaehtoja. Tällaisia olivat luvan kysyminen lapselta, kuvien jakaminen vain rajatulle määrälle seuraajia, lapsen kasvojen piilottaminen kuvista ja kuvien jakaminen harvoin tai vain erikoistilaisuuksien yhteydessä, kuten syntymäpäivinä. Lisäksi osa vastaajista kertoi välttävänsä lapsen koko nimen kertomista sosiaalisessa mediassa ja kirjoittavansa tästä esimerkiksi *“perheen teininä”*. Tähän ryhmään kuului 57 vastaajaa. Tämän ryhmän vastaajat ovat selkeästi ajatelleet lastensa yksityisyyttä ja pyrkivät myös suojelemaan sitä tekemällä tiettyjä ratkaisuja julkaistessaan tietoja ja kuvia lapsistaan. En paneudu näihin tässä kohtaa sen enempää, koska niitä käsitellään tarkemmin toisen tutkimuskysymyksen yhteydessä. Tämän ryhmän erottaminen edellisestä ryhmästä oli haastavaa, koska joidenkin vastausten kohdalla oli vaikeaa tehdä rajanvetoa siihen, mikä katsottiin erityiseksi ehdoksi julkaisemiselle. Osa vastaajista kertoi hyvin yksityiskohtaisia ehtoja julkaisemiselle, kun taas osa vastasi vain esimerkiksi julkaisevansa harvoin ilman sen kummempia ehtoja. Olenkin tehnyt rajan näiden kahden ryhmän välille sen perusteella, onko vastauksessa selkeästi asetettu jotkin ehdot julkaisemiselle.

Kolmenteen ryhmään kuuluivat vastaajat, jotka kertoivat ennen julkaisseensa lapsistaan jotakin, mutta muuttaneensa sitten käytöstään. Tämän ryhmän vastaajat olivat

esimerkiksi jonkin tapahtuman seurauksena päätyneet siihen, että he halusivat itsenäisesti muuttaa käytöstään. Tähän ryhmään kuului viisi vastaajaa. Alla olevassa kuviossa on vielä havainnollistettu eri ryhmiin kuuluvien vastaajien määriä.

KUVIO 1. Vastaajien jakauma julkaisukäyttämisen suhteen

"En enää. Hänellä on oikeus yksityisyyteen. Viimeisin kuva on varmaan joskus, kun lapsi pääsi eskarista. Silloin tajusin, että minulla ei ole oikeutta paljastaa hänestä asioita sosiaalisessa mediassa." (LO 96)

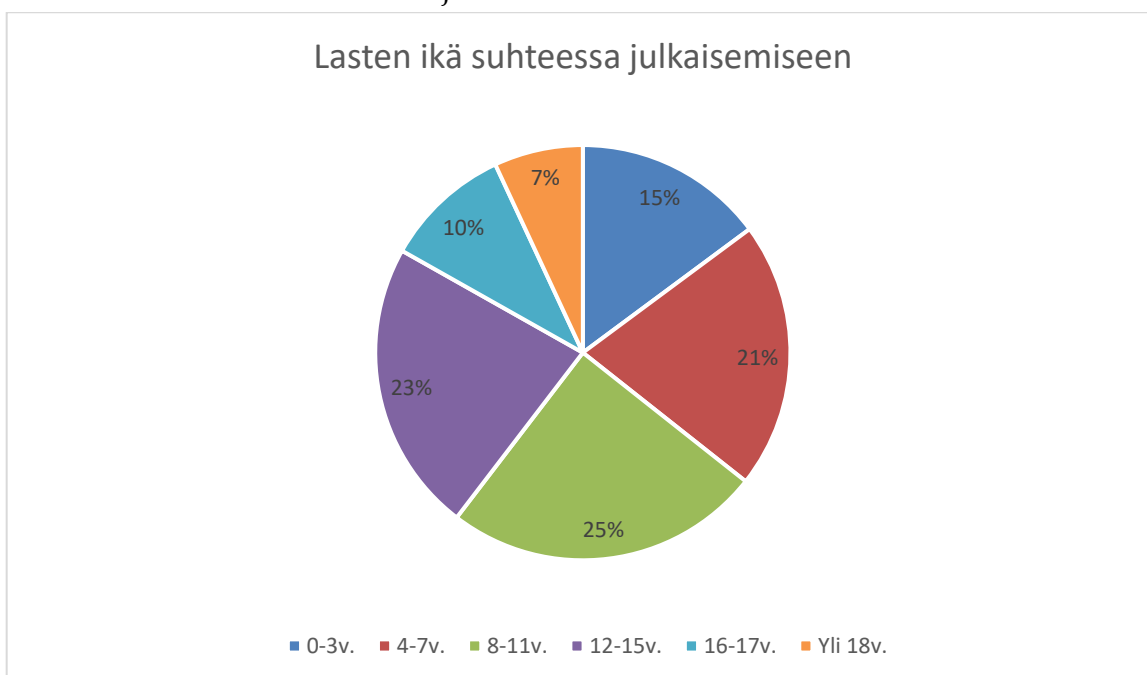
Yllä oleva sitaatti kuvastaa hyvin juuri tällaista hetkeä, jossa vastaaja on itse pyssähtynyt tarkastelemaan omaa toimintaansa ja päättänyt sitten muuttaa sitä. Neljänteen ryhmään kuuluivat vastaajat, jotka eivät julkaisseet lainkaan sisältöä lapsistaan sosiaaliseen mediaan. Tähän ryhmään kuului seitsemän vastaajaa.

"En julkaissut edes raskauskuvia. Koen, että jokaisella on vapaus valita mitä itsestään someen laittaa, ja että rikkoisi heidän oikeuksiaan, jos minä laittaisin heistä tietoja". (LO 75).

Tähän neljänteen ryhmään kuuluvien vastaajien asenne sosiaalisessa mediassa julkaisemista kohtaan tuntui olevan paljon ehdottomampi, kuin muissa ryhmissä. Vastaajat pyrkivät pidättäytymään täysin lapsensa asioiden julkaisemisesta sosiaalisessa mediassa. Yllä oleva sitaatti kuvaa hyvin tätä tiukkarajaista linjaa, koska vastaaja on pidättynyt jopa julkaisemasta itsestään raskauskuvia lapsensa yksityisyyttä suojellakseen. Nämä kaksi viimeistä ryhmää olivat selkeästi pienempiä, kuin ne ryhmät, jotka julkaisevat lapsistaan jonkinlaista sisältöä sosiaaliseen mediaan. Tämä oli toki odotettavissakin, koska hyvin suuri osa väestöstä käyttää sosiaalista mediaa.

Aineiston analyysin yhteydessä tarkastelin myös sitä, vastasivatko tietyn ikäisten lasten vanhemmat useammin julkaisevansa lapsistaan sisältöä sosiaaliseen mediaan. Eniten sisältöä lapsistaan kertoivat julkaisevansa 8–11-vuotiaiden lasten vanhemmat (25 %). Toiseksi eniten sisältöä kertoivat julkaisevansa 12–15-vuotiaiden lasten vanhemmat (23 %), seuraavaksi 4–7-vuotiaiden lasten vanhemmat (21 %). Vähiten sisältöä julkaisivat 0–3-vuotiaiden lasten vanhemmat (15 %), 16–17-vuotiaiden vanhemmat (10 %) ja 18-vuotiaiden vanhemmat (7 %). Kuviossa 2. on havainnollistettu vielä näitä lukumääriä.

KUVIO 2. Lasten iät suhteessa julkaisemisen runsauteen

Tuloksissa on huomioitava se, että samoilla vastaajilla oli useita eri-ikäisiä lapsia. Lisäksi nämä tulokset ovat linjassa sen kanssa, minkä ikäisiä lapsia vastaajilla oli eniten. Tästä ei siis saada täysin luotettavaa vastausta siihen, minkä ikäisten lasten vanhemmat julkaisevat lapsistaan eniten sisältöä sosiaalisessa mediassa. Odotin tutkimuksen alussa, että aivan pienten lasten (0–3 v). vanhemmat julkaisisivat lapsistaan eniten sisältöä, mutta tämän tutkimuksen perusteella näin ei ole. Toisaalta tähän kyselyyn vastasi suhteellisen vähän tämän ikäisten lasten vanhempia. Tulokset kertovat, että lasten asioiden julkaiseminen sosiaaliseen mediaan ei rajoitu vain aivan pieniin lapsiin, vaan myös kouluikäisten vanhemmat ovat aktiivisia tässä asiassa. Kuviossa 2 näkyekin, että eroista huolimatta julkaisemisen määrä on melko tasaista kaikissa ikäryhmissä paitsi aivan vanhimpien lasten ryhmässä.

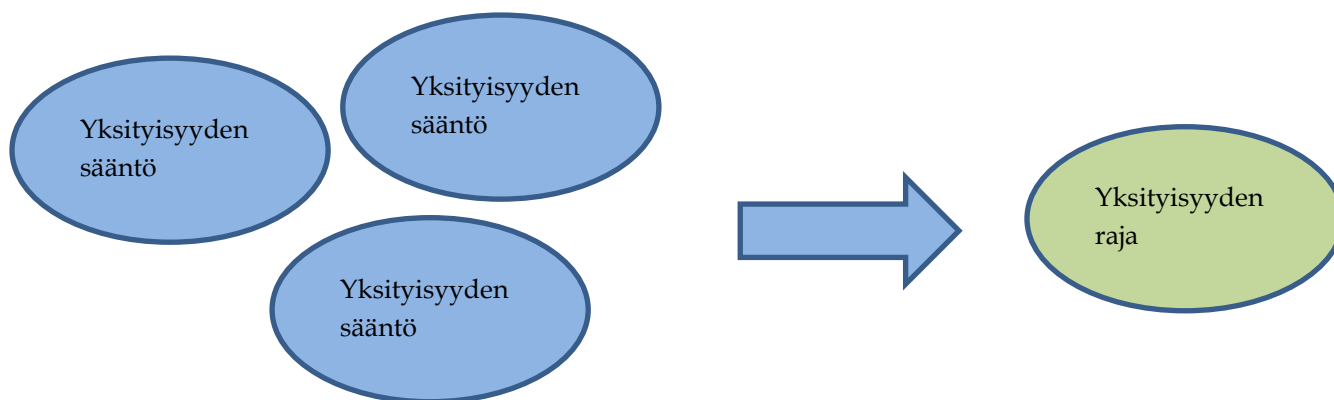
Kyselylomakkeen viidennessä kysymyksessä kysyttiin vastaajilta sitä, kenen he ensisijaisesti toivovat näkevän julkaisemansa asiat. Tähän kysymykseen vastasi 89

vastaajaa. Kaikki vastaajat halusivat, että julkaisut tavoittaisivat heidän ystävänsä, sukulaisensa, perheensä tai muut läheisensä. Vastausten joukossa ei mainittu sellaista, että lasten kuvia julkaistaisiin esimerkiksi kaupallisen yhteistyön, blogitekstien tai muun vastaavan yhteydessä.

5.2 Yksityisyyden rajat

Toinen tutkimuskysymykseni käsitteli sitä, miten vanhemmat päättävät mitkä asiat ovat yksityisiä ja mitkä julkisia. Kuten aiemmassa luvussa todettiin, sisällönanalyysin tuloksena oli henkilön omaa toimintaa sääteleviä rajoja, toisiin ihmisiin kohdistettuja rajoja sekä lapsen itse asettamia rajoja. Käytän tässä päällekkäin rajojen ja sääntöjen käsitteitä. Säännöt ovat yksittäisiä ihmisen toimintaan liittyviä asioita, kuten vaikkapa kasvojen peittäminen kuvissa. Useat säännöt puolestaan muodostavat kokonaisuutena yksityisyyden rajan. Esimerkiksi siis vanhemman säännöt olla julkaisematta lapsesta kasvokuvia tai olla kertomatta lapsen nimeä, ovat osa omaa toimintaa koskevaa yksityisyyden rajaa. Olen havainnollistanut tätä prosessia kuviossa 3.

KUVIO 3. Yksityisyyden rajojen muodostuminen

Omaa toimintaa koskevat rajat

Omaan toimintaan vaikuttavia sääntöjä olivat: tunnistamattomien kuvien julkaiseminen tai lapsen muu anonymisointi sosiaalisessa mediassa, julkaiseminen vain erityistilanteissa, kuten syntymäpäivinä, neutraalin sisällön julkaiseminen, jolloin sisältöön leviäminen vahingossa ei olisi haitallista. Lisäksi itseen kohdistuvia rajauskeinoja olivat: lapsen luvan kysyminen kuvan julkaisuun, sisällön näkijöiden rajaaminen omien yksityisyysasetuksien avulla, julkaiseminen vain joillakin sosiaalisen median alustoilla, julkaiseminen harvoin sekä vain tietojen julkaiseminen kuvien sijaan. Lisäksi

omaan toimintaan kohdistuvia sääntöjä olivat vielä kokonaan julkaisematta oleminen, julkaisemisen vähentäminen tai lopettaminen kokonaan.

Selkeästi suosituin omaan toimintaan liittyvä sääntö oli neutraalin sisällön julkaiseminen lapsesta. Tämä keino mainittiin koko aineistossa yhteensä 52 kertaa. Vastaajat kertoivat esimerkiksi, että:

En julkaise sellaisia asioita, joiden päätyminen yli oman tuttavapiirin olisi millään lailla haitallista lapsille” (LO53)

”En ole asiasta huolissani, sillä en jaa kuin tavallisia kuvia, joissa ei ole mitään nöyryyttävää tai sopimatonta.” (LO 58).

Tätä sääntöä noudattavat vastaajat kokivat pystyvänsä arvioimaan julkaisemansa sisällön niin, että siitä ei levitessäänkään olisi mitään haittaa lapselle. Tätä keinoa koskevissa vastauksissa korostui se, että vastaajat eivät kokeneet lapsen tietojen leviämistä uhaksi, koska olivat ottaneet sen huomioon jakamalla vain neutraaleja kuvia. Toiseksi suosituin omaa toimintaa rajaava yksityisyyden sääntö oli luvan kysyminen julkaisuun lapselta itseltään. Tämä toimintatapa oli mainittu aineistossa kaiken kaikkiaan 37 kertaa. Vastaajat kertoivat esimerkiksi, että:

”Kysyn aina ensin lapselta, että onko ok laittaa tämä kuva Facebookkiin. Lapsi on jo tarkka, että mikä on sopiva ilme ja kuvakulma”. (LO 37).

”Kysyn lapselta luvan julkaisuun. Olen hyvin pienestä pitäen jättänyt hänen päätettäväkseen, julkaisenko hänen kuviaan.” (LO 17)”

Vastaajat, jotka kertoivat kysyvänsä luvan omalta lapseltaan julkaisuihin, vaikuttivat luottavan lapsen arvioon ja ymmärrykseen siitä, mitä kuvan tai tiedon laittaminen sosiaaliseen mediaan todellisuudessa tarkoittaa. Varsinkin jälkimäisestä lainauksesta käy ilmi se, että päävastuu asiasta on jätetty lapselle.

Seuraavaksi suosituimpia rajaamiskeinoja olivat lapsen anonymisointi (mainittu 25 kertaa) ja omien yksityisyysasetuksien hallitseminen (mainittu 22 kertaa).

”Kyllä julkaisen, mutta en koskaan mainitse kuvien yhteydessä lapsen koko nimeä. Toimimme myös sijaisperheenä. Sijoitetusta lapsesta julkaisen vain kuvia, joista häntä ei voi tunnistaa. Usein peitän kasvot sydämellä tai kuvaan takaapäin.” (LO 28).

”Lasta kutsun somessa perheen teiniksi, en siis etunimellä. Toki jokainen julkaisun näkevä tietää lapsen nimen, koska tilini ovat suljettuja ja julkaisuja voi seurata ainoastaan ihmiset, jotka tunnen henk.koht....” (LO 24).

”Kyllä jotain (julkaisen) suljetussa profiilissa sukulaisille”. (LO 44).

Näissä vastauksissa on eritelty kattavasti erilaisia keinoja, joilla lasta on pyritty anonymisoimaan sosiaalisessa mediassa ja keinoja, joilla omia yksityisyysasetuksia on pyritty muokkaamaan. Monissa lapsen anonymisointia koskevissa vastauksissa tuotiin esiin ensimmäisessä sitaatissa mainittu lapsen etunimen mainitsematta jättäminen,

kasvojen peittäminen tai takaa kuvaaminen sekä vain tietojen julkaiseminen kuvien sijaan. Vastaaja 28 kiinnittää vielä erityistä huomiota yksityisyyteen sijoitetun lapsen kohdalla. Jäin kuitenkin miettimään, että miksi sijoitetusta lapsesta ylipäätään on tarve julkaista yhtään mitään? Omien yksityisyydensuojelun hallintaa koskevissa vastauksissa oli yllä olevien sitaattien tapaa kiinnitetty huomiota siihen, että omat profiilit ovat rajattuja/ yksityisiä. Moni vastaaja korosti sitä, että heidän seuraajissaan on vain sellaisia ihmisiä, jotka heidät tuntevat henkilökohtaisesti.

Useasti mainittuja keinoja olivat myös vain tiettyjen sosiaalisen median alustojen käyttäminen (mainittu 15 kertaa) ja julkaiseminen vain erityistilanteissa tai muuten harvoin (mainittu 28 kertaa).

"Lasten nimet olen julkaissut omalla fb-sivulla, muuten en somessa puhu lapsistani nimillä. Kuvia julkaisen omalla sivulla ja instassa, mutta kuvissa ei näy lasten kasvot. Tietyissä vauvaryhmissä olen julkaissut kuvia, joissa lapsen kasvoja ei näy. Lapsilla on oikeus yksityisyyteen, siksi en julkaise kasvokuvia tai henkilökohtaisia asioita., Joskus saatan kertoa, mikäli lapsi on sanonut/tehnyt jotain hauskaa, mutta harvoin." (LO 33)

"... Nimen ja iän julkaisen maksimissaan Facebookissa, jossa yksityisyydensuojeluni ovat tiukat ja kaverilista tarkoin blokattu." (LO 78)

"Jaamme kuvia ja videoita Whatsappin kautta isovanhemmille sekä muille lähisukulaisille. Sosiaalisessa mediassa emme julkaise lapsesta kuvia..." (LO 90).

Monissa sosiaalisen median palveluiden keinoa käsittelevissä vastauksissa esiintyi mielenkiintoisia ristiriitaisuuksia. Esimerkiksi ylimmässä sitaatissa vastaaja korostaa, että lapsella on oikeus yksityisyyteen. Silti sama vastaaja kertoo julkaisevansa kuvia Facebookissa, Instagramissa ja tietyissä vauvaryhmissä. Vastauksesta tulee sellainen kuva, että vastaaja on huolissaan lapsensa yksityisyydestä ja ymmärtää sen tärkeyden, mutta ei silti toimi sen mukaisesti. Kolmannessa sitaatissa puolestaan käyteen ilmaisua "maksimissaan Facebookissa". Tämä herättää mielenkiintoisen kysymyksen siitä, mikä kaikki katostaan sosiaalisesti mediaksi. Onko jokin sosiaalinen media vähemmän sosiaalinen ja julkinen, kuin toinen? Onko esimerkiksi Facebook turvallisempi ympäristö julkaista, kuin Instagram? Neljännessä sitaatissa vastaaja kertoo, että ei julkaisee lapsistaan kuvia sosiaalisessa mediassa, mutta lähettää niitä WhatsAppin avulla läheisilleen.

Mielenkiintoisia olivat myös vastaukset liittyen siihen, että yksityisyyttä pyritään pitämään yllä julkaisemaan asioita lapsista harvemmin tai vain erityistilanteissa. Vastausten perusteella kuulostaa siltä, että harvoin julkaisemalla on mahdollista pitää tarkemmin omasta ja lapsen yksityisyydestä kiinni ja tarjota vain silloin tällöin silmäyksiä yksityisyyden sisälle. Erityisiin hetkiin julkaisemisen rajaaminen kuvastaa myös sitä, kuinka tärkeää vanhemmille on jakaa omien rakkaiden lastensa saavutuksia ja virstanpylväitä, joka onkin hyvin ymmärrettävää.

Oman käytöksen muuttaminen yksityisyyden suojaamisen keinona oli mainittu yhteensä neljä kertaa.

"Kyllä, kuvia nykyään lasten ja lapsenlapsen kasvot peitettynä" (LO 23)

Näissä vastauksissa vastaaja oli siis jollakin tavalla muuttanut toimintatapaansa ja omia sääntöjään. Näissä vastauksissa muutokseen liittyi yleensä jokin hetki tai aika, jonka jälkeen vastaaja oli alkanut toimia eri tavalla. Esimerkiksi yllä olevan sitaatin vastaaja kertoo nykyään julkaisevansa lastensa ja lastenlastensa kuvia kasvot peitettynä. Vastauksesta voidaan ymmärtää, että vastaaja on joskus toiminut toisella tavalla. Vastaaja on siis muokannut omia sääntöjään yksityisyyden suhteen. Tästä vastauksesta ei voida päätellä mikä vastaajan on saanut muuttamaan rajojaan, mutta on mielenkiintoista pohtia, onko kyse voinut olla esimerkiksi lasten ja lastenlasten toiveesta.

Kaksi viimeisintä ryhmää olivat kenties tämän osion kiinnostavimmat tulokset. Kokonaan julkaisematta oleminen mainittiin yhteensä seitsemän kertaa keinona suojella lapsen yksityisyyttä. Vain yksi vastaaja kertoi, että hänellä ei ole minkäänlaisia rajoja lapsen yksityisyyden suhteen.

"En julkaissut edes raskauskuvia. Koen, että jokaisella on vapaus valita mitä itsestään someen laittaa, ja että rikkoisi heidän oikeuksiaan, jos minä laittaisin heistä tietoja". (LO 75).

"En julkaise mitään lapsistani, koska lapsieni asiat eivät kuulu muille. Ihmiset, jotka kuuluvat lähipiiriin myös tietävät lasteni asiat ilman, että olisin julkistanut sen sosiaalisessa mediassa. Lisäksi toimin työssä, jossa haluan pitää yksityisasiat selkeästi ominani." (LO 12)

"Kyllä julkaisen face toimii ns. päiväkirjana" (LO47).

Totesin yllä, että nämä kaksi ryhmää olivat kenties kaikista mielenkiintoisimmat. Tämä johtuu siitä, että vastaajat edustavat yksityisyyden suojelun kahta ääripäätä. Toisaalta on vanhempia, jotka ovat päättäneet pitää lapsensa hyvin tiukasti pois sosiaalisesta mediasta, ja toisaalta on vanhempia, jotka käyttävät sosiaalista mediaa päiväkirjamaiseen tapaan. On tärkeää huomioida, että nämä kaksi ääripäätä edustavat hyvin pientä osaa koko aineistosta. Suurin osa vanhemmista sijoittu johonkin näiden kahden ulottuvuuden välille. Lapsen kokonaan poissa pitäminen sosiaalisesta mediasta voi olla hyvin hankalaa. Vastaaja 75 on jopa ollut julkaisematta raskauskuviaan, jotta voisi suojella lapsensa yksityisyyttä. Kuten yllä totesin, koko aineistossa oli vain yksi vastaaja, joka kertoi, ettei säätele lapsensa yksityisyyttä millään tavalla. Toisaalta on oltava varovainen sen suhteen, kuinka laajoja tulkintoja yhdestä vastauksesta tehdään ihmisen kaiken muun toiminnan suhteen. Vastaaja 47 kertoo käyttävänsä Facebookia päiväkirjana. Tämä vastaus on vastaus kysymykseen siitä, julkaiseeko vastaaja lapsistaan tietoja tai kuvia sosiaaliseen mediaan. Oman elämän jakaminen sosiaaliseen mediaan on täysin sallittua, mutta tilanne mutkistuu, kun jaetussa sisällössä on mukana toistenkin ihmisten, eli lasten asioita. Päiväkirja- sanasta välittyy sellainen

kuva, että vastaaja jakaa sosiaaliseen mediaan hyvin henkilökohtaista sisältöä. Tämä herättääkin ajatuksia siitä, että sosiaaliseen mediaan voi myös päätyä sellaista sisältöä, jonka lapsi ei siellä haluaisi myöhemmin olevan.

Toisiin kohdistuvat rajat

Itseen kohdistettujen rajojen lisäksi aineistosta löytyi vanhempien muihin ihmisiin kohdistamia rajoja ja sääntöjä. Nämä säännöt koskivat sitä, miten vanhemmat rajoittivat sitä, mitä muut ihmiset julkaisivat heidän lapsistaan ja mitä heidän lapsensa julkaisivat itsestään sosiaaliseen mediaan. Aineistossa mainittiin yhteensä kolme kertaa se, että vanhemmat olivat pyytäneet sukulaisiaan tai muita läheisiään olemaan julkaisematta lapsesta sosiaalisessa mediassa.

...”Olemme myös pyytäneet, että muutkaan sukulaiset/ystävät eivät julkaise lapsesta kuvia...” (LO90).

On varmasti melko yleistä, että moni ei tule ajatelleeksi, että esimerkiksi sukulaislapsen syntymäpäiväjuhlista ei olisi sopivaa julkaista kuvaa ilman lapsen ja vanhemman suostumusta. Olen itsekin syylistynyt tähän. Nämä sukulaisiin tai muihin läheisiin kohdistetut säännöt esiintyivät aineistossa vain kolme kertaa. Jäin pohtimaan, onko kyseessä aihe, josta on vaikeaa puhua, vai onko se vielä käytäntö, joka ei ole niin yleinen? Tällaisten sääntöjen kohdistaminen toisiin ihmisiin voi myös olla vaikeaa, koska silloin joutuu myös tavalla tai toisella kohdistamaan rajoitteita heidän toimintaansa. Kysymykseen siitä, ovatko vanhemmat keskustelleet lastensa kanssa siitä, mitä lapset saavat julkaista itsestään sosiaaliseen mediaan vastasi 92 henkilöä. Vastaa- jista 56 oli keskustellut tai sopinut tästä asiasta jollakin tavalla lastensa kanssa.

”Olemme käyneet asiaa läpi siitä asti, kun saivat puhelimet ja erityisesti siitä, että vaikka joku kuva/video voi tuntua hauskalta, niin pitää miettiä aina, mitä jos kaikki näkisivät sen. Eli ota ja anna kaverin ottaa vain sellaisia kuvia, joilla ei ole väliä, jos kaikki sen näkevät.” (LO 87)

Moni tällaisista vastaajista oli sopinut jonkinlaisista perussäännöistä lapsensa kanssa. Yllä oleva on hyvä esimerkki tällaisista säännöistä. Moni oli keskustellut lapsensa kanssa siitä, minkälaista sisältöä sosiaaliseen mediaan kannattaa julkaista ja millaisia riskejä sosiaalisen median käyttämisessä on. Lapsia oli esimerkiksi ohjeistettu olemaan kertomatta henkilökohtaisia tietoja ja välttämään kasvokuvia. Lasten käyttämiä sosiaalisen median palveluita oli rajattu. Moni lapsi sai esimerkiksi käyttää vain joitakin tiettyjä sosiaalisen median palveluita. Lisäksi vanhemmat rajasivat lapsen profiilien yksityisyysasetuksia ja seuraajia. Osa vastaajista myös noudatti tiettyjä ikärajoja, esimerkiksi sen suhteen, milloin johonkin sosiaalisen median palveluun oli lupa liittyä. Moni vastaaja kertoi valvovansa lapsensa sosiaalisen median käyttöä ja kertaavansa lapsen kanssa säännöllisesti siihen liittyviä sääntöjä. Vaikuttaa siis siltä,

että suurin osa vastaajista oli kiinnostuneita ja tietoisia lapsensa sosiaalisen median käytöstä ja pyrki myös valvomaan sitä.

Kahdeksan vastaajaa vastasi tähän kysymykseen, että ei ollut keskustellut lapsensa kanssa ollenkaan sosiaalisen median käytöstä. Neljätoista vastaajaa puolestaan kertoi lastensa olevan liian pieniä ja yksitoista vastaajaa kertoi, että heidän lapsillaan ei ole ollenkaan sosiaalisen median tilejä.

"En oikeastaan, he ovat aina olleet fiksusti netissä." (LO 8)

"Lapsi on vielä niin nuori, että ei olla keskusteltu". (LO 91)

"Lapset eivät käytä sosiaalista mediaa" (LO 59)

Näissä vastauksissa ei annettu sellaista kuvaa, että vanhempia ei olisi kiinnostanut lapsen sosiaalisen median käyttö, vaan kyse oli mielestäni enemmänkin siitä, että keskustelulle ei ollut koettu tarvetta. Monen lapsen vastaaja oli vielä niin pieni, että sosiaalisesta mediasta puhuminen ei vastaajista tuntunut ajankohtaiselle. Monella vastaajalla oli kuitenkin aikomuksena keskustella lapsen kasvaessa. Niiden vastaajien lapset, joilla ei ollut sosiaalisen median tilejä, olivat joko liian nuoria tai heillä ei jostakin muusta syystä (ei käynyt ilmi vastauksista) ollut pääsyä sosiaaliseen mediaan. Toisaalta jäin pohtimaan sitä, että vaikka lapset olisivatkin aina käyttäneet sosiaalista mediaa asianmukaisesti, on silti järkevää kertoa lapselle mitä kaikkea sosiaalisessa mediassa on mahdollista kohdata.

Kyselylomakkeessa kysyin myös sitä, mitä vanhemmat ajattelevat siitä, että heidän julkaisemansa sisältö voi levitä aiottua laajemmalle sekä sitä, ovatko vanhemmat keskustelleet lastensa kanssa siitä, mitä he vanhempina voivat julkaista lapsistaan sosiaalisessa mediassa. Jälkimmäisessä kysymyksessä löytyikin paljon vastauksia siihen, millaisia yksityisyyden sääntöjä lapset itse asettavat itseään koskien. Kysymyksen kuvien ja tietojen leviämistä vastasi yhteensä 92 vastaajaa. Vastaajat jakautuivat tämän kysymykseen suhteen melko selkeästi kolmeen eri ryhmään. 37 vastaajaa kertoi, että he tiedostavat tämän mahdollisuuden, mutta se ei haittaa heitä esimerkiksi julkaistun sisällön neutraalin luonteen takia.

"En julkaise mitään, mitä ei voisi esim. sanomalehdessäkin julkaista." (LO 13)

"Se on ihan ok., osoitteita tai muita henk.koht. asioita ei ole levinnyt" (LO20)

Tämän ryhmän vastaajat kertoivat, että heidän julkaisemansa sisältö oli sellaista, että siitä ei olisi haittaa kenellekään, vaikka se lähtisikin leviämään kohdeyleisöä laajemmalle. Vastaajat siis kokevat, että he pystyvät valitsemaan julkaisemansa sisällön niin, että sitä ei ole mahdollista käyttää väärin. Tästä vastaajaryhmästä herää sellainen ajatus, että he ovat ajatelleet tätä riskiä ja pyrkivät myös toiminaan niin, että riski on

mahdollisimman pieni. Kyse on kuitenkin vanhemman omasta arviosta siitä, mikä on haitallista ja mikä ei. Kukaan ei voi ennustaa lapsen mielipidettä asiaan. Osassa vastauksissa, kuten vastaajan 20 vastauksessa, korostuu se, että mitään ei ainakaan vielä ole levinnyt. Se, että henkilökohtaista tietoa ei vielä ole levinnyt ei kuitenkaan tarkoita, etteikö niin voisi käydä, tai etteikö niin olisi jo käynyt vastaajan tietämättä. Onkin varmasti varsin yleistä, että sosiaalista mediaa koskettavat riskit eivät tunnu kovin todellisilta, koska ne eivät ole vielä osuneet omalle kohdalle.

Toiseen vastaajaryhmään kuuluivat sellaiset vastaajat, jotka kertoivat tiedostavansa riskin ja kokivat sen uhkana. Tällaisia vastaajia oli 51. Nämä vastaajat selkeästi kokivat epämiellyttävänä tai uhkaavana sen ajatuksen, että lapsen kuvat ja tiedot voisivat lähteä leviämään.

"En pidä ajatuksesta, siksi harkitsen kuvat hyvin tarkkaan, jos sellaista julkaisen." (LO45)

"Mielestäni asiat eivät kuulu tuttavapiirin ulkopuolelle. Asia huolestuttaa." (LO 94)

Tämän ryhmän vastaajat erosivat edellisestä ryhmästä sen suhteen, että he olivat selkeästi huolissaan siitä, että kuvat ja videot lähtisivät leviämään. Myös tässä ryhmässä asiaa oli pyritty ehkäisemään erilaisilla keinoilla, kuten harkituilla julkaisuilla. Mielenkiintoista on se, että asian huolestuttavuudesta huolimatta myös tämän ryhmän vastaajat silti julkaisivat kuvia lapsistaan. Jäinkin pohtimaan sitä, ovatko julkaisemisesta saatavat edut painavampia, kuin vastaajien kokema huoli.

Kolmas vastaajaryhmä oli kaikista pienin, siihen kuului vain neljä vastaajaa. Tämän ryhmän vastaajat eivät olleet ajatelleet riskiä kuvien leviämisestä

"En ole pahemmin ajatellut asiaa." (LO89)

Tämän ryhmän ajattelua tuntui leimaavan jonkinlainen luottamus siihen, että kuvat ja videot eivät lähtisi leviämään aiottua laajemmalle. Samaa ajattelua oli nähtävissä myös ensimmäisessä vastaajaryhmässä, mutta siitä poiketen tämä ryhmä ei ainakaan kertonut ryhtyneensä mihinkään toimiin leviämisen estämiseksi. Kuten yllä totesin, sosiaalisessa mediassa julkaisemiseen liittyvät riskit voivat tuntua varsin abstrakteilta ja kaukaisilta.

Lasten itse asettamat rajat

Kysymys siitä, olivatko vanhemmat keskustelleet siitä, mitä he saavat julkaista lapsistaan, keräsi paljon mielenkiintoisia vastauksia siitä, millaisia rajoja lapset itse olivat asettaneet oman yksityisyytensä suhteen. Tähän kysymykseen vastasi 94 vastaajaa, joista 67 kertoi keskustelewansa asiasta lapsensa kanssa. 16 vastaajaa ei ollut keskustellut asiasta lapsensa kanssa, koska nämä olivat vielä niin pieniä. 11 vastaajaa ei ollut keskustellut lapsensa kanssa asiasta ollenkaan. Näistä yhdestätoista vastaajasta kaksi

kertoi, että ei ole puhunut aiheesta, koska ei muutenkaan julkaise lapsestaan mitään. Yksi vastaus ei sopinut oikein mihinkään näistä ryhmistä, koska siinä vastaaja kertoi lastensa tietävän, että hän *"Ei ole mikään julkaisija"*.

"En, koska he ovat liian pieniä ymmärtämään asian." (LO30)

Kiinnitin erityistä huomiota tämän kysymyksen vastauksissa siihen, että lapsen ikää käytettiin perusteluna sille, että häneltä ei kysytty lupaa julkaisuun sen sijaan, että olisi jätetty kokonaan julkaisematta. Onko kuitenkin niin, että vanhemmille on tärkeää jakaa edes jotakin lapsesta sosiaalisessa mediassa? Tämä tulee esiin myös yllä olevassa sitaatissa. Tämän kysymyksen vastauksia on myös mielekästä verrata siihen, että koko kyselyyn vastanneista 99 vastaajasta 86 kertoi julkaisevansa lapsestaan jotakin sosiaalisessa mediassa. Kuusikymmentäseitsemän vastaaja oli keskustellut lapsensa kanssa siitä, mitä he vanhempina saavat julkaista lapsistaan. Suurin osa lapsistaan jotakin julkaisevista oli siis keskustellut asiasta myös lastensa kanssa.

Lasten itse asettamia sääntöjä löytyi sisällön analyysin avulla kaksi. Ensimmäinen näistä oli se, että lapsi itse oli kieltänyt julkaisemasta itsestään asioita sosiaalisessa mediassa tai vaikuttanut jollakin tavalla julkaisujen sisältöön. Esimerkiksi valitsemalla kuvan, jossa on sopiva ilme tai pyytämällä jonkin julkaisun poistamista. Tämän tyyppisiä asioita mainittiin aineistossa yhteensä 12 kertaa. Tähän kategoriaan olisivat voineet sopia myös kaikki ne vastaukset, jossa vastaaja kertoi hyväksyttävänsä kuvan tai julkaisun etukäteen lapsella Näissä vastauksissa raja ei kuitenkaan ollut suoraan lapsen asettama, vaan enemmänkin vanhemman oma käytäntö. Siksi päätin lajitella ne vastaukset vanhemman omaa käyttäytymistä rajaaviin asioihin.

"Kyllä olemme keskustelleet ja teinin toiveesta en esim. enää hänestä laita tunnistettavia kuvia." (LO 28)

"Joskus ovat pyytäneet jonkin vauvakuvan poistamista." (LO 71)

Kaikissa tämän tyyppisissä vastauksissa, joissa tuli jollakin lailla esiin lapsen itsensä asettama raja, jäi sellainen vaikutelma, että lapsen asettamaa rajaa oli aina kunnioitettu ja toimittu lapsen toiveen mukaan. Sama vaikutelma välittyy myös molemmista yllä olevista sitaateista. On myös mielenkiintoista, että molemmissa yllä olevissa sitaateissa lapsi on vaikuttanut kehittävän omia yksityisyyden sääntöjään ja pyytänyt, että vanhempi ei enää toimi aikaisemmalla tavalla tai pyytämällä jonkin jo julkaistun poistamista. Tämä vahvistaa myös ajatusta siitä, että lapsi voi kasvaessaan kokea esimerkiksi aiemmin julkaistun vauvakuvan sellaisena, että hän ei halua sen olevan sosiaalisessa mediassa.

Samaan aiheeseen liittyen haluankin vielä nostaa esiin yhden kysymyksen kysymyslomakkeesta, joka sivuaa mielestäni lasten itse asettamia yksityisyyden sääntöjä.

Kyselyssä pyysin vastauksia siihen, olivatko vastaajien lapset koskaan olleet sellaisessa tilanteessa, että lapsi olisi myöhemmin pyytännyt poistamaan jotakin heidän julkaisemansa sisältöä sosiaalisesta mediasta. Tällä kysymyksellä pyrin kartoittamaan Petronion (2002) teoriassa esitetyn rajaturbulenssin käsitteeseen liittyviä tilanteita. Tähän kysymykseen vastasi 88 vastaajaa. Vastaajista 79 ei ollut kohdannut tällaista ristiriitatilannetta, 9 vastaajaa oli.

"Kyllä vanha, vauva-ajan kiukkuvideo." (LO 84)

"Kyllä. Pojastani tuli Facebookin muistoissa lapsuuskuva, jossa on crossimopon kanssa pihalla. Poika halusi, että kuva poistetaan eikä jaeta. Hänen mielestään hän näytti kuvassa tyhmältä" (LO 42)

"En ole, mutta jos tällainen tilanne tulisi, poistaisin kuvan/päivityksen välittömästi. Lapsilla on ns. vapaa pääsy sosiaaliseen mediaani ja he saavat nähdä kaikki mitä heistä laitan, ja jos johonkin kertyy keskustelua, lapset näkevät sen aina. (LO 80)

Tämän kysymyksen vastaukset toistavat osittain yllä käsiteltyjä vastauksia siihen, miten vanhemmat olivat keskustelleet lastensa kanssa siitä, mitä vanhemmat saavat heistä julkaista. Kuten yllä olevista sitaateista voidaan todeta, ristiriitatilanteet liittyivät yleensä siihen, että lapsi halusi jonkin vanhan kuvan itsestään poistettavan. Myös tämän kysymyksen vastaukset vahvistavat osaltaan sitä näkemystä, että lapset voivat myöhemmin toivoa vanhempiensa julkaisemien asioiden poistamista sosiaalisesta mediasta. Vastaukset vahvistavat myös sitä, että vanhemmat vaikuttavat kunnioittavan lastensa toivetta tässä asiassa, kuten vastaajan 80 sitaatissa. Huomionarvoista on kuitenkin se, että kukaan ei voi olla varma, että jokin sosiaaliseen mediaan kerran julkaistu poistuisi koskaan täysin internetistä.

6 LAPSUUS SOSIAALISESSA MEDIASSA

6.1 Lapsi osana sosiaalista mediaa

Ensimmäinen tutkimuskysymykseni koski sitä, minkälaista sisältöä vanhemmat julkaisevat lapsistaan sosiaaliseen mediaan. Aineiston perusteella havaittiin, että suurin osa vanhemmista julkaisee jotakin sosiaaliseen mediaan lapsestaan. Vastaajat kertoivat julkaisevansa lapsistaan kuvia ja tietoja. Julkaisemiseen liittyi myös tiettyjä reunaehtoja, joita käsittelen myöhemmin. Tutkimuksen alussa kerroin AVG technologiesin (2010) tutkimuksesta, jonka mukaan jopa 81 prosentilla alle 2- vuotiaista lapsista on digitaalinen jalanjälki. Lisäksi Livingstonen ym. (2018, 5) tutkimuksessa kerrottiin, että internettiä kuukausittain käyttävistä vanhemmista 75 % prosenttia julkaisi lapsistaan kuvia tai videoita sosiaaliseen mediaan. 25 % tutkimuksen vastaajista ei julkaisut lapsistaan mitään. Näiden tutkimuksen jakaumat vastaavat oman tutkimukseni jakaumia ja sitä käsitystä, että suurin osa vanhemmista julkaisee ainakin jotakin lapsistaan sosiaaliseen mediaan.

Vastaajien eniten käyttämä sosiaalinen media oli ylivoimaisesti Facebook. Tämä oli osittain arvattava tutkimustulos, koska keräsin myös kyselyn vastaukset Facebookista. Tutkimuksen toisessa luvussa esiteltiin useita syitä sille, miksi vanhemmat julkaisevat lapsistaan tietoa sosiaalisessa mediassa. Näitä olivat mm. yhteydenpito läheisiin, lapsen virstanpylväiden juhlistaminen ja vertaistuen saaminen (Jomhari ym. 2009; Archer & Kao 2018). En kysynyt omassa tutkimuksessani syitä sille, miksi vanhempi julkaisee lapsestaan jotakin sosiaaliseen mediaan, joten en pysty vertaamaan omaa tutkimustani siltä osin näihin aikaisempiin tutkimuksiin. Kaikki kysymykseen 5 vastanneet (89) henkilöä kuitenkin kertoivat, että halusivat julkaisujensa näkyvän omille läheisilleen, kuten sukulaisille ja ystäville. Tästä voitaisiin päätellä, että julkai-

semisen syyt omassa aineistossani liittyvät ainakin osittain haluun pitää yhteyttä perheeseen ja läheisiin. Abidin (2017, 7) tutkimuksessa todettiin, että lasten kuvia käytettiin hyödyksi esimerkiksi blogeissa ja brändiyhteistyössä. Tällaista tapaa käyttää lasten kuvia ei tullut lainkaan esiin omassa aineistossani. Luulen, että ainakin yksi syy tähän on se, että esimerkiksi perhebloggaajia tai muita samantyyppisiä vaikuttajia on Suomessa melko vähän verrattuna esimerkiksi Amerikkaan. Toisaalta kyselyni ei ollut suunnattu vaikuttamista työkseen tekeville henkilöille, joten myös se voi olla syy siihen, että tällaista ei tullut kyselyssä esiin.

Minua kiinnosti erityisesti myös se, julkaisevatko pienten lasten vanhemmat eniten kuvia lapsistaan. Tutkimuksen alussa oletin, että pienempien lasten vanhemmat julkaisisivat lapsistaan enemmän sisältöä sosiaaliseen mediaan. Yllätyksekseni näin ei kuitenkaan ollut. Suurin osa vastaajien lapsista oli 8–11-vuotiaita (39 %). Tämän ikäisten lasten vanhemmat myös julkaisivat eniten lapsistaan. Muiden ikäryhmien kohdalla tulokset noudattivat samaa kaavaa niin, että julkaisemisen runsaus oli yhteydessä siihen, kuinka suuri lasten ikäryhmä oli aineistossa. Tuloksissa on huomioitava se, että samoilla vastaajilla oli useita eri-ikäisiä lapsia. Tästä ei saada luotettavaa vastausta siihen, minkä ikäisten lasten vanhemmat julkaisisivat lapsistaan eniten sisältöä sosiaalisessa mediassa.

Livingstonen ym. (2018, 5) tutkimuksessa todettiin, että lapsesta julkaistujen kuvien ja tietojen määrä saavuttaa huippunsa lapsen täyttäessä 4-vuotta. Jaetun materiaalin määrä vähenee tasaisesti 4-ikävuoden jälkeen. Oma tutkimukseni ei vahvista tätä tulosta. Tulokset kertovat, että lasten asioiden julkaiseminen sosiaaliseen mediaan ei rajoitu vain aivan pieniin lapsiin, vaan myös kouluikäisten vanhemmat ovat aktiivisia tässä asiassa. Toisaalta on myös huomioitava, että erot esimerkiksi 8–11-vuotiaiden ja 0–3-vuotiaiden vanhempien ryhmissä eivät ole kovin suuret. Merkittävästi vähiten julkaisemista harjoittivat kaikista vanhimpien ikäryhmien lasten vanhemmat, mutta tämän ikäisiä lapsia oli myös kaikista vähiten aineistossa.

Vastausten perusteella kävi ilmi, että äidit vaikuttavat olevan suurimmassa vastuussa, kun on kyse lapsen asioiden julkaisemisesta sosiaaliseen mediaan. 98 prosenttia vastaajista oli naisia. Tämä vastaajajakauma oli odotettavissa, koska suurin osa vastauksista tuli Naistenhuone-ryhmästä, jossa jäsenistö koostuu itsensä naiseksi kokevista. Ragemutsit (nykyään ragemutsit- ja fajjat) ryhmässä on jäsenenä myös miehiä, mutta tähän kyselyyn ei vastannut yksikään mies. Ryhmien naisvaltaisuuden takia ei voida tehdä suoria johtopäätöksiä siitä, onko oman aineistoni jakauma linjassa aiempien vastaavien tutkimusten kanssa. Joitakin päätelmiä voidaan kuitenkin tehdä.

Child Health Evaluation and Research Unitin (2015, 9) tutkimuksessa havaittiin, että USA:ssa 84 % äideistä ja 70 % isistä käyttää sosiaalista mediaa. Ammarin ja kumppaneiden tutkimuksessa (2015, 4), puolestaan havaittiin, että ydinperheissä äidit ovat suu-

rimmassa vastuussa lastensa yksityisyyden säätelystä. Aineiston keruun kohteena olleiden Facebook-ryhmien naisvaltaisuus huomioon ottaen, myös oman tutkimukseni perusteella vaikuttaisi siltä, että naiset tai tässä tapauksessa äidit, ovat isää suuremmassa roolissa sosiaaliseen mediaan liittyen. Aineiston vinouden takia ei kuitenkaan voida tehdä mitään laajoja yleistyksiä.

On silti mielenkiintoista pohtia, minkä takia naiset tuntuvat olevan suuremmassa roolissa, kun on kyse lapsen asioiden jakamisesta sosiaaliseen mediaan. Dindian ja Allenin (1992, viitattu lähteessä Petronio 2002, 43) tutkimuksessa havaittiin, että naiset jakoivat enemmän yksityistä tietoa itsestään toisille naisille. Varsinaisen sukupuolen lisäksi merkitystä voi olla myös sukupuolirooleilla. Perinteiseen maskuliiniseen sukupuolirooliin saatetaan liittää oletus siitä, että miehet pitävät omat asiansa yksityisinä, eivätkä koe tarvetta jakaa niitä toisten kanssa. Naisille taas voidaan katsoa olevan hyväksyttävämpää jakaa asioita itsestään. (Petronio 2002, 44.) Laajennetusti voisi kenties ajatella, että naisten on jollakin tavalla hyväksyttävämpää jakaa asioita lapsistaan, kuin miesten. Asiaan vaikuttaa varmasti myös ainakin pienten lasten kohdalla se, että äiti on useimmiten lasten kanssa kotona, jolloin tämä myös viettää enemmän aikaa lasten kanssa ja näin kenties tulee myös jakaneeksi enemmän asioita lapsen elämästä. Ajat ovat muuttuneet ja nykyään myös isät ovat enemmän kotona lasten kanssa. Tilastokeskuksen (2022) mukaan kodinhoidon tuen saajista vuonna 2020 92,1 prosenttia oli kuitenkin edelleen naisia. Naiset ovat siis edelleenkin eniten lasten kanssa kotona. Voidaan myös pohtia, liittyykö äitiyteen ylipäätään jonkinlaista painetta jakaa lapsesta jotakin sosiaaliseen mediaan. Sosiaalinen media on paikka, jossa oma vanhemmuutta on mahdollista tehdä näkyväksi. Mintelin (2018, viitattu Hoy ym. 2019, 421) mukaan äidit saattavat myös kokea painetta vain ”täydellisen” sisällön julkaisemisesta, tuomitsevuuden pelon takia. Onko mahdollista, että lapsesta julkaistaan sosiaaliseen mediaan, koska muuten oma vanhemmuus ei tule toisille näkyväksi.

Sukupuolen lisäksi aiemmissä tutkimuksissa on todettu, että vanhempien iällä olisi jonkin verran vaikutusta sosiaalisessa mediassa jakamiseen (Livingstone 2018; Ammari ym.2015). En kysynyt vastaajien ikää, joten oma tutkimukseni ei valota vanhempien iän vaikutusta lasten asioiden jakamiseen sosiaalisessa mediassa. Yllä mainittujen seikkojen lisäksi halusin kyselylomakkeessa paneutua myös siihen, miten vanhemmat suhtautuvat siihen, että heidän julkaisemansa sisältö voi levitä aiottua laajemmalle. Suurin osa vastaajista oli asiasta huolissaan ja myös toimi sen estämiseksi. Livingstonen ym. (2018, 8–9) tutkimuksessa todettiin, että ne vanhemmat, jotka jakoivat eniten kuvia ja videoita lapsistaan sosiaaliseen mediaan, olivat myös eniten huolissaan lapsensa yksityisyydestä. Monissa tutkimuksissa on havaittu (Joinson, Reips, Buchanan & Schofield 2010; Taddicken 2014), että huoli yksityisyydestä ei juurikaan välity jakamiskäyttäytymiseen. Oma tutkimukseni vaikuttaa mukailevan näitä tutkimustuloksia. Suurin osa vanhemmista oli huolissaan sosiaalisen median riskeistä, mutta jakoi siltä lapsistaan sisältöä. Vanhemmat olivat ryhtyneet jonkinlaisiin

toimiin lasta suojelemaan (näistä lisää myöhemmin), mutta eivät silti lopettaneet jakamista täysin. Onko siis kuitenkin niin, että jakamisen hyödyt ovat lopulta sen haittoja suuremmat. Ellisonin, Vitakin, Steinfieldin, Grayn ja Lampen (2011, 20) tutkimuksessa todettiin, että mitä enemmän itsestään paljastaa sosiaalisessa mediassa, sitä enemmän se tuottaa etuja, kuten tykkäyksiä ja huomiota.

Kaiken kaikkiaan ensimmäiseen tutkimuskysymykseen voidaan vastata, että suurin osa vanhemmista julkaisee lapsistaan kuvia tai tietoja sosiaalisessa mediassa. Tosin suurin osa liittyy julkaisemiseen tiettyjä ehtoja. Vanhemmat olivat huolissaan siitä, että jaettu sisältö voisi mahdollisesti levitä aiottua laajemmalle. Huoli ei useimmiten kuitenkaan estänyt lapsen tietojen tai kuvien jakamista sosiaalisessa mediassa. Julkaisemisen tarve liittyi vahvasti yhteyden pitämiseen perheeseen, ystäviin ja muihin läheisiin. Suurimmalla osalla lapsista on siis jonkinlainen digitaalinen jalanjälki. Äidit vaikuttavat olevan isä enemmän vastuussa lasten yksityisyyteen liittyvistä asioista ja sosiaaliseen mediaan julkaisemisesta. Lapsen asioiden julkaiseminen sosiaaliseen mediaan ei vaikuta keskittyvän vain aivan pieniin lapsiin, vaan samaa esiintyy myös vanhempien lasten keskuudessa. Tähän tulokseen tosin vaikutti suuresti aineiston koostumus.

6.2 Yksityisyyden rajat lasta suojelemissa

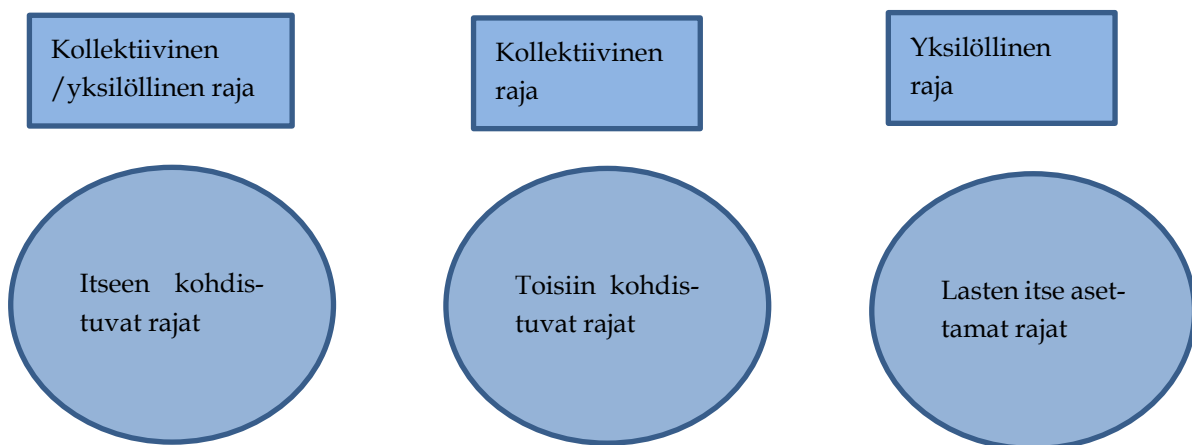
Toinen tutkimuskysymykseni koski sitä, miten vanhemmat päättävät, mikä on yksityistä ja mikä julkista. Hyödynsin tutkimuksessani Sandra Petronion (2002) yksityisyydenhallinnan teoriaa. Petronion (2001, 5–12) teoria pohjautuu viidelle perusoletukselle, joita on käsitelty kolmannessa luvussa. Teorian ensimmäinen perusoletus on se, että ihmiset uskovat, että on olemassa yksityistä tietoa. Tutkimuksessani tuli selkeästi esiin, että vanhemmat kokivat, että on olemassa tietoa, joka on yksityistä ja toisaalta taas tietoa, joka halutaan jakaa myös muille. Tämä tuli ilmi muun muassa siinä, että suurin osa vastaajista oli huolissaan lastensa yksityisyydestä ja toimi jollakin tavalla sen suojelemiseksi. Teorian toisen perusoletuksen mukaan ihmiset kokevat, että he omistavat omat yksityiset tietonsa. Tutkimuksen vastauksista käy selkeästi ilmi, että vanhemmat kokivat omistavansa omat yksityiset tietonsa, mutta osaltaan myös lastensa yksityiset tiedot. Tämä käy ilmi esimerkiksi siitä, että suurin osa vanhemmista julkaisi lapsistaan jotakin sosiaaliseen mediaan samalla ottaen omistajuuden lastensa yksityisistä tiedoista. Samassa voi pohtia myös Petronion (2002, 39, 66) kuvaamaa riski-palkkio-suhdetta. Vanhemmat arvioivat kenties jakamisesta saatavan yhteisöllisyyden ja mahdolliset muut edut sen riskejä suuremmiksi.

Teorian kolmas perusoletus koskee yksityisyyden suojelemista yksityisyyden rajojen avulla. Nämä rajat voivat olla yksilökohtaisia tai kollektiivisia. (Petronio 2002, 6). Vanhemmat suojelivat omaa ja lastensa yksityisyyttä niin itseään koskevilla rajoilla, kuin myös läheisiin ja omiin lapsiin kohdistuvilla rajoilla. Lisäksi tutkimuksessa tuli esiin vanhempien kertomana lasten omia yksilökohtaisia rajoja. Teorian neljäs perusoletus koskee yksityisyyden rajojen muodostamista erilaisten yksityisyyden sääntöjen avulla (Petronio 2002, 11). Tutkimuksessani paljastui useita erilaisia yksityisyyden sääntöjä, jotka muodostivat edellä mainitut rajat.

Tutkimuksessani löytyi niin kollektiivisia, kuin yksilökohtaisiakin rajoja, tosin niiden jaottelu näihin kategorioihin ei ollut aivan yhtä selkeää, kuin Petronion teoriassa. Petronio kuvaa teoriassaan yksilökohtaisia rajoja esimerkiksi omien terveystietojen paljastamista koskevinä. Omassa tutkimuksessani jaottelu ei ole näin selkeää, koska vanhemmat kohdistivat tiettyjä rajoja ja sääntöjä omaan toimintaansa, mutta tieto ei ollut heitä koskevaa, vaan se koski heidän lapsiaan. Tässä mielessä sekä vanhempien itseensä ja toisiin kohdistamat rajat voitaisiin nähdä kollektiivisina ja lasten itse asettamat rajat yksilökohtaisina. Toisaalta vanhempien itseensä kohdistamat säännöt ja rajat voidaan ymmärtää myös yksilökohtaisina, koska aineistossa vanhemmat osittain vaikuttivat ajattelevan omistavansa lastensa yksityisen tiedon. Teoria ei siis näiltä osin täysin sopinut omaan aineistooni. Olen havainnollistanut ajatusprosessiani aiheesta kuviossa 4.

Teorian viides perusoletus koski yksityisyyden hallinnan dialektista luonnetta, eli tarvetta toisaalta jakaa osia itsestä ja toisaalta pitää asioita myös yksityisinä (Petronio 2002, 12). Yksityisyyden dialektinen luonne tuli vahvasti esiin tutkimuksessani. Vanhemmat olivat huolissaan lastensa kuvien ja tietojen leviämisestä omia tuttavuuksiaan laajemmalle piirille, mutta julkaisivat silti lapsistaan asioita sosiaalisessa mediassa.

KUVIO 4. Havainnollistus yksityisyyden rajoista

Itseen kohdistuvat yksityisyyden rajat vastaavat Petronion (2002) teoriassa yksilökohtaisia sekä kollektiivisia yksityisyyden rajoja. Eniten käytetyt itseen kohdistuvat yksityisyyden säännöt olivat neutraalin sisällön julkaiseminen ja luvan kysyminen lapselta julkaisuun. Koen, että molemmat näistä säännöistä laskevat paljon painoarvoa yhden asian varaan. Tarkoitan tällä sitä, että esimerkiksi arvio julkaistun sisällön neutraaliudesta perustuu vanhemman arvioon. Vanhemman arvio ei kuitenkaan välttämättä ole yhteneväinen lapsen arvion kanssa lapsen kasvaessa. Lisäksi on muistettava, että myös neutraalia sisältöä on mahdollista käyttää väärin. Kuten luvussa kaksi kerrottiin, lapsi voi joutua esimerkiksi digitaalisen kidnappauksen, kiusaamisen tai henkilöllisyysvarkauden kohteeksi (O’Neil 2015; Huffpost.com 2013; Unicef 2021). Lasten kannalta sosiaalisessa mediassa on erityistä myös se, että erityisesti lapsen varhaisina vuosina vanhemmat ovat lapseen liittyvän tiedon hallitsijoita ja voivat rakentaa lapsen identiteettiä sosiaalisessa mediassa (Steinberg 2017, 839; Ouvrein & Verswijvel 2019, 320). Kun vanhempi tekee arvion siitä, että julkaisee lapsestaan jotakin, hän ikään kuin vie lapselta toimijuuden ja kertoo lapsen tarinaa tämän puolesta (Kamenetz 2019; Cino & Dalledonne 2020, 196). On myös mielenkiintoista pohtia, miten vanhemman ja lapsen identiteetin välinen raja määrittyy, kun vanhempi tällä tavalla ”kirjoittaa” lapsensa tarinaa lapsen puolesta. Onko mahdollista, että sosiaalisessa mediassa julkaiseminen on myös eräänlainen seuraus vanhemman ja lapsen identiteettien yhteen kietoutumisesta.

Luvan kysyminen lapselta taas on ainakin näennäisesti toimiva tapa kunnioittaa lapsen yksityisyyttä ja antaa lapselle enemmän toimijuutta, mutta ongelmaksi muodostuu se, minkä ikäinen lapsi voi antaa suostumuksensa omien tietojensa julkaisemiseen. Luvussa kaksi käsitelin lasten asemaa sosiaalisessa mediassa oikeustieteellisesti kannalta. Hyvin monet lait ja kansainväliset sopimukset määrittävät lapsen oikeudellista asemaa. Huoltajan asema lapsen laillisena edustaja on vahva ja esimerkiksi tietosuojavaltuutettu ohjeistaa aina internettiin julkaistaessa kysymään luvan tiedon tai kuvan julkaisuun. Lapsen ollessa liian pieni tulee lupa kysyä lapsen huoltajalta. (Virkkala 2016, 28–31). Lainsäädäntö on kuitenkin hyvin puutteellinen niissä tilanteissa, joissa vanhempi julkaisee lapsestaan tietoja tai kuvia, joita lapsi ei välttämättä halua internettiin. Lisäksi luvan kysyminen jättää myös hyvin ison vastuun lapsen harteille. Voidaanko realistisesti odottaa, että lapsi ymmärtää täysin mihin on antamassa lupaa ja tiedostaa, mitä seurauksia esimerkiksi kuvan julkaisemisella voi myöhemmin olla?

Seuraavaksi suosituimpia rajaamiskeinoja olivat lapsen anonymisointi ja omien yksityisyysasetuksien hallitseminen. Vastaajat pyrkivät anonymisoimaan lapsiaan useilla eri keinoilla, kuten peittämällä kasvot tai kirjoittamalla heistä vain etunimen alkukirjaimella. Omassa tutkimuksessani esiin nousseet anonymisointikeinot olivat hyvin samankaltaisia, kuin esimerkiksi Autenriethin (2018, 223–224, 227) sekä Goggin

ja Ellisin (2020, 224) tutkimuksissa löydetyt keinot. Jäin kovasti pohtimaan sitä, jos esimerkiksi lapsen kuva julkaistaan kasvot peitettynä, kuinka suuret riskit kuvan väärinkäyttöön käytännössä ovat. Uskon, että ne ovat ainakin pienemmät, kuin jos kuva olisi tunnistettava. Kuvien anonymisointi antaa lapselle ainakin jonkinlaisen yksityisyydensuojan. Toisaalta jäin myös pohtimaan sitä, onko tarve julkaista edes jotakin todella niin suuri, että suuren osan kuvasta joutuu peittämään lapsen yksityisyyden suojelemiseksi. Lasten yksityisyyttä pyrittiin myös varjelemaan omien yksityisyysasetuksien hallitsemisella. En tässä tutkimuksessa kysynyt vastaajilta sitä, miten hyvin he osaavat käyttää eri sosiaalisen median palveluiden yksityisyysasetuksia. Tämän takia onkin vaikeaa tietää, kuinka tehokas keino tämä todellisuudessa on lapsen yksityisyyden suojelemisessa.

Muita omaan toimintaan liittyviä yksityisyyden rajoja olivat vain tiettyjen sosiaalisen median alustojen käyttäminen ja julkaiseminen vain erityistilanteissa tai muuten harvoin. Kuten luvussa viisi totesin, moni vastaaja vaikutti kokevan jotkin sosiaalisen median palvelut vähemmän julkisina, kuin toiset. Vaikuttaakin siltä, että erilaiset viestintäpalvelut koetaan kenties vähemmän sosiaalisena mediana, kuin esimerkiksi Instagram. Tämä on sinänsä järkeenkäypää, koska esimerkiksi WhatsAppissa keskustelu käydään yleensä yhden henkilön kanssa tai jossakin tietyssä ryhmässä. Näin sinne jaettu sisältö on siis osoitettu vain tietyille henkilöille. Toisaalta juuri WhatsAppin tietoturvan puutteista on ollut viime aikoina paljon puhetta. Kyseessä voi olla vain illuusio siitä, että julkaiseminen siellä olisi turvallisempaa. Toisaalta esimerkiksi viestintäsovellus Signalin pitäisi olla turvallisempi. On mielestäni kuitenkin tärkeää ymmärtää, että erilaisesta luonteestaan huolimatta myös viestintäsovellukset ovat osa sosiaalista mediaa.

Viimeisenä omaan toimintaan liittyvistä yksityisyyden säännöistä käsittelen vielä kokonaan oman toiminnan muuttamista, kokonaan julkaisematta olemista ja julkaisemista ilman sääntöjä. Edellisessä luvussa totesin, että ne vastaajat, jotka olivat ennen julkaisseet jotakin lapsistaan, mutta eivät enää toimineet niin, määrittelivät yleensä jonkin hetken tai tapahtuman, joka muutti heidän suhtautumistaan asiaan. Livingstone and Blum-Rossin (2020, viitattu lähteessä Goggin & Ellis 2020, 223) tutkimuksessa kerrotaan äitibloggaajasta, joka käytti blogiaan tapana purkaa omia tunteitaan elämästä erityislapsen äitinä. Yksi postauksista kuitenkin levisi hyvin laajalle yleisölle. Tämä sai hänet tajuamaan, että blogi tavoitti hyvin suuren yleisön ja lapsi voisi joskus joutua kohtaamaan seuraukset tästä. Blogissa ei siis ollut kyse vain äidin omien tunteiden kuvaamisesta, vaan ne kuvasivat myös lapsen elämää ja vaikeuksia. Tässä tutkimuksen esimerkissä onkin paljon samoja piirteitä niiden oman tutkimukseni vastaajien kanssa, jotka olivat muuttaneet käytöstään.

Lapsen pitäminen täysin poissa sosiaalisesta mediasta voi olla vaikeaa, koska sosiaaliseen mediaan eivät julkaise ainoastaan lapsen omat vanhemmat. Lapsesta

saattavat julkaista asioita esimerkiksi lapsen sukulaiset tai kaverit. Myös jotkut koulu- ja päiväkodit ylläpitävät tilejä sosiaalisessa mediassa. Näillä tileillä ei tosin näytetä koskaan lasten kasvoja ja vanhemmilta kysytään lupa asiaan. Sosiaalisen median kokonaan rajaaminen voi myös olla haastavaa sellaiselle vanhemmalle, joka haluaisi jakaa esimerkiksi raskausaikaansa ja muutakin elämäänsä sosiaalisessa mediassa. Ne vastaajat, jotka kertoivat, että pitävät lapsensa kokonaan poissa sosiaalisesta mediasta, korostivat vastauksissaan lapsen oikeuksien kunnioittamista. Nämä vanhemmat tunnistivat selkeän rajan lapsensa ja oman itsensä välillä sekä sen, että lapsella on yksilönä omat oikeutensa.

Koko aineistossa oli vain yksi vastaaja, joka kertoi käyttävänsä sosiaalista mediaa päiväkirjana. Vastaus herättää ajatuksia siitä, että joskus raja oman itsen ja oman lapsen välillä voi olla vaikeaa tunnistaa. Tästä syystä vanhemmasta saattaa tuntua oikeutetulta julkaista lapsesta asioita sosiaaliseen mediaan. Varsinkin lapsen varhaisina vuosina, kun lapsi ja vanhempi ovat luonnollisestikin vielä kiinni paljon toisissaan, voi rajan vetäminen oman itsen ja lapsen identiteetin välille olla vaikeaa. Monille vanhemmille ristiriita oman identiteetin (sen, joka oli ennen vanhemmuutta) ja vanhemmuusidentiteetin välillä on tuttua. Tämä jännite ei ollut ennen digitalisaatiota niin näkyvä ja sitä ei myöskään silloin sen takia tuomittu niin paljon. (Brighenti, 2007, 332).

Toisiin kohdistuvat yksityisyyden rajat omassa aineistossani vastaavat Petronion (2002) teoriassa kollektiivisia rajoja. Nämä kollektiiviset rajat ulottuivat aineistossani läheisiin ja sukulaisiin sekä vastaajien omiin lapsiin. Nämä rajat koostuivat säännöistä sen suhteen, mitä vastaajien läheiset saivat julkaista vastaajien lapsista sosiaalisessa mediassa sekä siihen, mitä vastaajien omat lapset saivat julkaista itsestään sosiaalisessa mediassa. Aineistossa oli toisaalta odotettavaa ja toisaalta mielenkiintoista se, että vanhemmat vaikuttivat olevan paljon tarkempia sen suhteen, miten lapset itse suojelivat omaa yksityisyyttään, kuin sen suhteen, miten he itse suojelivat lastensa yksityisyyttä. Toisaalta on täysin ymmärrettävää, että vanhemmat kokevat osavansa käyttää sosiaalista mediaa lapsiaan turvallisemmin, koska se on useimmissa tapauksissa myös totta. Samalla suurin osa vanhemmista kuitenkin jakaa lapsestaan jotakin sosiaaliseen mediaan, vaikka se ei olisi millään tavalla välttämätöntä. Tämä kuvaa mielestäni hyvin Petronion (2002) teoriassa mainittua yksityisyyden dialektista luonnetta.

Kollektiiviset rajat ovat luonteeltaan sellaisia, että ne voivat olla jo valmiiksi olemassa olevia, kuten esimerkiksi organisaation sisällä, tai niistä voidaan neuvotella yhdessä, kuten esimerkiksi perheissä (Petronio 2002, 72). Rajojen kollektiivisuus tulee mielestäni hyvin esiin siinä, että jotkut aineistoni vastaajista eivät esimerkiksi antaneet lastensa liittyä sosiaalisen median palveluihin. Tämä raja suojelee lapsen yksityisyyttä, mutta osaltaan myös perheen kollektiivisempaa yksityisyyttä. Samalla toistuu myös teema lapsen ja vanhemman yhteen kietoutuneesta yksityisyydestä ja identiteetistä.

Kollektiiviset rajat ovat perheille sinänsä hyvin oleellisia, koska ne erottavat perheen omaksi itsenäiseksi yksikökseen muusta maailmasta (Petronio 2002). Myös Cinon ja Dalledinon (2020, 182) tutkimuksessa havaittiin, että vanhemmat haluavat itse olla päättämässä siitä, mitä heidän lapsistaan jaetaan sosiaaliseen mediaan. Toisiin kohdistuvissa rajoissa erityisen mielenkiintoista on se, että rajan asettaja ei voi olla varma, että toinen osapuoli noudattaa asetettua rajaa. Emme esimerkiksi voi olla varmoja siitä, että sukulainen ei kielloista huolimatta julkaisisi lapsista kuvia. Rajojen rikkomisesta voi kuitenkin seurata rajaturbulenssia. (Petronio 2002, 33). Kuten kolmannessa luvussa kerrottiin, tällaisissa tilanteissa rajoja pyritään yleensä muokkaamaan ja muokattamaan uuteen tilanteeseen. Seurauksena kollektiivisen rajan rikkomisesta voi olla myös sanktioita, kuten vanhemman ja kuvan julkaisseen sukulaisen riitautuminen (Petronio 2002, 72).

Tutkimuksen kolmantena löydöksenä olivat lasten itse asettamat yksityisyyden rajat, jotka tosin tulivat esiin vanhempien kertomina. Tämän osion tulokset olivat hyviä esimerkkejä rajaturbulenssista ja lasten omien rajojen muuttumisesta. Bokin (1982, 29) mukaan lasten yksityisyyden rajat ovat vielä varsin heikkoja, koska omaa identiteettiä ollaan vasta muodostamassa. Vanhemmat myös opettavat lapsilleen yksityisyysääntöjä (Petronio 2002, 7). Younissin ja Smollarin (1985, viitattu lähteessä Petronio 2002, 6–7) mukaan varsinkin teini-ikäisten tärkeä kehitystehtävä on rajan muodostaminen itsen ja omien vanhempien välille. Kaikki nämä asiat ovat nähtävissä myös oman tutkimukseni tuloksissa. Lapset osoittivat omien yksityisyyden rajojen muuttamista ja asettamista esimerkiksi tilanteissa, joissa he olivat pyytäneet vanhempiaan poistamaan vauvakuviaan tai olemaan julkaisematta heistä tunnistettavia kuvia. Kuten yllä totesin, vanhempien vastauksissa välittyi kuitenkin se, että he kunnioittivat lapsen asettamia rajoja, kun lapsi ne ilmaisi. Lapsen omien rajojen muodostaminen ja neuvottelu tulivat esiin myös niissä vastauksissa, joissa vanhemmat kertoivat keskustelunsa lastensa kanssa siitä, mitä he vanhempina voivat näistä sosiaaliseen mediaan julkaista. On kuitenkin pohdittava sitä, onko kuvien ja tietojen julkaiseminen lapsesta tarpeellista, jos lapset todistettavasti asettavat myöhemmin omia rajojaan yksityisyydelleen ja haluavat julkaisuja poistettavan.

Kaiken kaikkiaan tutkimuksessa kävi ilmi, että vanhemmat käyttävät erilaisia yksityisyydensääntöjä ja niistä muodostuvia rajoja sen päättämiseen, mikä on yksityistä ja mikä julkista. Petronion (2002) teoriassa pohditaan jonkin verran sitä, miten yksityisyyden säännöt muodostuvat. Omassa tutkimuksessani en päässyt käsiksi siihen, miksi vanhemmat pohjimmiltaan toimivat lastensa yksityisyyden kanssa juuri niin kuin toimivat. Yksi Petronion (2002) mainitsema tekijä sääntöjen syntymisessä on kulttuuri. Oman tutkimukseni vastaajat olivat oletettavasti suurimmaksi osaksi suomalaisen kulttuurin edustajia, mutta en voi olla siitä varma. Jäin pohtimaan sitä, minäkalaisia yksityisyyteen liittyviä erityispiirteitä suomalaisessa kulttuurissa oikeastaan

on. Suomalainen yksityisyyskäsitys on erilainen esimerkiksi ainakin alastomuuden suhteen, jos mietitään vaikkapa saunassa olemista tai lapsilta odotettua pukeutumista uimarannalla. Tämän aiheen suhteen suomalaisten yksityisyyden rajat ovat siis kenties hiukan ohuempia, kuin joissakin muissa maissa. Toisaalta suomalaisuuteen kuuluu mielestäni tietynlainen yksityisyys ja suojelemisen tarve yksityisten asioiden suhteen. Voikin olla, että omat henkilökohtaiset asiat halutaan herkemmin pitää yksityisinä, kuin muissa kulttuureissa. Yksityisyyden sääntöjen ja rajojen löytymisestä huolimatta tutkimuksessani ei kuitenkaan selvinnyt miten nämä rajat ja säännöt syntyvät, joten vastausta siihen, mikä pohjimmiltaan ohjaa asioiden yksityistämistä ja julkistamista, ei löytynyt.

6.3 Sosiaalityön paikka lapsen yksityisyyden suojelemissa

Kolmas tutkimuskysymykseni käsitteli sitä, mikä sosiaalityön ja varsinkin lastensuojelun roolin tulisi olla lapsen yksityisyyden suojelemissa. Tähän tutkimuskysymykseen en ole etsinyt vastauksia kysymyslomakkeen aineiston avulla, vaan kyse on enemmänkin omista havainnoistani tutkimukseni taustatyön ja saamieni tulosten suhteen. Webb, Ledbetter ja Norwood (2014, 359) toteavat, että sosiaalinen media itsessään on alusta, joka mahdollistaa rajojen rikkomisen, koska siellä voi julkaista tietoa oman itsensä lisäksi myös muista. Oman tutkimukseni pohjalta olen sitä mieltä, että sosiaalinen media näyttäytyy paikkana, joka mahdollistaa lasten rajojen rikkomisen vanhempien ja muiden aikuisten toimesta.

Tutkimukseni perusteella suurin osa vanhemmista julkaisee jotakin lapsistaan sosiaaliseen mediaan. Suurin osa vastaajista oli asettanut jonkinlaisia yksityisyyden rajoja. Tutkimustuloksista jäi silti kauttaaltaan kuva, että julkaisemisen edut olivat vanhempien mielessä suurempia, kuin siitä mahdollisesti koituvat riskit. Kaikille julkaisemisen riskit eivät myöskään tuntuneet olevan selkeitä. Vanhempia tulisi tehdä entistä tietoisemmiksi sosiaalisen median riskeistä ja myös omasta velvollisuudestaan lapsen yksityisyyden suojelejoina. Tärkeä on myös lapsen oman toimijuuden huomiointi, osa toimijuudesta poistuu, kun lapsen elämää rakennetaan vauvasta asti sosiaaliseen mediaan.

Luvussa kaksi olen käsitellyt lapsen yksityisyyttä oikeudellisesta näkökulmasta. Lainsäädäntö ja kansainväliset sopimukset keskittyvät tilanteisiin, joissa lapsi itse käyttäytyy internetissä itseään vaarantavalla tavalla tai joku ulkopuolinen henkilö käyttää lapsen tietoja väärin. Suositukset siitä, kuka lapsen henkilötietojen luovuttamisesta voi tosiasiallisesti päättää, taas keskittyvät vahvasti huoltajaan, mutta eivät huomioi sitä, että myös huoltaja voi käyttää lapsen tietoja väärin. Tässä vaiheessa

myös oikeudelliset ennakkotapaukset, joissa vanhempi olisi loukannut lapsen yksityisyyttä sosiaalisessa mediassa tuntuvat puuttuvan. Tutkimusten mukaan lapset itse toivoisivat vanhemmiltaan sensitiivisempää otetta omien asioidensa julkaisuun Tervo (2016, 90, 92). Kaiken kaikkiaan voidaan todeta, että sharenting ja lapsen yksityisyyteen liittyvä lainsäädäntö ja tietoisuus on puutteellista niin Suomessa, kuin maailmalla.

Lastensuojelun ensisijaisena tehtävä on suojella lasta. Tällä hetkellä lastensuojelulaista puuttuvat kuitenkin konkreettiset keinot lapsen suojelemiseen sharenting-ilmiöltä. Lainsäädäntöön tulisi tehdä konkreettisia muutoksia, kuten Norjassa tehty uudistus, jonka avulla tietosuojavaltuutettu voi estää lapsen yksityisyyteen huoltajan toimesta kohdistama loukkaus (Tervo 2016, 92). En usko, että ainakaan lähitulevaisuudessa olisi kovin realistista odottaa, että lasten asioiden julkaiseminen sosiaaliseen mediaan kiellettäisiin kokonaan, mutta lainsäädännössä tulisi olla enemmän keinoja lapsen suojelemiseen. Lainsäädäntö toisi myös lastensuojelulle vakuuttavamman mandaatin asian käsittelemiseen ja siihen puuttumiseen.

7 JOHTOPÄTÖKSET & POHDINTA

7.1 Tulosten yhteenveto ja ajatuksia jatkotutkimuksesta

Tässä tutkimuksessa olen käsitellyt sharenting-ilmiötä yksityisyyden hallinnan teoreettisesta näkökulmasta. Lisäksi olen selvittänyt vastauksia kolmeen tutkimuskysymykseen; 1. Mitä vanhemmat jakavat lapsistaan sosiaaliseen mediaan? Miten vanhemmat päättävät mikä on yksityistä ja mikä julkista? Mikä on sosiaalityön paikka lasten yksityisyyden suojelemisessa? Tutkimuksessani selvisi, että suurin osa vanhemmista julkaisee lapsestaan kuvia tai tietoja sosiaaliseen mediaan. Tietojen ja kuvien jakaminen liittyi haluun pitää yhteyttä perheeseen ja muihin läheisiin. Lisäksi äidit vaikuttivat olevan suuremmassa vastuussa lapsen yksityisyyden hallinnoinnista. Nämä tulokset antavat aihetta pohtia sitä, kuinka suuri osa ihmisten elämää sosiaalisesta mediasta on tullut. Jatkotutkimuksen aihetta on mielestäni esimerkiksi äitien roolissa lasten yksityisyyden hallinnassa. Mielenkiintoista olisi esimerkiksi selvittää lapsen ja äidin identiteettien yhteyttä jakamiseen sekä äitiyteen liittyvien odotusten ja paineiden vaikutusta jakamiskäyttäytymiseen.

Huolimatta siitä, että valtaosa vanhemmista julkaisi lapsestaan jotakin, suurin osa vanhemmista kohdisti julkaisemiseen myös tiettyjä rajoja, joilla he pyrkivät suojelemaan lastensa ja perheensä yksityisyyttä. Tutkimusaineistostani löytyi kolmeen eri kategoriaan kuuluvia yksityisyyden rajoja. Nämä rajat koostuivat useista eri yksityisyyttä koskevista säännöistä. Vanhemmat kohdistivat näitä yksityisyyden rajoja omaan toimintaansa sekä toisiin ihmisiin. Lisäksi vanhemmat kertoivat omien lastensa asettamista yksityisyyden rajoista. Vanhemman omaan toimintaan liittyvät rajat vastasivat Petronion (2002) teoriassa yksilökohtaisia sekä kollektiivisia rajoja. Vanhempien omaa toimintaa koskevien rajojen joukossa oli monia erilaisia lapsen yksityi-

syyden suojelemiseen tähtääviä keinoja, kuten lapsen kasvojen peittäminen, vain tietyissä sosiaalisen median palveluissa julkaiseminen ja lapsen kokonaan pitäminen poissa sosiaalisesta mediasta. Nämä tulokset valottivat mielestäni vanhempien tapaa käsittää lastensa yksityisyys osana omaa yksityisyyttään. Ne vanhemmista, jotka pyrkivät suojelemaan lapsensa yksityisyyttä esimerkiksi niin, että he julkaisivat lapsista kuvia vain kasvot peitettynä, vaikuttivat silti kokevan tarvetta julkaista lapsesta edes jotakin. Tämä herätti minussa ajatuksia siitä, että vanhemmat, jotka kuitenkin julkaisivat jotakin lapsistaan, kokivat jollakin tavalla olevansa oikeutettuja lapsen yksityisiin tietoihin ja niiden julkaisemiseen. Ne vanhemmat puolestaan, jotka olivat päättäneet olla julkaisematta ollenkaan, kertoivat, että kokivat, että heillä ei ole oikeutta puutta lapsensa yksityisyyteen tai jakaa tämän yksityisiä tietoja.

Oikeus päättää oman lapsen yksityisyydestä korostuu jo huoltajan laillisessa asemassa. Pohdin kuitenkin sitä, että myös vanhemmuus itsessään ja vaikeus eriyttää oma identiteetti lapsen identiteetistä, voivat aiheuttaa käsityksen siitä, että vanhempi olisi jollakin lailla oikeutettu jakamaan lapsen yksityisiä asioita. Tutkimuksessani käsitteinkin paljon sitä, ovatko lapsen asioiden sosiaaliseen mediaan jakamisesta saatavat edut niin suuria, että jakaminen kannattaa sen riskeistä huolimatta. Jatkon kannalta olisi tärkeää selvittää, mitä nämä jakamisesta saatavat edut ovat. Omassa tutkimuksessani edut vaikuttivat liittyvän lähinnä siihen, että jakaminen mahdollisti yhteydenpidon läheisiin. Olisi mielenkiintoista selvittää, liittyykö jakamiseen esimerkiksi jonkinlaista sosiaalista statusta tai omaa vanhemmuutta vahvistavaa etua.

Tärkeä tutkimuksen kohde on myös lapsen oman toimijuuden katoaminen, kun hänen elämäntarinansa julkaistaan sosiaaliseen mediaan jo syntymästä lähtien. Olisi hyvin mielenkiintoista ja tärkeää selvittää esimerkiksi pitkittäistutkimuksen keinoin, miten koko elämän julkisena oleminen vaikuttaa lapseen. Tätä aihetta voitaisiin mielestäni tutkia erityisesti perhevloggaajien ja muiden lapsestaan hyvin paljon sosiaaliseen mediaan julkaisevien vanhempien kannalta. Sosiaalista mediaa työn ja lasten kautta yhdistävien vanhempien osalta olisi myös mielenkiintoista tutkia syvemmin julkaisemisen syitä.

Toisiin kohdistetut yksityisyyden rajat vastasivat Petronion (2002) teoriassa kollektiivisia rajoja. Toisiin kohdistetut yksityisyyden rajat olivat mielestäni siinä mielessä mielenkiintoisia, että samat vanhemmat, jotka julkaisivat lapsistaan jotakin sosiaaliseen mediaan, olivat kuitenkin tarkkoja siitä, että kukaan muu (mukaan lukien lapset itse) ei julkaise lapsesta mitään epäsopevaa. Myös tämä vahvistaa käsitystä siitä, että vanhemmat kokevat jollakin tapaa lapsen yksityisyyden myös omaksi yksityisyydekseen. Erimielisyydet kollektiivisissa rajoissa aiheuttivat aineistossa rajaturbulenssia. Jatkon kannalta voisi olla tärkeää selvittää, miten ristiriitatilanteissa ratkotaan yksityisyyden rajoja uudelleen.

Lasten itse ilmaisemat rajat, vaikkakin vanhempien kautta esiin tulleina, osoittivat sen, että aineistossa esiintyi rajaturbulenssia, joka kertoi myös lasten omien yksityisyyden rajojen muuttumisesta ja kehittymisestä. Näiden ristiriitatilanteiden myötä lapset vaikuttivat kehittävän laajemman käsityksen siitä, millaiseksi halusivat oman yksityisyytensä muotoutuvan ja sitä kohdeltavan. Edellä kirjoitin siitä, kuinka vanhemmat tuntuivat sekoittavan raja oman ja lapsensa yksityisyyden välillä. Näissä tilanteissa, joissa lapsi ilmaisi itseään koskevan rajan, vanhempi tuntui kunnioittavan sitä. Varsinkin suomalaisessa kontekstissa tarvittaisiin lisää tutkimusta siitä, miten lapset itse kokevat vanhempiensa toiminnan oman yksityisyytensä suhteen.

Kaiken kaikkiaan oma tutkimukseni valotti sitä, että vanhemmat päättivät lastensa yksityisyydestä erilaisten sääntöjen ja rajojen avulla. Tutkimukseni ei kuitenkaan päässyt pureutumaan syvemmälle siihen, mistä ja miten nämä säännöt ja rajat oikeastaan muodostuvat. Olisinkin mielenkiintoista toteuttaa vanhemmille tutkimus, jossa paneuduttaisiin tarkemmin esimerkiksi siihen, miten kulttuuri ja muut vastaavat tekijät vaikuttavat vanhempien yksityisyyksitykseen.

Kolmas tutkimuskysymykseni koski sosiaalityön paikkaa lasten yksityisyyden suojelussa. Tutkimukseni tuloksista ja taustoituksesta kävi selkeästi ilmi, että lainsäädäntö lasten yksityisyyden suojan ja sharenting-ilmioon liittyen ei ole ajan tasalla. Käsitteelin tutkimuksessani asiaa usean lain ja ennakkotapauksen kannalta, mutta jatkoa varten voisi olla tarpeellista tehdä vielä kattavampi oikeustieteellinen katsaus aiheeseen. Tällainen kartoitus antaisi myös paremmat mahdollisuudet mahdollisten lakiuudistusten esittämiseen ja pohtimiseen.

7.2 Tutkimuksen luotettavuus

Tutkimuksen luotettavuutta on mahdollista arvioida käyttämällä validiteetin ja reliabiliteetin käsitteitä. Hyvän validiteetin omaava tutkimus on sellainen, jossa tutkimusmenetelmällä on onnistuttu mittaamaan sitä, mitä on aiottukin mitata. Tutkimuksen reliabiliteetin arviointi puolestaan liittyy siihen, onko tutkimus toteutettu niin, että se voidaan toistaa uudestaan muissa tutkimuksissa. (Puusa, Juuti & Aaltio 2020). Käytin tutkimuksessani verkossa olevaa kyselylomaketta. Kyselylomakkeeni validiteetti oli siinä mielessä hyvä, että sen avulla onnistuin löytämään vastauksia sekä siihen, mitä vanhemmat julkaisevat, että siihen, miten he päättävät mikä on yksityistä ja mikä julkista. Huomasin kuitenkin kyselyn vastauksia analysoidessani, että osa kysymyksistä tuotti hyvin samanlaisia vastauksia. Esimerkiksi kysymyksessä neljä, kysyin, julkaisivatko vanhemmat lapsistaan kuvia ja tietoja sosiaaliseen mediaan. Moni vastaaja kertoi jo tässä kysymyksessä siitä, millaisin tavoin he rajasivat omia julkaisujaan. Tämän

takia myöhemmissä kysymyksissä esiintyi toistoa vastausten osalta. Samanlainen ilmiö esiintyi myös niissä kysymyksissä, joissa kysyin, onko vanhempi sopinut lapsensa kanssa mitä lapsi itse saa julkaista itsestään ja mitä hän saa vanhempana julkaista lapsista. Näihin kysymyksiin tuli monia vastauksia, joissa vastaaja kertoi lapsensa olevan vielä niin pieni, etteivät he olleet keskustelleet asiasta. Tämän olisi voinut välttää, jos olisin laittanut kysymykseen ohjeen olla vastaamatta, jos lapsi oli vielä liian pieni ymmärtämään asiaa. Lisäksi kysymyslomakkeessa olisi vielä voinut kysyä vastaajien ikää, jotta omaa tutkimustani olisi ollut helpompi vertailla aikaisempiin tutkimuksiin vastaajien iän ja julkaisukäyttäytymisen kannalta. Toisaalta tiedostan, että yhdessä tutkimuksessa ei ole mahdollista käsitellä kaikkea ja liian monen asian kysyminen samassa kyselyssä olisi myös osaltaan voinut heikentää tutkimuksen validiteettia.

Oman tutkimukseni reliabiliteetti on mielestäni hyvä, koska olen koko tutkimuksen ajan pyrkinyt kuvailemaan tarkasti ja avoimesti, miten olen tutkimustani toteuttanut. Tutkimustuloksiin ja aineistosta tekemiini tulkintoihin ovat kuitenkin väistämättä vaikuttaneet omat elämänkokemukseni, ennakkoasenteeni ja oletukseni.

Tutkimusta tulee arvioida myös aineiston edustavuuden kannalta. Aineiston koko oli 99 vastaajaa, joka oli riittävä tutkimukseni tavoitteiden saavuttamiseksi. Aineiston edustavuus ei kuitenkaan ole yhtä hyvä. Keräsin aineiston Facebook-ryhmistä, joten aineistoon on valikoitunut sellaisia henkilöitä, jotka ovat näissä ryhmissä ja haluavat vastata kyselyyn. Lisäksi ryhmät olivat hyvin naisvaltaisia, joten aineisto ei edusta väestöä hyvin eikä siitä voi tehdä kovin suoraviivaisia yleistyksiä koko väestöä koskien. Yhtenä lisähuomautuksena haluan nostaa myös esiin toisen käden lähteiden määrän tutkimuksessani. Varsinkin luvussa kolme esiintyy hyvin paljon tällaisia lähteitä. Toisen käden lähteiden suuri määrä kyseisessä luvussa johtuu siitä, että hyvin monet Petronion (2002) käyttämistä lähteistä olivat niin vanhoja, että minun ei ollut mahdollista päästä käsiksi niihin. Olen pyrkinyt kompensoimaan tätä käyttämällä tutkimuksen muissa osissa hyvin laajasti sekä kotimaisia, että ulkomaisia lähteitä.

Kaiken kaikkiaan olen kuitenkin tyytyväinen tutkimukseni toteutukseen ja koen, että pystyin löytämään vastauksia kaikkiin tutkimuskysymyksiin. Tutkimuskysymysten vastausten lisäksi olen onnistunut myös esittämään valitsemaani aiheeseen uusia näkökulmia. Nämä näkökulmat ovat mielestäni erityisen arvokkaita, koska aiheen tutkimus suomalaisessa kontekstissa on ollut varsin vähäistä. Toivon, että esittämäni jatkotutkimusehdotukset voivat toimia inspiraationa seuraaville tutkimuksille.

LÄHTEET

Abidin, C. (2017). #familygoals: Family influencers, calibrated amateurism, and justifying young digital labor. *Social Media + Society*, 3(2), 1–15. <https://doi.org/10.1177/2056305117707191>

Acquisti, A., Brandimarteand, L. & Loewenstein G. (2015). Privacy and human behavior in the age of information. *Science*, 347(622), 509–514. <https://www.science.org/doi/10.1126/science.aaa1465>

Altman, I. (1975). *The Environment and Social Behavior: Privacy, Personal Space, Territory, Crowding*. Monterey, CA: Brooks/Cole.

Ammari, T., Kumar, P., Lampe, C. & Schoenebeck, S. (2015). Managing children's online identities. Teoksessa J. Boy, F. Detienne, & J. D. Fekete (toim.), *Proceedings of the 33rd annual ACM conference on human factors in computing systems* (s.1895–1904). New York: Association for Computing Machinery Press. https://yardi.people.si.umich.edu/pubs/Schoenebeck_ManagingChildrensIdentities15.pdf

Ampuja, M., Koivisto, J. & Väliverronen, E. (2014). Medioituminen: iskusana, analyttinen työkalu vai uusi paradigma. *Media ja viestintä*, 37(2), 22–37. <https://journal.fi/mediaviestinta/article/view/62864>

Archer, C. & Kao K-T. (2018). Mother, baby and Facebook make three: does social media provide social support for new mothers? *Media International Australia*. 168(1), 122–139. <https://journals.sagepub.com/doi/abs/10.1177/1329878X18783016>

Autenrieth, U. (2014). Die Bilderwelten der Social Network Sites. Bildzentrierte Darstellungsstrategien, Freundschaftskommunikation und Handlungsorientierungen von Jugendlichen auf Facebook und Co [The visual worlds of social network sites. Image-centered presentation strategies, friendship communication and action orientations of young people on Facebook and Co.]. Baden-Baden: Nomos

Autenrieth, U. (2018). Family photography in a networked age: Anti-sharenting as a reaction to risk assessment and behaviour adaption. Teoksessa G. Mascheroni, C. Ponte & A. Jorge (toim.), *Digital Parenting. The Challenges for Families in the Digital Age* (s.219-231). Göteborg: Nordicom. https://www.nordicom.gu.se/sites/default/files/kapitel-pdf/20_autenrieth.pdf

AVG Technologies. (2010). *AVG digital diaries: celebrating infants and toddlers online and offline*. Haettu 13.2.2022 osoitteesta <http://www.avgdigital-diaries.com/post/6874775716/digital-diaries-digital-birth-celebrating>

Bartholomew, M. K., Schoppe-sullivan, S. J., Glassman, M., Dush, C. M. K. & Sullivan, J. M. (2012). New Parents' Facebook Use at the Transition to Parenthood. *Family Relations*, 61(3), 455–469. <http://www.jstor.org/stable/41495222>

Bath, K. E., & Daly, D. L. (1972). Self-disclosure: Relationships to selfdescribed personality and sex differences. *Psychological Reports*. 31, 623–628.

Baxter, L. A., & Montgomery, B. M. (1996). *Relating: Dialogues and dialectics*. New York: Guilford.

Berardo, F. M. (1974). Family invisibility and family privacy. Teoksessa S. T. Margulis (toim.), *Privacy* (s.55–72). Stony Brook, NY: Environmental Design Research Association.

Blum-Ross, A. & Livingstone, S. (2017) "Sharenting," parent blogging, and the boundaries of the digital self. *Popular Communication*, 15(2) 110–125. [10.1080/15405702.2016.1223300](https://doi.org/10.1080/15405702.2016.1223300)

Bok, S. (1982). *Secrets: On the ethics of concealment and revelation*. New York: Pantheon.

Borg, S. (2021). Kyselylomakkeen laatiminen. <https://www.fsd.tuni.fi/fi/palvelut/menetelmaopetus/kvanti/kyselylomake/laatiminen/>

Boyd, D. & Hargittai, E. (2010). Facebook privacy settings: Who cares? *First Monday*. 15(8). <http://journals.uic.edu/ojs/index.php/fm/article/view/3086/2589>

Brighenti, A. (2007). Visibility: A category for the social sciences. *Current Sociology*, 55(3), 323–342. [doi:10.1177/0011392107076079](https://doi.org/10.1177/0011392107076079)

Brosch, A. (2016). When the Child is Born into the Internet: Sharenting as a Growing Trend among Parents on Facebook. *The New Educational review*, 43(1), 225–235. https://www.researchgate.net/publication/299601525_When_the_Child_is_Born_into_the_Internet_Sharenting_as_a_Growing_Trend_among_Parents_on_Facebook

Brosch, A. (2018). Sharenting: Why Do Parents Violate Their Children's Privacy? *The New Educational Review*, 54(4), 75–85. https://rebus.us.edu.pl/bitstream/20.500.12128/8382/1/Brosch_Sharenting.pdf

Business Wire (2010). Digital Birth: Welcome to the Online World. Haettu 13.2.2022 osoitteesta <http://www.businesswire.com/news/home/20101006006722/en/Digital-Birth-Online-World>

Bute, JJ., Brann, M. & Hernandez R. (2019). Exploring societal-level privacy rules for talking about miscarriage. *Journal of Social and Personal Relationships*, 36(2), 79–399. doi:10.1177/0265407517731828

Caronia, L. (2010). The family's governance of children's media consumption as a moral arena: theoretical framework, methodology and first results of a study. *Ricerche Di Pedagogia E Didattica. Journal of Theories and Research in Education*, 5(1), 1-20. <https://doi.org/10.6092/issn.1970-2221/1741>

Chalklen, C. & Anderson, H. (2017). Mothering on Facebook: Exploring the privacy/openness paradox. *Social Media + Society*, 3(2), 1–10. <https://doi.org/10.1177/2056305117707187>

Chelune, G. J. (1975). Sex differences and relationship between repression-sensitization and self-disclosure. *Psychological Reports*, 37, 920.

Child Health Evaluation and Research Unit. (2015). Parents on social media: Likes and dislikes of sharenting. C.S. Mott Children's Hospital National Poll on Children's Health, 23(1). http://mottnpch.org/sites/default/files/documents/031615_sharenting_0.pdf

Child, J. & Starcher, S. (2016). Fuzzy Facebook privacy boundaries: Exploring mediated lurking, vague-booking, and Facebook privacy management. *Computers in Human Behavior*, 54, 483–490. <https://doi.org/10.1016/j.chb.2015.08.035>.

Child, J. & Westermann, A. (2013) Let's Be Facebook Friends: Exploring Parental Facebook Friend Requests from a Communication Privacy Management (CPM) Perspective. *Journal of Family Communication*, 13(1), 46-59. DOI: 10.1080/15267431.2012.742089

Child, J., Haridakis, P. & Petronio, Sandra. (2012). Blogging privacy rule orientations, privacy management, and content deletion practices: The variability of online privacy management activity at different stages of social media use. *Computers in Human Behavior*, 28, 1859–1872. 10.1016/j.chb.2012.05.004

Children's Commissioner. (2018). "Who Knows What About Me? A Children's Commissioner Report into the Collection and Sharing of Children's Data". <https://www.childrenscommissioner.gov.uk/wp-content/uploads/2018/11/cco-who-knows-what-about-me.pdf>

Cho, H., Knijnenburg, B., Kobsa, A. & Li, Y. (2018). Collective Privacy Management in Social Media: A Cross-Cultural Validation. *ACM Transactions on Computer-Human Interaction*. 25. 1–33. https://www.researchgate.net/publication/325705481_Collective_Privacy_Management_in_Social_Media_A_Cross-Cultural_Validation/citation/download

Cino, D. & Dalledonne Vandini, C. (2020). “My kid, my rule”: Governing children’s digital footprints as a source of dialectical tensions between mothers and daughters-in-law. *Studies in Communication Sciences*, 20(2), 181–202. <https://doi.org/10.24434/j.scoms.2020.02.003>

Davis, J. D. (1978). When boy meets girl: Sex roles and the negotiation of intimacy in an acquaintance exercise. *Journal of Personality and Social Psychology*, 36, 684–692.

Davis, M. H. & Franzoi, S. (1987). Private self-consciousness and self-disclosure. Teoksessa V. J. Derlega & J. H. Berg (toim.), *Self-disclosure: Theory, research, and therapy* (s. 60–80). New York: Plenum Press.

De Wolf, R. (2020). Contextualizing how teens manage personal and interpersonal privacy on social media. *New Media & Society*, 22(6), 1058–1075. doi:[10.1177/1461444819876570](https://doi.org/10.1177/1461444819876570)

DeGroot, J. & Vik, T. (2017). “We Were Not Prepared to Tell People Yet”: Confidentiality Breaches and Boundary Turbulence on Facebook" (2017). SIUE Faculty Research, Scholarship, and Creative Activity. *Computers in human behavior*, 122, 1-33. https://spark.siue.edu/siue_fac/122/

Dindia, K. & Allen, M. (1992). Sex differences in self-disclosure: A metaanalysis. *Psychological Bulletin*, 112, 106–128.

Donovan, S. (2020) “Sharenting”: The Forgotten Children of the GDPR’, *Peace Human Rights Governance*, 4(1), 35-59. <https://phrg.padovauniversitypress.it/system/files/papers/PHRG-2020-1-2.pdf>

Ellison, N. B., Vitak, J., Steinfield, C., Gray, R. & Lampe, C. (2011). Negotiating privacy concerns and social capital needs in a social media environment. Teoksessa S. Trepte & L. Reinecke (toim.), *Privacy online* (s.19–32). Berlin, Germany: Springer <https://citeseerx.ist.psu.edu/viewdoc/download?doi=10.1.1.374.2978&rep=rep1&type=pdf>

Engevik, J. (Helmikuu 2021). The positive side of “sharenting” - how it can keep you sane and connected. *Parentology*. Haettu 24.5.2022 osoitteesta <https://parentology.com/benefits-of-sharenting/>

Fox, A. & Grubbs Hoy, M. (2019). Smart devices, smart decisions? Implications of Parents' Sharenting for Children's Online Privacy: An Investigation of Mothers. *Journal of Public Policy & Marketing*, 38(4), 414-432. <https://journals-sagepub-com.ezproxy.jyu.fi/doi/pdf/10.1177/0743915619858290>

Goodstein, L. & Reinecker, V. (1974). Factors affecting self-disclosure: A review of the literature. *Progress in experimental personality research*, 7, 49-77.

Hargittai, E. & Marwick, A. (2016). "What can I really do?" Explaining the privacy paradox with online apathy. *International Journal of Communication*, 10, 3737-3757. <https://ijoc.org/index.php/ijoc/article/view/4655>

Hays, A. & Butauski, M. (2018) Privacy, Disability, and Family: Exploring the Privacy Management Behaviors of Parents with a Child with Autism. *Western Journal of Communication*, 82(3), 376-391. DOI: 10.1080/10570314.2017.1398834

Helsingin yliopisto. (Helmikuu 2017). Mikä ihmeen diginatiivi? <https://www.helsinki.fi/fi/uutiset/koulutus-ja-oppiminen/mika-ihmeen-diginatiivi>

Hernandez Goggin, G. & Ellis, K. (2020). Privacy and digital data of children with disabilities: Scenes from social media sharenting. *Media and Communication*, 8(4), 218-228. doi: <http://dx.doi.org.ezproxy.jyu.fi/10.17645/mac.v8i4.3350>

Hiniker, A., Schoenebeck, S. & Kientz, J. (2016). Not at the Dinner Table: Parents- and Children-s Perspectives on Family Technology Rules. 1374-1387. 10.1145/2818048.2819940.

Holiday, S., Norman, M. S. & Densley, R. L. (2020). Sharenting and the extended self: Self-representation in parents' Instagram presentations of their children. *Popular Communication. Advance online publication*. 20(1), 1-15. <https://www.tandfonline.com/doi/full/10.1080/15405702.2020.1744610>.

Huffpost.com. (Elokuu 2013). Angry mom uncovers "toddler bashing" Facebook group that makes fun of "ugly" babies. Haettu 15.02.2022 osoitteesta https://www.huffpost.com/entry/toddler-bashing-facebook-group-ugly-babies_n_4241706

Joinson, A. N., Reips, U. D., Buchanan, T. & Schofield, C. B. P. (2010). Privacy, trust, and self-disclosure online. *Human-Computer Interaction*, 25(1), 1-24. <https://doi.org/10.1080/07370020903586662>

Jomhari, N., Gonzalez, V.M. & Kurniawan, S.H. (2009). See the Apple of My Eye: Baby Storytelling in Social Space. *The British Computer Society*, XXIII, 238-243. https://www.researchgate.net/publication/221436700_See_the_apple_of_my_eye_Baby_storytelling_in_social_space

Jyväskylän yliopisto. (2017). Viestinnän sanasto. Haettu 19.5.2022 osoitteesta <https://www.jyu.fi/hytk/fi/laitokset/kivi/opiskelu/tutkinto-ohjelmat-ja-oppiaineet/viestinta/opiskelu/sanasto/viestinnan-sanasto-23052017.pdf>

Kamenetz, A. (Kesäkuu 2019). The problem with 'sharenting.' *The New York Times*. Haettu 13.2.2022 osoitteesta <https://www.nytimes.com/2019/06/05/opinion/children-internet-privacy.html>

Kaplan, A. & Haenlein, M. (2010). Users of the world, unite! The challenges and opportunities of social media. *Business Horizons*, 53(1), 59–68. <https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S0007681309001232>

Hichang, C., Knijnburg, B., Kobsa, A. & Li, Y. (2018). Collective Privacy Management in Social Media: A Cross-Cultural Validation. *ACM Transactions on Computer-Human Interaction*, 25(3), 17–33. <https://journals-sagepub-com.ezproxy.jyu.fi/doi/10.1177/0038038511416169>

Krotz, F. (2009). Mediatization: A Concept with which to Grasp Media and Societal Change. Teoksessa K. Lundby (toim.), *Mediatization: Concept, Changes, Consequences* (s. 21–40). New York: Peter Lang.

Laaksonen, S-M., Matikainen, J. & Tikka, M. Tutkimusotteita verkosta. Teoksessa S-M. Laaksonen, J. Matikainen & M. Tikka (toim.), *Otteita verkosta. Verkon ja sosiaalisen median tutkimusmenetelmät* (s.9–33). Tampere: Vastapaino.

Lankton, N., McKnight, H. & Tripp, J. (2017). "Facebook Privacy Management Strategies: A Cluster Analysis of User Privacy Behaviors." *Computers in Human Behavior*, 76 (November), 149–63. https://www.researchgate.net/publication/318373627_Facebook_privacy_management_strategies_A_cluster_analysis_of_user_privacy_behaviors

Lastensuojelun keskusliitto. (2019). Lapsi verkossa- näkökulmia lasten oikeuksiin ja tietosuojaan digitaalisessa ympäristössä. <https://www.lskl.fi/wp-content/uploads/Lapsi-verkossa.pdf>

Le Moignan, E., Lawson, S., Rowland, D. A., Mahoney, J. & Briggs, P. (2017). Has Instagram fundamentally altered the "family Snapshot"? In Proceedings of the 2017 CHI conference on human factors in computing systems. *Association for Computing Machinery*, 4935–4947. <https://doi.org/10.1145/3025453.3025928>

Leaver, T. (2015). Researching the ends of identity: Birth and death on social media. *Social Media + Society*, 1(1), 1–2. <https://www-proquest-com.ezproxy.jyu.fi/docview/2343068116?pq-origsite=primo>

Leaver, T. (2018). Co-creating birth and death on social media. Teoksessa Z. Papacharissi (toim.), *A networked self: Birth, life, death* (s. 35–49). London, New York:

Routledge https://www.academia.edu/35206114/Co_Creating_Birth_and_Death_on_Social_Media?pop_sutd=false

Lindqvist, J. (4.11.2022). *Sharenting: lapsella on oikeus yksityisyyteen*. Haettu 16.1.2023 osoitteesta <https://www.lskl.fi/blog/sharenting-lapsella-on-oikeus-yksityisyyteen/>

Lipu M, Siibak A. (2019). 'Take it down!': Estonian parents' and pre-teens' opinions and experiences with sharenting. *Media International Australia*, 170(1), 57–67. doi:10.1177/1329878X19828366

Livingstone, S. & Third, A. (2017). Children and young people's rights in the digital age: An emerging agenda. *New Media & Society*, 19(5), 657–670. <https://journals-sagepub-com.ezproxy.jyu.fi/doi/10.1177/1461444816686318>

Livingstone, S. (2006). Children's privacy online: experimenting with boundaries within and beyond the family. Teoksessa Kraut, R., Brynin, M. & Kiesler, S. (toim.), *Computers, Phones, and the Internet: Domesticating Information Technology. Human technology interaction series* (s. 145–167). Oxford University Press.

Livingstone, S., & Blum-Ross, A. (2020). *Parenting for a digital future: How hopes and fears about technology shape children's lives*. New York, NY: Oxford University Press

Livingstone, S., Blum-Ross, A. & Zhang, D. (2018). What do parents think, and do, about their children's online privacy? *Parenting for a digital future*. London: London School of Economics and Political Science. http://eprints.lse.ac.uk/87954/1/Livingstone_Parenting%20Digital%20Survey%20Report%203_Published.pdf

Madden, M. (2012). Privacy management on social media sites. Pew Research Centre. <https://www.pewresearch.org/internet/2012/02/24/privacy-management-on-social-media-sites/>

Mascheroni, G. (2018). Researching datafied children as data citizens, *Journal of Children and Media*, 12(4), 517–523. DOI: 10.1080/17482798.2018.1521677

Mintel (2018), "Marketing to Moms," (October), <http://reports.mintel.com/display/860721/>

Nominet. (Helmikuu 2018). "More than 2.7 m Parents Share Family Photos with Complete Strangers Online, <https://www.nominet.uk/2-7m-parents-share-family-photos-complete-strangers-online/>

O’Keeffe Schurgin, G. & Clarke-Pearson, K. (2011). The impact of social media on children, adolescents, and families. *Pediatrics*, 127(4), 800-804. <https://publications.aap.org/pediatrics/article/127/4/800/65133/The-Impact-of-Social-Media-on-Children-Adolescents?autologincheck=redirected>

O’Neill, J. (Maaliskuu 2015), The Disturbing Facebook Trend of Stolen Kids Photos, March 3, <https://www.yahoo.com/news/mom-my-son-was-digitally-kidnapped-what-112545291567.html>

Oulun kaupungin kirjasto. (2021). Digitaalinen jalanjälki. Viitattu 3.11.21 <https://evaitaopiskeluun.fi/verkkotiedonhaku/digitaalinen-jalanjalki/>

Ouvrein, G. & Verswijvel, K. (2019). Sharenting: Parental adoration or public humiliation? A focus group study on adolescents' experiences with sharenting against the background of their own impression management. *Children and youth services review*, vol. 99, 319-327. https://econpapers.repec.org/article/eecysrev/v_3a99_3ay_3a2019_3ai_3ac_3ap_3a319-327.htm

Petronio, S. & Kovach, S. (1997). Managing privacy boundaries: Health providers' perceptions of resident care in Scottish nursing homes. *Journal of Applied Communication Research*, 25, 115-131.

Petronio, S. & Child, J. (2020). Conceptualization and operationalization: utility of communication privacy management theory. *Current Opinion in Psychology*, 31(76), 76-82. https://scholarworks.iupui.edu/bitstream/handle/1805/21434/Petronio_2019_conceptualization.pdf?sequence=1&isAllowed=y

Petronio, S. (2010). Communication Privacy Management Theory: What Do We Know About Family Privacy Regulation? *Journal of Family Theory & Review*, 2(3), 175-196. <https://doi.org/10.1111/j.1756-2589.2010.00052.x>

Petronio, S. (2002). *Boundaries of Privacy: Dialectics of Disclosure*, State University of New York Press.

Petronio, S., Martin, J. & Littlefield, R. (1984). Prerequisite conditions for self-disclosure: A gender issue. *Communication Monographs*, 51, 268-273.

Puusa, A., Juuti, P. & Aaltio, I. (2020). *Laadullisen tutkimuksen näkökulmat ja menetelmät*. Helsinki: Gaudeamus.

Rainie, L. & Wellman, B. (2012). *Networked: The New Social Operating System*. Massachusetts: MIT Press.

Ranzini, G., Newlands, G. & Lutz, C. (2020). Sharenting, Peer Influence, and Privacy Concerns: A Study on the Instagram-Sharing Behaviors of Parents in the United Kingdom. *Social Media + Society*, 1-13. doi:[10.1177/2056305120978376](https://doi.org/10.1177/2056305120978376)

Räsänen, P. & Sarpila, O. (2013). Internet-lomake vai ei? Verkkokyselylomake postikyselyitä täydentävänä tiedonkeruun menetelmänä. Teoksessa S-M. Laaksonen, J. Matikainen & M. Tikka (toim.), *Otteita verkosta. Verkon ja sosiaalisen median tutkimusmenetelmät* (s. 68–83). Vastapaino.

Schoeman, F. D. (1984). Privacy: Philosophical dimensions of the literature. Teoksessa F. D. Schoeman (toim.), *Philosophical dimensions of privacy: an anthology* (1–33). Cambridge, England. Cambridge university press.

Shmueli, B. & Blecher-Prigat, A. (2011). Privacy for). *Columbia Human Rights Law Review*, 42, pp. 759-95. https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=1746540

Smahel, D., Machackova, H., Mascheroni, G., Dedkova, L., Staksrud, E., Ólafsson, K., Livingstone, S. & Hasebrink, U. (2020). EU Kids Online 2020: Survey results from 19 countries. <https://www.lse.ac.uk/media-and-communications/assets/documents/research/eu-kids-online/reports/EU-Kids-Online-2020-10Feb2020.pdf>

Stanford, K. (Elokuu 2015). "Digital kidnapping" will make your skin crawl. *Bustle*. Haettu 24.5.2022 osoitteesta <https://www.bustle.com/articles/102002-digital-kidnapping-trend-is-all-over-social-media-and-it-will-make-your-skin-crawl>

Statista.com: Clement: Number of global social media users 2010–2021. <https://www.statista.com/statistics/278414/number-of-worldwide-social-network-users/>

Steinberg, S. B. (2017). SHARENTING: CHILDREN'S PRIVACY IN THE AGE OF SOCIAL MEDIA. *Emory Law Journal*, 66(4), 839–884. <https://www.proquest.com/scholarly-journals/sharenting-childrens-privacy-age-social-media/docview/1903824128/se-2?accountid=11774>

Taddicken, M. (2014). The "privacy paradox" in the social web: The impact of privacy concerns, individual characteristics, and the perceived social relevance on different forms of self-disclosure. *Journal of Computer-Mediated Communication*, 19(2), 248–273. <https://doi.org/10.1111/jcc4.12052>

Taylor, D. A. (1979). Motivational bases. Teoksessa G. J. Chelune (Ed.), *Self-disclosure* s.110–150). San Francisco: Jossey-Bass.

Tervo, J. (2016). *Suositukset lapsen yksityisyyden suojaamiseksi digitaalisessa mediassa. Lapsen yksityisyyden suoja digitaalisessa mediassa.* Lastensuojelun keskusliitto.

https://www.lskl.fi/wp-content/uploads/Lapsen_yksityisyyden_suoja_digitaalisessa_mediassa.pdf

Tietosuoja-asetus.org. (2022). EU:n uusi tietosuoja-asetus koskettaa lähes jokaista yritystä ja yhdistystä. Haettu 15.2.2022 osoitteesta <https://www.tietosuoja-asetus.org/>

Tiidenberg, K. & Baym, N. K. (2017). Learn it, buy it, work it: Intensive pregnancy on Instagram. *Social Media + Society*, 3(1), 1-13.
<https://doi.org/10.1177/2056305116685108>

Tilastokeskus. (2022). Äidit tilastoissa. <https://stat.fi/tup/poimintoja-tilastovuodesta/aidit-tilastoissa.html#tyollisyys>. Viitattu 2.11.2022.

Tuomi, J. & Sarajärvi, A. (2009). Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Helsinki: Tammi.

Tuomi, J. & Sarajärvi, A. (2002). Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino.

Unicef. (2021). *Stop sharenting*. <https://www.unicef.no/nyheter/barns-rettigheter/6-tips-til-foreldre-om-deling-av-barnebilder> (21)

Unicef. (2021a). Kysymyksiä ja vastauksia lapsen oikeuksien sopimuksesta. <https://www.unicef.fi/lapsen-oikeudet/kysymyksia-ja-vastauksia/>. Viitattu 14.9.2021.

Vehkalahti, K. (2008). Kyselytutkimuksen mittarit ja menetelmät. Vammalan kirjapaino.

Virkkala, T. (2016). *Oikeudellinen katsaus lapsen yksityisyyden suojaan verkossa. Lapsen yksityisyyden suoja digitaalisessa mediassa*. Lastensuojelun keskusliitto.
https://www.lskl.fi/wp-content/uploads/Lapsen_yksityisyyden_suoja_digitaalisessa_mediassa.pdf

Vuori, J. Laadullinen sisällönanalyysi. Teoksessa J. Vuori (toim.), Laadullisentutkimuksen verkkokäsikirja. Tampere: Yhteiskuntatieteellinen tietoarkisto 2021. Saatavilla: <https://www.fsd.tuni.fi/fi/palvelut/menetelmaopetus/kvali/analyysitavanvalinta-ja-yleiset-analyysitavat/laadullinen-sisallonanalyysi/>, viitattu 23.5.2022

Wartella, E. & Jennings, N. (2001). New Members of the Family: The Digital Revolution in the Home. *Journal of Family Communication*, 1(1), 59-69 https://www.tandfonline-com.ezproxy.jyu.fi/doi/citedby/10.1207/S15327698JFC0101_07?scroll=top&needAccess=true

Wartella, E., Rideout, V., Lauricella, R. & Connell, S. (2014). Parenting in the Age of Digital Technology. A National Survey. https://cmhd.northwestern.edu/wp-content/uploads/2015/06/ParentingAgeDigitalTechnology.REVISED.FINAL_.2014.pdf

Webb, L., Ledbetter, A. & Norwood, K. (2014). Families and technologically assisted communication. Teoksessa L. Turner & R. West (toim.), *Sage handbook of family communication* (s.354-369). 10.4135/9781483375366.n23. https://www.researchgate.net/publication/263469506_Families_and_technologically_assisted_communication

Wolfe, M. & Laufer, R. (1974). The concept of privacy in childhood and adolescence. Teoksessa S. T. Margulis (toim.), *Privacy* (s.29- 54). Stony Brook, NY: Environmental Design Research Association.

Wolfe, M. (1978). Childhood and privacy. Teoksessa I. Altman & J. Wohlwill (toim.), *Children and the environment* (s. 175-222). New York: Plenum Press.

Youniss, J. & Smollar, J. (1985). Adolescent relations with mothers, fathers, and friends. Chicago: University of Chicago Press.

Oikeuslähteet

Henkilötietolaki 523/1999.

Laki lapsen huollosta ja tapaamisoikeudesta 361/1983.

Laki sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista 812/2000.

Laki viranomaisten toiminnan julkisuudesta 621/1999.

Lastensuojelulaki 417/2007.

Rikoslaki 39/1889.

Suomen perustuslaki 731/1999.

Euroopan unionin perusoikeuskirja, EUVL C 303, 14.12.2007, s. 1-16.

Yleissopimus ihmisoikeuksien ja perusvapauksien suojaamiseksi (Euroopan ihmisoikeussopimus). SopS 63/1999.

Yleissopimus lapsen oikeuksista. SopS 59-60/1991.

EYT 6.11.2003, Bodil Lindqvist (C-101/01)

Eduskunnan apulaisoikeusasiamiehen ratkaisu 17.12.2014 dnro 2276/4/13.

Tietosuojavaltuutetun ratkaisu dnro 403/45/2001, Alaikäisen potilasrekisteritietojen tarkastusoikeus.

Tietosuojavaltuutetun ratkaisu dnro 259/452/2013, Lasten urheilukilpailuissa otettujen videoiden laittaminen Internet-palvelun kautta yleisesti esille.

LIITTEET

LIITE 1. KYSELYLOMAKE

Kysely lapsista ja sosiaalisesta mediasta

Tällä kyselyllä on tarkoitus kerätä aineistoa pro gradu- tutkielmaani varten Jyväskylän yliopistossa. Tutkimuksessa selvitetään vanhempien asenteita ja toimintatapoja lasten ja sosiaalisen median suhteen. Kaikki tutkimukseen annetut vastaukset ovat anonyymeja. Sinua ei voida tunnistaa tästä tutkimuksesta. Jos sinulla on jotakin kysyttävää tutkimuksesta tai kyselystä, voit ottaa minuun yhteyttä sähköpostilla osoitteeseen sokakoto@student.jyu.fi

1. Vastaaajan sukupuoli

- Nainen
- Mies
- Muu
- En halua sanoa

2. Minkä ikäisiä lapsia sinulla on? Voit valita useamman, kuin yhden vaihtoehdon.

- 0-3v
- 4-7v
- 8-11v
- 12-15v
- 16-17v
- 18v tai vanhempi

3. Mitä sosiaalisen median palveluita käytät? Valitse kaikki sopivat vastausvaihtoehdot.

- Facebook
 - Instagram
 - Snapchat
 - Twitter
 - Youtube
 - Viestintäpalvelut (Esim. Whatsapp, Telegram, Signal)
 - Muu, mikä?
-

4. Julkaisetko lapsestasi tietoja tai kuvia sosiaalisessa mediassa? Tiedolla tarkoitetaan tässä esimerkiksi lapsen elämään liittyviä tapahtumia, lapsen nimeä, ikää yms. Jos et julkaise lapsestasi kuvia tai tietoja, kerro myös miksi et.

5. Kun julkaiset lapsestasi kuvia tai tietoja sosiaalisessa mediassa, kenen ensisijaisesti toivot näkevän ne?

6. Mitä ajattelet siitä, että julkaisemasi asiat voivat levitä yli oman tuttavapiirisi?

7. Keskusteletko lapsen kanssa etukäteen siitä, mitä sinä vanhempana voit julkaista lapsesta nettiin? Kerro halutessasi tarkemmin.

8. Entä oletko sopinut lapsesi/lapsiesi kanssa siitä, millä ehdoin he voivat julkaista itsestään kuvia tai tietoja sosiaaliseen mediaan? Kerro halutessasi tarkemmin.

9. Oletko koskaan kohdannut sellaista tilannetta, että lapsesi on pyytänyt sinua poistamaan jotakin hänestä nettiin julkaisemaasi materiaalia? Voit halutessasi kuvailla tilannetta tarkemmin.
